

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

Genel Psikoloji Bilim Dalı

CİNSİYETÇİ MİZAH VE ALGILANAN FİZİKSEL ÇEKİCİLİĞİN MİSİLLEME İÇEREN SALDIRGANLIK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Damla GÜLTEKİN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

CİNSİYETÇİ MİZAH VE ALGILANAN FİZİKSEL ÇEKİCİLİĞİN MİSİLLEME
İÇEREN SALDIRGANLIK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Damla GÜLTEKİN

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

Genel Psikoloji Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2023

KABUL VE ONAY

Damla Gültekin tarafından hazırlanan "Cinsiyetçi Mizah ve Algılanan Fiziksel Çekiciliğin Misilleme İçeren Saldırganlık Üzerindeki Etkisi" başlıklı bu çalışma, 04.04.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Cantürk AKBEN (Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ABAYHAN (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Hayal YAVUZ GÜZEL (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof.Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

04/04/2023

Damla GÜLTEKİN

1 "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlerle ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ABAYHAN** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Damla GÜLTEKİN

Anneme...

TEŞEKKÜR

Nereden başlayacağımı tam olarak bilemesem de şu an bu teşekkürü yazıyor olmanın verdiği mutluluğu anlatabilmenin sanırım tarifi yok. Bu tezi yazarken bilinmeyen bir yolculuğa çıktığımın farkında değildim. Bu yolculukta benimle emek veren, tüm zorlu süreçlerde yanımda olma gayreti gösteren hem akademiye hem de yaşama dair görüşlerimi etkileyen sevgili tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ABAYHAN'a çok teşekkür ederim. Siz bir danışmandan çok daha fazlası oldunuz.

Lisans eğitimim boyunca bana yol gösteren, içindeki öğretme aşkıyla daima ilham veren, çok değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Esra KISACIK, siz bana herkesin baktığı pencereden bakmamayı öğrettiniz. Disiplinler arası yaklaşımınız ve özgün fikirlerinizle bana kattıklarınız için minnettarım.

Destekleyici tavrı ile daima yanımda olan ve akademik duruşuna hayran olduğum değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Hayal YAVUZ GÜZEL, yüksek lisans eğitimim boyunca sizden çok şey öğrendim. Tezime sunmuş olduğunuz katkılar çok kıymetliydi. Verdiğiniz tüm emekler için çok teşekkür ederim.

Çalışma konumu belirlemek sanırım tezimi yazmaktan daha zorlu bir süreçti. Bu süreçte çalıştığı özgün konularla bana ilham olan Dr. Öğr. Üyesi Cantürk AKBEN'e tez jürimde bulunmayı kabul ettiği ve tezime sunmuş olduğu değerli katkılarından ötürü çok teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim sırasında istatistik bilgisi ve bilgiyi aktarma arzusu ile kendime örnek aldığım kıymetli hocam Doç. Dr. Pınar BIÇAKSIZ'a tezime verdiği değerli katkılarından ötürü çok teşekkür ederim. En stresli anlarımda yüreklendirici tutumunuz ile güç verdiniz. Yüksek lisans eğitimim boyunca kendisinden ders aldığım için kendimi şanslı hissettiğim asistanlık sürecimi keyifli kılan ve her zaman içtenlikle yanımda olan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Melike EĞER AYDOĞMUŞ'a çok teşekkür ederim. Hacettepe'ye geldiğim ilk günden beri güvenli limanım olan Dr. Öğr. Üyesi Zehra ÇAKIR'a varlığıyla bana daima güç verdiği için minnettarım.

Tezimin veri toplama sürecinde bana destek olan Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Lisans öğrencilerine ve Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Topluluğuna çok teşekkür ederim.

Sevgili Ayşe TUNA, sen yeri geldi çok iyi bir arkadaş oldun yeri geldi yol gösterici bir hoca oldun. Odanın kapısını her çaldığımda aynı sevecenlikle karşıladın beni. Desteklerin için çok teşekkür ederim. Senin şakaların olmasa her şey çok zor olurdu. Biricik arkadaşım Melek ERK biliyorum ki her koşulda bir telefon uzağımdasın biliyorum ki bir çıkmaza girdiğimde bana ışık olmak için uğraşırısın. Mesafelerin bize engel olamadığı çok açık... İyi ki varsın. Yüksek lisansa başlama sürecimin her anına şahit olan, Ankara'yı daha güzel bir yer kılan, sevgili arkadaşım Adile ŞENEL desteğini kelimelerle ifade etmem mümkün değil.

Beytepe günlerini güzelleştiren arkadaşlarım Selin İLGİZ, Ezgi ÖZKAN, Damla TUFAN, Hasan GÜNDÜZ, Aslı YÖRÜK, Elif ÜZÜMCÜ ve İsmail İNAN sizinle geçirdiğim ofis günlerini, öğle arası yemeklerimizi, kahve molalarımızı nasıl unutabilirim. Belleğimdeki kahkaha dolu tüm anılar için teşekkür ederim. Canım sınıf arkadaşlarım Esra ERDEM ve Eylem İrem MORKOÇ, siz olmasaydınız Ankara'ya bu kadar kolay alışabilir miydim bilmiyorum. Sizinle 90'lar Türkçe Pop şarkı listemizle Ankara trafiğinde okula ulaşmaya çalıştığımız günleri, "Grup Tutunamayanları" ve daha birçok şeyi asla unutmayacağım. Ekin Doğa KOZAK, Dolunay Cemre DURMUŞ ve Sema EREL namıdiğer "güllü bahçeler" bugüne kadar yaşadığım her zorlukta yanımda olduğunuz ve tüm zorlukları kolay kıldığınız için çok teşekkür ederim.

Biricik sevgilim Oğuzhan GÖKÇELİ, bu zorlu süreçte yüzümü daima güldürdüğün için sana çok teşekkür ederim. Aramızdaki onca mesafeye rağmen desteğini bu kadar derinden hissettirmen, düşecek gibi olduğum her an elimden tutup kaldırmam çok kıymetliydi. Ömrümün geri kalanında yaşayacağım tüm güzelliklerde yanımda olmanı diliyorum. Seni çok seviyorum.

Her ne kadar bugünleri görememiş olsa da hatıramda bıraktığı güzel anılar için ve 12 yaşındaki Damla'nın yapacaklarına daima inandığı için babam Memduh GÜLTEKİN'e çok teşekkür ediyorum. Attığım her imzada olduğu gibi bu tezde de yanımdasın.

Ve tabii ki canım annem Hayat GÜLTEKİN, sana ne söylesem eksik kalacak biliyorum. Tüm süreç boyunca en büyük destekçim oldun. Kendime olan inancımı kaybettiğim anlarda bile bana daima güvendiğin ve gelecek güzel günleri gösterdiğin için çok teşekkür ederim. Bu tezi sana ithaf ediyorum. İyi ki varsın.

ÖZET

GÜLTEKİN, Damla. *Cinsiyetçi Mizah ve Algılanan Fiziksel Çekiciliğin Misilleme İçeren Saldırganlık Üzerindeki Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2023.

Günümüzde sosyal medya hayatımızın her alanında varlığını sürdürmektedir. Kullanıcılar sosyal medyada hem kendi içeriklerini üretebilmekte hem de diğer kullanıcıların paylaştıkları içerikleri tüketebilmektedir. Mizahla ilişkili içeriklerin de sıklıkla paylaşıldığı bir platform olan sosyal medyada cinsiyetçi mizahı bünyesinde barındıran içeriklere sıklıkla maruz kalınmaktadır. Alanyazında cinsiyetçi mizahı sosyal medya bağlamında ele alan sınırlı sayıda çalışma mevcuttur. Bu tez çalışmasında algılanan fiziksel çekiciliğin ve cinsiyetçi mizahın kişilerin misilleme içeren saldırganlık düzeyini nasıl etkileyeceği araştırılmıştır. Misilleme içeren saldırganlık, işe alma göreviyle ölçülmüştür. Çalışmaya yaşları 18 ila 34 arasında değişen 264 kadın üniversite öğrencisi dahil edilmiştir. Mizahı değiştirmek adına cinsiyetçi mizah, nötr mizah içeren ve mizah içermeyen tweetler sunulmuş; algılanan fiziksel çekiciliği değiştirmek için ise algılanan fiziksel çekiciliği düşük ve yüksek fotoğraflar kullanılmıştır. Bu tez çalışması kapsamında yürütülen analizler, profillerin algılanan fiziksel çekicilik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Bu anlamlı fark incelendiğinde algılanan fiziksel çekiciliğin yüksek olması kişinin işe alımını arttırdığı görülmüştür. Ayrıca yürütülen analizlerde cinsiyetçi mizah içeriği paylaşılan koşullarda, nötr mizah içeriği paylaşılan ve mizah içermeyen içerik paylaşılan koşullara kıyasla daha az işe alındığı bulunmuştur. Fakat cinsiyetçi mizah koşulunda algılanan fiziksel çekiciliği yüksek olan profil ile algılanan fiziksel çekiciliği düşük olan profil arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sonuç olarak, algılanan fiziksel çekicilik düzeyi yüksek olduğunda işe alım, algılanan fiziksel çekiciliğin düşük olduğu düzeye kıyasla daha fazladır. Mizah türleri değerlendirildiğinde ise cinsiyetçi mizah içeriklerinin paylaşıldığı koşul diğer iki koşula kıyasla daha fazla işe alınmıştır. Bununla birlikte cinsiyetçi mizahın ve fiziksel çekiciliğin etkileşim

etkisinde cinsiyetçi mizahın algılanan fiziksel çekiciliğe kıyasla daha baskın olduğunu söylememiz mümkündür.

Anahtar Sözcükler

Cinsiyetçi mizah, algılanan fiziksel çekicilik, misilleme içeren saldırganlık, sosyal medya

ABSTRACT

GÜLTEKİN, Damla. The Effect of Sexist Humor and Perceived Physical Attractiveness on Retaliatory Aggression, Master Thesis, Ankara, 2023.

Nowadays, social media continues to exist in every aspect of our lives. Users can produce and consume content shared by other users on social media. Social media is a platform where humor-related content is frequently shared, some of which lead to the exposure of sexist humor. A limited number of studies in the literature deal with sexist humor in the context of social media. This thesis investigated how perceived physical attractiveness and sexist humor would influence the level of retaliatory aggression. The recruiting task measured retaliatory aggression. The study included two hundred sixty-four female university students aged between 18 and 34. In order to manipulate the humor, tweets with sexist humor, neutral humor, and no humor were presented; to manipulate the perceived physical attractiveness, photographs with low and high perceived physical attractiveness were used. The analyses carried out within the scope of this thesis study revealed a significant difference between the conditions of the attractiveness level. When this significant difference was examined, the high perceived physical attractiveness increased the recruitment of the person. In addition, it was found that the condition with sexist humor content was less recruited compared to the conditions with neutral humor content and non-humor content. However, no statistically significant difference was found between the profile with high perceived physical attractiveness and the profile with low perceived physical attractiveness in the sexist humor condition. Therefore, it is possible that sexist humor is more dominant in the interaction effect of sexist humor and physical attractiveness. In conclusion, recruitment is higher when perceived physical attractiveness is high compared to lower perceived physical attractiveness. When the types of humor are evaluated, the condition in which sexist humor content is shared was recruited more than the other two conditions. However, it is possible to say that in the

interaction effect of sexist humor and physical attractiveness, sexist humor is more dominant than perceived physical attractiveness.

Keywords

Sexist humor, perceived physical attractiveness, retaliatory aggression, social media

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
İÇİNDEKİLER.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xvii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xviii
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM.....	3
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	3
1.1. MİZAH	3
1.1.1. Mizahın Yapıcı ve Yıkıcı Yönüne Kuramsal Bakış	4
1.1.2. Mizah Tarzları	8
1.1.3. Bir Saldırgan Mizah Türü Olarak Cinsiyetçi Mizah	11
1.2. ALGILANAN FİZİKSEL ÇEKİCİLİK	15
1.3. MİSİLLEME İÇEREN SALDIRGANLIK.....	18
1.4. SOSYAL MEDYA.....	21
1.4.1. Sosyal Medyanın İşe Alım Sürecindeki Rolü.....	22
1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZLER	23
2. BÖLÜM.....	27
YÖNTEM.....	27

2.1. ÖN ÇALIŞMA 1.....	27
2.1.1.Çalışmanın Amacı	27
2.1.2. Yöntem	27
2.1.2.1. Katılımcılar	27
2.1.2.2. Veri Toplama Araçları	28
2.1.2.2.1. Demografik Bilgi Formu	28
2.1.2.2.2. Algılanan Fiziksel Çekicilik Ölçümü	28
2.1.2.3. İşlem.....	28
2.1.2.4. Bulgular	29
2.1.2.5. Tartışma	29
2.2. ÖN ÇALIŞMA 2.....	30
2.2.1. Çalışmanın Amacı	30
2.2.2.Yöntem	30
2.2.2.1. Katılımcılar	30
2.2.2.2. Veri Toplama Araçları	31
2.2.2.2.1. Demografik Bilgi Formu	31
2.2.2.2.2. Tweet Seti.....	31
2.2.2.2.3. Mizah Ölçümü.....	31
2.2.2.2.4. Cinsiyetçilik Ölçümü	31
2.2.2.3. İşlem.....	32
2.2.2.4. Bulgular.....	33
2.2.2.5. Tartışma	34
2.3. ÖN ÇALIŞMA 3.....	34
2.3.1. Çalışmanın Amacı	34
2.3.2.Yöntem	35
2.3.2.1. Katılımcılar	35

2.3.2.2. Veri Toplama Araçları	35
2.3.2.2.1. Demografik Bilgi Formu	35
2.3.2.2.2. Tweet Seti.....	35
2.3.2.2.3. Mizah Ölçümü.....	36
2.3.2.2.4. Cinsiyetçilik Ölçümü	36
2.3.2.3. İşlem.....	36
2.2.2.4. Bulgular	37
2.2.2.5.Tartışma	37
2.4. DENEY	38
2.4.1. Araştırmanın Amacı	38
2.4.2. Yöntem	38
2.4.2.1. Katılımcılar	38
2.4.2.2. Veri Toplama Araçları	39
2.4.2.2.1. Demografik Bilgi Formu	39
2.4.2.2.2. Tweet Seti.....	39
2.4.2.2.3. Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (Positive and Negative Affect Schedule- PANAS).....	40
2.4.2.2.4. Özgeçmiş Formu	41
2.4.2.2.5. Bağımlı Değişken Görevi: İş Adayı Değerlendirme Formu.	41
2.4.2.2.6. Değişimleme Kontrolü Soruları Formu	42
2.4.2.3. Deney Deseni.....	42
3. BÖLÜM.....	45
BULGULAR.....	45
3.1. VERİ SETİNİN PARAMETRİK İSTATİSTİK YÖNTEMLERİNE UYGUNLUĞUNUN SINANMASI	45
3.2. DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİN KONTROLÜ ANALİZLERİ	46

3.3. DEĞİŞİMLEMENİN KONTROLÜ ANALİZİ	46
3.4. CİNSİYETÇİ MİZAH VE ALGILANAN FİZİKSEL ÇEKİCİLİK DEĞİŞKENLERİNİN MİSİLLEME İÇEREN SALDIRGANLIK ÜZERİNDEKİ ETKİSİNE İLİŞKİN ANALİZLER.....	50
3.4.1. Cinsiyetçi Mizahın Misilleme İçeren Saldırganlık Üzerindeki Temel Etkisine İlişkin Bulgular	50
3.4.2. Algılanan Fiziksel Çekiciliğin Misilleme İçeren Saldırganlık Üzerindeki Temel Etkisine İlişkin Bulgular	51
3.4.3. Algılanan Fiziksel Çekicilik ve Cinsiyetçi Mizah Değişkenlerinin Misilleme İçeren Saldırganlık Üzerindeki Ortak Etkisine İlişkin Bulgular ...	51
3.4.3.1. Algılanan Fiziksel Çekiciliğe Bağlı Olarak Mizah İçeriklerinin Karşılaştırılması	52
3.4.3.2. Mizah Türlerine Bağlı Olarak Algılanan Fiziksel Çekiciliğin Karşılaştırılması	55
4.BÖLÜM.....	56
TARTIŞMA	56
4.1. CİNSİYETÇİ MİZAHIN MİSİLLEME İÇEREN SALDIRGANLIK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	56
4.2. ALGILANAN FİZİKSEL ÇEKİCİLİĞİN MİSİLLEME İÇEREN SALDIRGANLIK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	60
4.3. ALGILANAN FİZİKSEL ÇEKİCİLİK VE CİNSİYETÇİ MİZAHIN MİSİLLEME İÇEREN SALDIRGANLIK ÜZERİNDEKİ ORTAK ETKİSİ.....	61
4.3.1. Algılanan Fiziksel Çekiciliğe Bağlı Olarak Mizah İçeriklerinin Karşılaştırılması	61
4.3.2. Mizah Türlerine Bağlı Olarak Algılanan Fiziksel Çekiciliğin Karşılaştırılması	63
4.4. ARAŞTIRMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ALANYAZINA KATKILARI.....	66
4.5. ARAŞTIRMANIN KISITLILIKLARI VE GELECEK ARAŞTIRMALARA YÖNELİK ÖNERİLER.....	67

SONUÇ	71
KAYNAKÇA	73
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU	99
EK 2. ETİK KOMİSYON İZİNİ	101
EK 3. ÖN ÇALIŞMA 1 FOTOĞRAF ÇEKİMİ İÇİN HAZIRLANMIŞ BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	102
EK 4. DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	104
EK 5. ÖN ÇALIŞMA 1 İÇİN HAZIRLANMIŞ BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	106
EK 6. ÖN ÇALIŞMA 1'E İLİŞKİN ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ TABLOSU	108
EK 7. TWEET SETİ KAREKODU	111
EK 8. ÖN ÇALIŞMA 2 İÇİN HAZIRLANMIŞ BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	112
EK 9. ÖN ÇALIŞMA 2'YE İLİŞKİN ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ TABLOSU	114
EK 10. TWEET SETİ KAREKODU	121
EK 11. ÖN ÇALIŞMA 3'E İLİŞKİN ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ TABLOSU	122
EK 12. HER İKİ CİNSİYETE YÖNELİK ANALİZ TABLOSU	125
EK 13. DEMOGRAFİK BİLGİLERE İLİŞKİN TABLOLAR	126
EK 14. TWEET SETİ	135
EK 15. POZİTİF VE NEGATİF DUYGU DURUM ÖLÇEĞİ (PANAS)	138
EK 16. FOTOĞRAFLAR İLE OLUŞTURULAN ÖZGEÇMİŞ	139
EK 17. PARAVAN ÖYKÜ	140
EK 18. PARAVAN ÖYKÜYLE UYUMLU BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	141

EK 19. ARAŞTIRMA AMAÇLI ÇALIŞMA İÇİN AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU.....	143
EK 20. KOŞULLARA GÖRE KAYIŞIKLIK (SKEWNESS) VE BASIKLIK (KURTOSİS) DEĞERLERİNİN Z PUANLARI.....	145

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1 Deney Deseni	26
Tablo 2 Nötr Mizah ve Mizah İçermeyen Tweetlerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	33
Tablo 3 Cinsiyetçi Mizah Tweetlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	37
Tablo 4 Deneydeki Koşullar ve Katılımcı Sayıları.....	43
Tablo 5 Mizah Değişkeninin Komiklik ve Cinsiyetçilik Üzerindeki Etkisine İlişkin Bulgular.....	48
Tablo 6 Değişimleme Kontrolü Puanlarının Mizah Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	49
Tablo 7 Değişimleme Kontrolü Puanlarının Algılanan Fiziksel Çekicilik Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	49
Tablo 8 İşe Alma Puanı Ölçümünde Bağımsız Değişkenlere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	53
Tablo 9 Değişkenlere İlişkin Puanların Karşılaştırılması.....	54

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1 Mizah Tarzları.....	9
Şekil 2 Mizah Türleri ile Algılanan Fiziksel Çekiciliğin İşe Alma Düzeyine Etkisine İlişkin Grafik.....	52

GİRİŞ

Mizah, günlük yaşamımızda sıklıkla karşılaştığımız, insan hakkında birçok unsuru içinde barındıran oldukça karmaşık bir olgudur. Tarih boyunca Aristoteles, Hobbes, Hume, Kant, Schopenhauer ve Bergson gibi birçok ünlü filozof tarafından da ele alınmıştır (Clark, 1970). İnsanlar günlük yaşamlarında sıklıkla mizahi unsurlardan faydalanırlar. Fakat tarihsel sürece baktığımızda mizahın net bir tanımını yapmak veya herkesin onayladığı evrensel bir mizah kuramından bahsetmek pek mümkün değildir (Eagleton, 2018/2020; Kuruoğlu ve Boz, 2016; Machovec, 2012; Morreall,1983/1997; Sanders, 1995/2019). İnsanların, mizahın etkisini ve eğlendirme gücünü günlük yaşamlarında sürekli olarak deneyimlemeleri sebebiyle bu kavramı açıklamaya ihtiyaç duymadıkları düşünülmektedir (Akben, 2018; Isola ve Astedt Kurki,1997).

Mizah denilince akla ilk olarak olumlu çağrışımlar gelse de aslında mizahınkaranlık bir tarafı da bulunmaktadır (Morreall,1983/1997; Sanders, 1995/2019). Dolayısıyla insanlar olumlu mizahi unsurları kullandıkları gibi olumsuz mizahi unsurları da günlük yaşamlarında kullanabilirler. Ayrıca mizah günümüzde çevrimiçi platformlarda da kendine çokça yer bulmaktadır. Toplum içinde sahip olunan cinsiyet özelliklerine ve ırksal özelliklere bağlı olarak bazı grupların diğerleri ile kıyaslandığında mizahın olumsuz tarafıyla daha çok karşı karşıya geldiği bilinmektedir (Kuruoğlu ve Boz, 2016; Sanders, 1995/2019). Özellikle kadınlar toplumun dayattığı cinsiyet rolleri ve ataerkil toplumun getirdiği birtakım özellikler nedeniyle mizahın bu olumsuz tarafıyla daha sık karşılaşılırlar. Alanyazın incelendiğinde bu tür mizah içerikleri saldırgan mizah başlığı altında (Martin ve ark., 2003) “cinsiyetçi mizah” kavramı ile ele alınmaktadır (Ford ve ark., 2001; Ford ve ark., 2015; Greenwood ve Isbell, 2002; Kochersberger ve ark., 2014; Romano, 2018; Ryan ve Kanjorski, 1998; Romero Sánchez ve ark., 2016; Riquelme ve ark., 2019; Viki ve ark., 2007).

Bununla birlikte mizah anlayışının, kişilerarası ilişkilerde daha çok tercih edilmenin önemli bir göstergesi olduğu bilinmektedir (Lundy ve ark., 1998; McGee ve Shevlin, 2009; Murstein ve Brust, 1985). Fakat bu durumun hem mizahın içeriği hem de mizahı kullanan kaynağın algılanan fiziksel çekiciliği ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Algılanan fiziksel çekiciliğin, bir kişi hakkında oluşan izlenimleri etkilediği bilinmektedir (Dion ve ark., 1972; McFatter, 1978).

Bu bilgilerden hareketle mevcut tez çalışmasında, cinsiyetçi mizah ve algılanan fiziksel çekiciliğin misilleme içeren saldırganlık üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır. Misilleme içeren saldırganlık işe alma görevi kapsamında ele alınmış ve sosyal medya bağlamında incelenmiştir. Bu doğrultuda izleyen bölümde ilk olarak mizaha yönelik kuramsal ve kavramsal açıklamalardan bahsedilecek ve alanyazındaki çalışmalar özetlenecektir. Ardından algılanan fiziksel çekicilik ve misilleme içeren saldırganlık kavramları açıklanarak mevcut araştırma bulguları verilecektir. Son olarak sosyal medyanın işe alım sürecindeki rolü özetlenecektir.

1.BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. MİZAH

Mizah doğası gereği sosyal bir fenomen olarak kabul edilmektedir. Mizah içerikleri sıklıkla kişilerarası ilişkilerde kullanılan bir iletişim biçimi olarak görülmektedir. Mizah sayesinde kişilerarası iletişim kolaylaşmakta, grup üyeleri arasındaki bağlar güçlenmektedir (McGhee ve Goldstein,1983). Psikologlar mizahı; günlük hayatın bir parçası olarak kabul etmekte ve bir sosyal kod olarak ele almaktadır (Bilgin, 2003; Kuruoğlu ve Boz, 2016).

Mizah, her ne kadar tüm kültürlerde varlığını koruyor olsa da kişilerin mizahı kullanım biçimi kültürler arası değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin Batı kültürleri incelendiğinde kadınların erkeklere kıyasla daha az şaka yaptığı görülmektedir (Sanders, 1995/2019). Araştırmacılar bu durumu kadınlara biçilen toplumsal cinsiyet rollerinin daha sakin ve edilgen olması ile açıklamaktadır. Ayrıca kadınların daha az şaka yapmasının mizahın belli ölçüde bir saldırganlığı gerektiriyor olmasından da kaynaklandığı söylenebilir (Sanders, 1995/2019).

İnsanlar, mizah vasıtasıyla ya saldırgan mizahta olduğu gibi toplumun belli bir kesimini zedeleyerek ya da aykırı birinin yaptığı sözde hatalı davranışa gülererek sosyal statüyü onaylamak için uğraşırlar (Critchley, 1960/2020). Dolayısıyla mizah içten içe aslında bir arada olmak istemediğimiz kişileri dışlamamıza bir kılıf sağlamaktadır. Ayrıca mizah toplum içinde kolayca söylenemeyen şeyleri söyleyebilme gücünü sağlar dolayısıyla sosyal normlara karşı çıkmamanın bir yoludur (Ford ve Ferguson, 2004).

Özellikle saldırgan mizah söz konusu olduğunda şakayı anlatan kişinin niyetini ölçmek, oldukça zorlaşmaktadır. Bu nedenle mizaha hedef olan kişi, kimi zaman mizahın alt metnini anlamayabilir. Bunun sebebi mesajı veren kişinin ardalanı ile

bağlantılıdır. Çünkü mizah kalıpyargıları ve önyargıları vurgulayarak her türlü ayrımcılığı destekler nitelikte olabilir. Dolayısıyla mizah hem gerçek bir saldırganlığı ifade edebilir hem de bu saldırganlığı inkâr edebilir. Örneğin mizahi bir yorum karşı tarafta olumsuz etki yarattığında yapılanın sadece bir şaka olduğunu belirterek yapılan saldırganlık kolaylıkla inkâr edilebilir (Eagleton, 2018/2020; Fırlar ve Çelik, 2010; Kuruoğlu ve Boz, 2016; Oktuğ, 2019; Strain ve ark., 2015).

Yüzyıllardır insanların neden bazı şeylere gülüp bazı şeylere gülmediğini açıklamak için çok fazla çaba harcanmıştır. Mizah çeşitliliği ve karmaşık yapısından ötürü kimi zaman insanların mevcut özelliklerinin daha olumlu algılanmasına sebep olurken kimi zaman da bu özellikleri bir tehdit olarak sunmakta dolayısıyla kişilerin olumsuz bir izlenim oluşturmalarına neden olmaktadır. Bu bilgiler ışığında mizahın yapıcı ve yıkıcı yönüne ilişkin kuramsal çerçeve aşağıda sunulmuştur.

1.1.1. Mizahın Yapıcı ve Yıkıcı Yönüne Kuramsal Bakış

Mizah anlayışının kişilerarası ilişkilerde daha çok tercih edilmenin önemli bir göstergesi olduğu bilinmektedir (Lundy ve ark., 1998; McGee ve Shevlin, 2009; Murstein ve Brust, 1985). Ayrıca iyi bir mizah anlayışının, kişilerarası ilişkilerde tüm olumlu nitelikleri beraberinde getirdiğine yönelik bir kalıpyargı mevcuttur (Murstein ve Brust, 1985). Bu durum alanyazında hale etkisi (*halo effect*) olarak adlandırılır. Hale etkisi kişinin ilk izleniminde gözlemlenen özelliklerinin diğer tüm özelliklerine genellenmesi durumudur (Forgas ve Laham, 2016; Moore ve ark., 2011). Alanyazında kişinin olumlu özelliklerinin genellenmesi durumu hale etkisi olarak adlandırılırken olumsuz özelliklerinin genellenmesi durumu ters hale etkisi olarak tanımlanır. Örneğin komik insanları diğerlerine kıyasla daha çok severiz çünkü onların mutluluk, keyif veya eğlence sağlamada diğerlerine kıyasla daha iyi olmalarını bekleriz (McGee ve Shevlin, 2009). İyi bir mizah anlayışı iyimserlik (Kuiper ve Martin, 1998), hayal gücü (Murstein ve Brust, 1985), zindelik, zeka ve sıcaklık (Wilbur ve Campbell, 2011) gibi olumlu kişilik özelliklerine de işaret edebilir (Martin ve Ford, 2018). Dahası alanyazında komik

insanların dışa dönük, yetkin ve daha güvenilir bulunduğuna yönelik araştırma bulguları mevcuttur (Bitterly ve ark., 2017; Bressler ve Balshine, 2006; Kuiper ve Leite, 2010).

Ek olarak iyi bir mizah anlayışı olan insanlar, ortalama mizah anlayışı olan insanlardan ve hiç mizah anlayışı olmayan insanlardan daha çekici algılanmaktadır. Miller (2000, 2007) mizah anlayışının, özellikle komik olma yeteneğinin, erkeğin çekiciliğini artırdığını ileri sürmüştür. Alanyazında kadınların iyi mizah anlayışına sahip erkekleri daha çekici bulduğu ve eş seçiminde de komik erkekleri tercih etme eğiliminde olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Bressler ve Balshine, 2006; Lundy ve ark., 1998). Fakat burada kullanılan mizahın türünün önemi de göz ardı edilmemelidir. Örneğin Greengross ve Miller (2008) yaptıkları çalışma sonucunda kendini aşağılayan mizahın, diğerlerini aşağılayan mizahtan daha çekici algılandığını bulmuştur. Ayrıca alanyazında yıkıcı mizahın, duygusal bağ kurmaya karşı bir isteksizlik yarattığını dolayısıyla çekicilik algısını olumsuz etkilediğini gösteren çalışmalar mevcuttur (Martin ve ark., 2003; Luevano ve ark., 2021). Dolayısıyla bu durumun ters hale etkisinden kaynaklandığını söylememiz mümkündür.

Ayrıca mizahın var olan gücü; mizahın yapıcı yönünü kullanan bireylerin, toplumsal hiyerarşideki konumlarını yükseltebilir, koruyabilir ve sağlamlaştırabilir (Bitterly, 2022). Fakat mizah girişimleri saldırgan, yıkıcı ve uygunsuz olarak algılanan kişiler mevcut statülerini ve başkalarını etkileyebilme yeteneklerini kaybedebilirler (Bitterly, 2022). Mizahın yıkıcı yönüne maruz kalma; işyerinde, okullarda ve diğer sosyal ortamlarda yaygın bir şekilde karşılaşılan bir durumdur. Cinsiyetçi mizah da bu yıkıcı içeriklerden bir tanesidir; kimi zaman sosyal etkileşimin bir parçası olarak kabul edilse de maruz kalan kişi tarafından nasıl görüldüğü ve kişi üzerinde ne gibi etkileri olduğu merak konusudur.

Yıkıcı mizah içeriklerinin tamamını ele alan Eğilim Kuramı (*Disposition Humor Theory*), Zillmann (1983) tarafından ortaya atılmıştır. Bu kuram temelinde yıkıcı mizah içerikleri aşağılayıcı mizah (*disparagement humor*) olarak ele alınmıştır.

Aşağılayıcı mizah bir tarafın mağdur edildiği, aşağılandığı veya bazı talihsizliklere maruz kaldığı mizahi malzeme olarak tanımlanmıştır (Zillmann, 1983). Bu kurama göre kadınlar, kadınları aşağılayan şakalardan erkekleri aşağılayan şakalara kıyasla daha az zevk almaktadır (Zillmann, 1983). Çünkü ilk durumdaki aşağılamaya maruz kalan kişi, hakkında şaka yapılan referans grubunun bir üyesidir.

İnsanların aşağılayıcı mizaha maruz kaldıklarında verdikleri tepkinin derecesi, büyük ölçüde mizahın içeriği olan gruba karşı duygusal yakınlıklarına bağlıdır. Eğilim kuramına göre, aşağılanan varlığa yönelik olumsuz eğilim ne kadar fazla olursa, ortaya çıkan neşenin boyutu da o kadar fazla olacaktır (Ferguson ve Ford, 2008; Zillmann, 1983; Zillmann ve Cantor 1972; Zillmann ve Cantor 1976). Örneğin cinsiyetçi mizah bağlamında cinsiyetten bağımsız olarak kadınlara yönelik cinsiyetçi tutumları olan kişiler, cinsiyetçi mizahtan daha çok hoşlanmaktadır (Greenwood ve Isbell, 2002; LaFrance ve Woodzicka, 1998). Ayrıca erkeklerin kadınları aşağılayan mizahtan daha fazla zevk aldıkları ve düşmanca cinsiyetçilik puanları yüksek olduğunda ise bu mizahi başkalarıyla paylaşma olasılıklarının yüksek olduğu bilinmektedir (Thomas ve Esses, 2004). Bu kuram aşağılayıcı bir olayın kime ne kadar komik geleceğini açıklamakta fakat içeriğin gerçekten mizahi olup olmadığını tahmin edememektedir.

Alanyazında cinsiyetçi mizahın kime ne kadar komik geldiğini ve kimin neden bu mizahı kullandığını açıklama noktasında Sosyal Kimlik Kuramından (*Social Identity Theory*) yararlanıldığı görülmektedir (Ford ve ark., 2015; Ford ve ark., 2020). Sosyal Kimlik Kuramı, insanların dünyayı anlamlandırmak için çevrelerindeki uyaranları benzerlik ya da farklılıklarına göre sınıflandırdıklarını ileri sürer (Cohen ve Lefebvre, 2005; Hogg ve ark., 2004; Tajfel, 1978; Tajfel ve ark., 1971). Bu kurama göre insanlar, ait oldukları grupların özelliklerini ve konumlarını diğer gruplar ile karşılaştırarak, üyesi oldukları gruba yönelik sosyal kimlik edinmektedirler (Tajfel, 1982; Turner, 1989). Sosyal Kimlik, benliği tanımlamanın belirgin ve anlamlı bir yolu olarak kabul edilmektedir (Abrams ve Hogg, 1990; Hogg ve Abrams, 2007).

İnsanlar kimi zaman üyesi oldukları grupların onları değersizleştireceğinden, itibarsızlaştıracağından şüphelendiklerinde veya korktuklarında sosyal kimlik tehdidi yaşarlar (Adams ve ark., 2006; Hunger ve ark., 2015; Logel ve ark., 2009). Bir ortamda kişinin grup içi değerlerinin değersizleştirilme ihtimalini artıran ipuçları veya olaylar, sosyal kimlik tehdidini tetiklemek için yeterli görülmektedir (Inzlicht ve Ben Zeev, 2000; Purdie Vaughns ve ark., 2008). Sosyal Kimlik Kuramı, kişinin kendini iç grubuna ne kadar ait hissettiği ile bağlantılı olarak aşağılayıcı mizahı değerlendirdiğini ileri sürmektedir. Aşağılayıcı mizah, doğası gereği hedefini küçültür ve hedefe yakın olanları, daha aşağı bir dış grubun üyesi olarak tanımlar (Ferguson ve Ford, 2008; Gockel ve Kerr, 2015). Dolayısıyla kişi sosyal kimlik tehdidi nedeniyle kendini bir sosyal kategoriye ne kadar fazla özdeşleştirirse, o sosyal kategoriyi hedef alan aşağılayıcı mizahı o kadar az komik bulacaktır (McGraw ve Warren, 2010). Örneğin erkekler tarafından kadınları hedef alan cinsiyetçi mizah Sosyal Kimlik Kuramı çerçevesinde ele alındığında, cinsiyet kimliğinin bu tür aşağılayıcı içerikler ile belirgin hale gelmesi kadınlarda mevcut cinsiyet kimliğine yönelik bir tehdit olarak algılanabilir. Fakat erkeklerin gruplarına aidiyetlerini pekiştirmek ve var olan kimliklerini güçlendirmek adına kimi zaman kadınları ve eşcinsel erkekleri hedef alan aşağılayıcı mizah içerikleri paylaştıkları bilinmektedir (Pound, 2011; Thomae ve Pina, 2015). Bu nedenle, aşağılayıcı mizah içerikleri, bir dış grubu mu yoksa bir iç grubunu mu hedef aldığına bağlı olarak, kimliği geliştirici veya kimliği tehdit edici olarak kabul edilmektedir. Alanyazında, kadınları hedef alan cinsiyetçi mizah içeriklerinin kendini nesneleştirme yoluyla sosyal kimlik tehdidi oluşturabileceğini gösteren çalışmalar mevcuttur (Ford ve ark., 2015; Ford ve ark., 2020).

Sosyal Kimlik Kuramında ele alınan tehdit kavramı, mizahı açıklama noktasında Zararsız İhlal Kuramı (*Benign Violation Theory*) kapsamında da kendine yer bulmuştur. Zararsız İhlal Kuramına göre mizah; yanlış, rahatsız edici veya tehditkâr bir durumun (ihlal), yalnızca kabul edilir ve güvenli olarak görüldüğü zaman komik olduğunu ileri sürer (McGraw ve Warner, 2014; Veatch, 1998). Dolayısıyla bir durum yalnızca tehdit edici algılanırsa insanlar kendilerini

rahatsız hissedecekler ve içeriği mizahi bulmayacaklardır (McGraw ve Warner, 2014). Kadınlar gibi tarihsel olarak baskı altındaki grupları aşağılayan mizah her zaman daha tehdit edici olarak görülmektedir. Bu nedenle kadınları hedef alan cinsiyetçi mizah, erkekleri hedef alan cinsiyetçi mizahtan daha çok tehdit edici ve daha az kabul edilir olarak algılanmaktadır (Lawless ve ark., 2020). Bu bilgilerden yola çıkarak kadınların cinsiyetçi mizah içeriklerini tehdit edici bir ihlal olarak gördükleri ve bu nedenle erkeklere kıyasla bu içerikleri daha az kabul edilir buldukları söylenebilir. Alanyazında mevcut çalışmalar yapıcı ve yıkıcı yönlerini göz önünde bulundurarak mizahı çeşitli kategorilere ayırmışlardır. Mizahı kategorize etmeye yönelik en kapsamlı çalışma Martin ve arkadaşları (2003) tarafından yapılmıştır. Takip eden bölümde mizah kavramının daha iyi anlaşılması adına ilgili sınıflandırma detaylandırılacaktır.

1.1.2. Mizah Tarzları

Martin ve arkadaşları (2003) mizah tarzlarının iki düzlem etrafında şekillendiğini ileri sürmüştür. Birinci düzlemde mizahın yapıcı yönleri yer alırken, ikinci düzlemde yıkıcı yönleri yer almaktadır (Şekil 1). Martin ve arkadaşları (2003) dört farklı mizah tarzından söz etmişlerdir: Katılımcı mizah (*affiliative humor*), kendini genişletici mizah (*self-enhancing humor*), saldırgan mizah (*aggressive humor*) ve kendini yıkıcı mizah (*self-defeating humor*). Tüm bu mizah tarzları eğlence, zekâ ve neşe içermesine rağmen; sadece ilk iki mizah türünün mizahın nesnesi açısından yapıcı olduğu varsayılırken, diğer iki mizah türünün potansiyel olarak yıkıcı olduğu belirtilmiştir (Şekil 1). Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde aşağılayıcı, yıkıcı mizah içeriklerinin saldırgan ve kendini yıkıcı mizah tarzlarından seçildiği, nötr mizah olarak tanımlanan yapıcı mizah içeriklerinin ise katılımcı ve kendini genişletici mizah tarzlarından seçildiği görülmektedir (Lyons ve ark., 2021; Strain ve ark., 2015).

Şekil 1

Mizah Tarzları

Katılımcı mizah, mizah içeriklerini kullanarak diğer insanları güldürmeyi amaçlamaktadır. Bu mizah türü, kişilerarası bağları kuvvetlendirmektedir. Kişiler mizahı kullanarak ilişkilerini olumlu yönlerde geliştirmeyi ve stresi azaltmayı amaçlarlar. Kimi durumlarda birey, grup stresli bir duruma maruz kaldığında diğerlerinin kaygısını gidermek için mizahi ama kendini utandıran bir hikâyeyi anlatabilir. Fakat bu hikâyeyi kendine zarar verecek şekilde aşağılamadan anlatarak sadece yaşanan gerilimi azaltmayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla bu mizah tarzında kişi kendisiyle barışık bir şekilde mizahı kullanmaktadır (Fitts ve ark.,2009; Martin ve ark., 2003).

Kendini genişletici mizah, bir savunma veya başa çıkma mekanizması olarak düşünülebilir. Stresi azaltmanın ve zorluklar karşısında duygularını kontrol etmenin bir yolu olarak benliği geliştirmek veya korumak amacıyla hareket eder. Kendini genişletici mizah tarzına sahip bireyler kendilerini olumlu hissetme amacını grup ile eğlenme amacından üstün tutarlar. Kendini genişletici mizah bu yönüyle katılımcı mizahtan ayrılmaktadır (Martin ve ark., 2003). Örneğin bu mizah tarzını kullanan biri, stresli bir toplantıya başlamadan önce kendi stresini

azaltmak amacıyla mizahi bir anekdot paylaşabilir (Fitts ve ark., 2009; Kuiper ve ark., 1993).

Kendini yıkıcı mizah, kişinin başkalarını eğlendirmek veya onlar tarafından kabul görmek için kendisi hakkında yapılan aşağılayıcı şakalara gülmesi ya da kendini aşağılayarak, başkalarını eğlendirmeye çalışması olarak tanımlanabilir (Kazarian ve Martin, 2006). Fazla kilolu olduğu için saldırgan şakalara maruz kalan kişinin bu şakalara gülmesi veya kendi hakkında aynı minvalde şakalar yapması kendini yıkıcı mizah tarzına örnektir.

Saldırgan mizah alanyazında “düşmanca mizah” veya “aşağılayıcı mizah” olarak da adlandırılmaktadır (Baron, 1978; Becker, 2012; Singer, 1968) ve mizahın tipik olarak aşırı alaycı veya aşağılayıcı özelliklerini kapsamaktadır. Bu mizah tarzı karşıdaki kişiyi küçük düşürmeyi amaçlar. Saldırgan mizah tarzına sahip kişiler söylemlerinin başkasını ne yönde etkileyeceğini önemsemazler. Yaklaşan bir sınavdan önce, bir öğrencinin aşırı sınav kaygısı olduğu bilinen başka bir öğrenciyle acımasızca dalga geçmesi bu mizah türüne örnek verilebilir (Fitts ve ark., 2009; Kazarian ve Martin, 2004; Kuruoğlu ve Boz, 2016; Martin ve ark., 2003).

Alanyazın incelendiğinde saldırgan mizahın kökenine ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Saldırgan mizahın cinsiyetçilik ya da ırkçılık ile ilişkilendirildiği ve bu mizah tarzına sahip bireylerin başkalarını manipüle etmek için bu tür mizahı bir tehdit unsuru olarak kullanabildikleri de bilinmektedir (Akben, 2018).

Mizah türlerini cinsiyete göre ele alan çalışmalarında Kazarian ve Martin (2006) erkeklerin kadınlara kıyasla saldırgan ve yıkıcı mizah tarzını daha fazla kullandıklarını bulmuşlardır. Gerçekleştirilen bir diğer çalışmada ise saldırgan mizah ve yıkıcı mizah tarzları cinsiyet farklılıkları açısından değerlendirildiğinde erkekler saldırgan mizah ve yıkıcı mizah tarzları bakımından kadınlara kıyasla daha yüksek puan almıştır (Traş ve ark., 2011).

Saldırgan mizah, mizaha konu olan bireyin ait olduğu grubu aşağılamaya yönelik olabilir. Bu grup kimliği; bireyin ırkı, dini, cinsiyeti veya başka bir sosyal kimlik özelliği ile bağlantılı olabilmektedir. Bu tür mizah sıklıkla sahip olunanlarla olunmayanları ayırır. İrkçi, cinsiyetçi ve homofobik şakalar mizahın sınırları içinde olduklarında çok daha sert olabilmektedir. Legman (2007) mizah kılıfı altında toplumumuzun herkes tarafından ve herkese karşı saldırganlığa izin verdiğini savunmaktadır.

Alanyazındaki bulgular ışığında saldırgan mizahın cinsiyetçi şakaları da içinde barındırdığı görülmektedir. Bu tez çalışması kapsamında saldırgan mizahın cinsiyet temelinde özelleştirilerek çalışılması amaçlanmıştır. Bu nedenle aşağıda cinsiyetçi mizaha ilişkin alanyazın özetlenecektir.

1.1.3. Bir Saldırgan Mizah Türü Olarak Cinsiyetçi Mizah

Saldırgan mizah cinsiyetçilikle ilişkili şakaları da kapsamakta ve bu tür şakalar alanyazında “cinsiyetçi mizah” olarak adlandırılmaktadır (Ford ve ark., 2001; Ford ve ark., 2015; Greenwood ve Isbell, 2002; Kochersberger ve ark., 2014; Romano, 2018; Romero Sánchez ve ark., 2016; Riquelme ve ark., 2019; Romero Sánchez ve ark., 2021; Ryan ve Kanjorski, 1998; Viki ve ark., 2007). Her ne kadar erkeklere yönelik yapılan nadir çalışmalar olsa da kadınların biyolojik cinsiyetinin getirdiği farklılıklara dayanarak yapılan şakalar temelde cinsiyetçi mizah olarak değerlendirilmektedir. Cinsiyetçi şakaların %90'ının kadınları hedef aldığı görülmektedir (Cendra ve ark., 2019). Cinsiyetçi mizahı anlamak için öncelikle cinsiyetçilik kavramının açıklanması önemlidir.

Cinsiyetçilik kişinin cinsiyetine bağlı olarak maruz kaldığı ayrımcılık olarak tanımlanabilir. Psikologlar, cinsiyetçilik kavramını genellikle kadınlara yönelik olumsuz tutum ve davranışlar olarak ele almaktadır (Sakallı Uğurlu, 2003). Dolayısıyla cinsiyetçi mizahta da çoğunlukla hedefin kadınlar olduğu görülmektedir (Duncan ve ark., 1990). Bu durum toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında baskın cinsiyetin erkek olması ile açıklanabilir. Cinsiyetçi mizah

toplumsal cinsiyet rollerinden beslenir ve onları normalleştirir. Yapılan çalışmalar mizahın çeşitli gruplara olan olumsuz tutumları sosyal olarak kabul edilebilir şekilde aktarma yöntemi olduğunu göstermektedir. Cinsiyetçi mizah içeriklerinin kadınların cinsiyet rollerinden sıyrılıp iş hayatına girmesiyle ortaya çıktığı bilinmektedir (McGraw ve Warner, 2014).

Bunlara ek olarak mizah bilinçli farkındalığın altındaki seviyede çalıştığı için fikirleri ve duyguları ortaya çıkarmada doğrudan önyargıdan daha etkilidir (Frazier ve ark., 1995; Sloane, 2015). Alanyazında aşağılayıcı içerikte mizaha maruz kalmanın, hedef gruba yönelik olumsuz tutumları benimsemeye yol açtığı bulunmuştur (Hobden ve Olson, 1994; Maio ve ark.,1997). Ayrıca kadınların cinsiyetçi ifadelerle maruz kaldıktan sonra bilişsel performanslarının olumsuz etkilendiği bilinmektedir (Burgess 2013; Dardenne ve ark. 2007). Alanyazında cinsiyetçi ifadelerle maruz kalmanın bireyler üzerinde stres faktörü oluşturduğu ve bu olumsuz deneyimleri yaşadıkten sonra karmaşık görevlerde kötü performans gösterme olasılıklarının daha yüksek olduğu ortaya konmuştur (Steele ve Aronson 1995). Cinsiyetçi mizah içeriklerinde ise içerik ne kadar fazla komik bulunursa kadınlar üzerinde yarattığı tehdidin o kadar düşük olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla kadınların bilişsel performansları bu durumdan daha az etkilenmektedir (Weber ve ark., 2020).

Ford ve Ferguson (2004) Kalıpyargısal Norm Kuramında “mizah” kılıfıyla ortaya konan cümlelerin aslında cinsiyetçilikle bağlantısı olduğunu ve mizahın cinsiyetçiliği daha yumuşak ve toplumsal açıdan daha kabul gören bir hale getirdiğini vurgulamaktadır. LaFrance ve Woodzicka (1998) ise cinsiyetçi mizahın düşmanca bir ortam yarattığını ifade etmektedir. Dolayısıyla cinsiyetçi mesajların mizah kılıfıyla verildiğinde kabul görmesinin yanlış olduğu ve aslında taciz olarak görülmesi gerektiği savunulmaktadır. Çünkü cinsiyetçi mizaha maruz kalmak dinleyenlerin tutumlarını daha olumsuz yapmasa da daha önceden olumsuz tutumları olan kişilerde bu tarz ayrımcılığın kabul edilebilirliğini artırmaktadır. Dolayısıyla cinsiyetçi mizahı eğlenceli görenlerin cinsiyetçi tutumları kabul etmeleri daha olası görülmektedir (Kuruoğlu ve Boz,

2016). Öte yandan cinsiyetçi mizahın hedef gruba karşı saldırganlık ifadesini teşvik ettiği de bilinmektedir (Riquelme ve ark., 2019).

Kadınların mizahtan erkekler kadar iyi anlamadığını ve kadınların erkekler kadar komik olmadığını savunan kalıpyargıların aksine yapılan çalışmalar cinsiyetçi mizahın her iki cinsiyeti de hedef alarak yapıldığını fakat erkeklerin cinsiyetçi mizahı kadınlardan daha fazla sevdiklerini ortaya koymuştur (Lawless ve ark., 2020; Love ve Deckers, 1989; Ryan ve Kanjorski, 1998). Ayrıca kadınları hedef alan cinsiyetçi şakaların, erkekleri hedef alan şakalardan daha aşağılayıcı görüldüğü ve özellikle kadınların bu şakaları komik görme olasılığının düşük olduğu bulunmuştur (Betz ve DiDonato, 2020; Boxer ve Ford, 2011). Başka çalışmalar ise erkeklerin, cinsel ve saldırgan içerikli karikatürleri diğer türlere kıyasla daha fazla komik bulduklarını bildirmiştir (Groch, 1974; Terry ve Ertle, 1974). Ayrıca cinsiyetçi mizaha maruz kalan kadınların kendi gruplarına ne kadar fazla ait hissederse cinsiyetçi mizahı o kadar az komik olarak değerlendirdikleri bulunmuştur (LaFrance ve Woodzicka, 1998). Cinsiyetçi mizaha verilen tepkilerin test edildiği bir araştırmada ise bir kadına cinsiyetçi şakalar yapan bir erkek, kadınlar tarafından daha olumsuz değerlendirilmiştir, erkekler ise aynı kişiyi daha olumlu algıladıklarını bildirmişlerdir (Saucier ve ark., 2020). Kadınların erkeklere kıyasla, toplumda cinsiyetçiliğin mağduru olarak görülmesi cinsiyetçi mizahın, kadınlar tarafından daha az komik bulunmasının bir nedenidir (LaFave, 1974). Tüm bu araştırmalar ışığında kadın katılımcıların cinsiyetçi ve saldırgan unsurlar kullanılmadığında en az erkekler kadar mizahta etkin oldukları sonucuna ulaşılabilir.

Cinsiyetçi mizah; çevrimiçi forumlarda, sosyal medyada ve video oyunlarında da sıklıkla görülmekte ve bir sorun olarak tanımlanmaktadır. Çünkü çevrimiçi bağlamlarda cinsiyetçi mizah, cinsiyetçi davranışları normalleştirirken, geleneksel cinsiyet kalıplarını pekiştirmektedir (Marwick, 2013; Penny, 2014). Cinsiyetçiliğin sosyal medya bağlamındaki etkilerini inceleyen sınırlı sayıda deneysel araştırma vardır. Cinsiyetçi içerik ile anonim olarak tanımlanmış bir sosyal medya hesabı kullanarak etkileşim kurmanın düşmanca cinsiyetçiliği

daha fazla teşvik ettiği bulunmuştur. Dahası, bireyin cinsiyetçi tweetleri kendisinin yazmasının başka birinin cinsiyetçi tweetlerini paylaşmasına kıyasla daha fazla cinsiyetçiliğe yol açtığı görülmüştür (Fox ve ark., 2015). Ortaya çıkan bu cinsiyetçilik ise işe alma görevi kapsamında, adayların iş başvuruları incelenirken onların yetkinliklerinin daha düşük algılanmasına neden olmuştur (Fox ve ark., 2015; Strain ve ark., 2015). Mizah türlerine bağlı olarak kişilerin algılanan güvenilirliği de etkilenmektedir. Örneğin, aşağılayıcı olmayan mizah ve kendini aşağılayan mizah türlerine kıyasla başkalarını aşağılayan mizah türünün insanlar tarafından algılanan güvenilirliği olumsuz etkilediği ve başkalarını aşağılayan mizah türü kullanan kişilerin diğer mizah türlerini kullananlara kıyasla daha az yetkin olarak algılandığı bulunmuştur (Olah, 2019).

Başka bir çalışmada ise cinsiyetçi mizah içeren tweetlerin nötr mizah içeren tweetlere kıyasla önemli ölçüde daha az kabul edilebilir ve komik bulunduğu bildirilmiştir (Lyons ve ark., 2021). Obez kadınlara yönelik atılan cinsiyetçi tweetlerle ilgili yürütülen bir çalışmada; cinsiyetçi bireylerin, cinsiyetçi mizahı daha eğlenceli ve daha az saldırgan buldukları ve bu içerikleri daha fazla paylaştıkları görülmüştür. Aynı zamanda cinsiyetçi bireyler, obez bir kadının cinsel tacize uğradığı senaryoya maruz kaldıklarında kadına daha az destek göstermişlerdir (Greenwood ve Gautam, 2020). Bu durum çevrimiçi cinsiyetçi içeriklere maruz kalmanın etkilerinin cinsiyetçi tutumlara taşınabileceğine işaret etmektedir.

Mizahın etkileri her zaman bu kadar doğrudan kendini göstermemekte, bazı durumlarda mizahı kullanan kişinin fiziksel çekiciliği ile etkileşimli şekilde ortaya çıkabilmektedir. Örneğin; kadınlar açısından bakıldığında erkeğin mizah anlayışının olması çekiciliği artırabiliyor iken; erkekler açısından kadınların mizah anlayışından bağımsız olarak fiziksel çekiciliği daha önemli görülmektedir (Kuruoğlu ve Boz, 2016). Fakat bu noktada mizahın türü de önemlidir. Örneğin, cinsiyetçi mizahın çekicilik algısı üzerinde ilişki süresince olumsuz etkileri vardır (Betz ve DiDonato, 2020; Medlin ve ark., 2018). Bu nedenle mizah, potansiyel eşleri değerlendirirken önemli bir özellik olarak kabul edilmektedir. Kadınlar,

mizah üretme becerisi olan ve müstehcenlik içermeyen mizah kullanan erkekleri daha fazla tercih etmektedir (Medlin ve ark., 2018). Alanyazında katılımcı mizahın, saldırgan mizaha kıyasla uzun vadeli ilişkilerde daha çok arzu edildiği fakat kısa vadeli ilişkilerde fiziksel olarak güçlü bir görünümün önem kazandığı görülmektedir (Brown ve ark., 2022). Bu doğrultuda; bu çalışma kapsamında ele alınan bir diğer bağımsız değişken olan algılanan fiziksel çekiciliğe ilişkin alanyazın aşağıda özetlenecektir.

1.2. ALGILANAN FİZİKSEL ÇEKİCİLİK

Bir bireyin başka bireylerle beraber olma ya da aynı ortamda bulunmayı tercih etme durumu psikolojide çekicilik kavramı ile açıklanabilir. Çekicilik, bir kişinin bir diğerinden hoşlanmasını sağlayan özellikler bütünüdür (Patzner, 1985).

Araştırmalar, fiziksel çekiciliğin sosyal etkileşim sırasında diğerlerinin bireyi algılayış tarzını dolayısıyla verdikleri tepkileri etkilediğini göstermektedir (Patzner, 1985). Bir kişinin fiziksel görünüşünün, cinsiyetiyle birlikte, sosyal etkileşimde diğerlerine en açık ve erişilebilir olan kişisel özelliği olduğu kabul edilmektedir (Solomon ve Saxe, 1977). Fiziksel çekicilik insan hayatında sıklıkla başvuru alan önemli bir ipucudur. Dolayısıyla fiziksel görünümün insanların yaşamları üzerindeki etkisi özellikle günümüz toplumlarında yadsınamayacak kadar büyüktür (Geiselman ve ark., 1984; Patzner, 1985).

Güzellik standartları kültürden kültüre değişse de bazı insanlar dünyanın her yerinde çekici olarak değerlendirilir. Alanyazın incelendiğinde kadınların fiziksel açıdan daha erkeksi yüze sahip olan geniş omuzlu ve uzun boylu erkekleri çekici buldukları, erkeklerin ise kendilerinden daha kısa boylu olan dolgun dudaklı, düşük bel-kalça oranına sahip kadınları çekici buldukları görülmektedir (Mautz ve ark., 2013; Nettle, 2002; Sell ve ark., 2017). Çünkü insanların güzel olmalarını sağlayan bu özellikler zamanla evrimleşmiştir (Myers, 2015). Dolayısıyla fiziksel çekicilik standartları değerlendirildiğinde hangi erkek ve hangi kadın yüzlerinin daha çekici olduğu konusunda cinsiyetler, cinsel

yönelimler ve yaşlar arasında bir tutarlılık vardır. Ancak fiziksel çekiciliğe verilen önemde grup farklılıkları mevcuttur. İleri yetişkinlere kıyasla gençler, kadınlara kıyasla erkekler fiziksel çekiciliği daha fazla önemsemektedir (Jones, 1996).

Algılanan fiziksel çekicilik hakkında yapılan araştırmalar “güzel olan iyidir” kalıpyargısında birleşmiştir (Dion ve ark., 1972; McFatter, 1978). Mizah bölümünde daha önce de ele alındığı üzere hale etkisi olarak adlandırılan bu durum, tek bir ipucundan hareketle bireylerin farklı diğer özelliklerine yönelik (zekâ, başarı, sevecenlik vb.) değerlendirmelerde bulunduğu göstermektedir (Dion ve ark., 1972; McFatter, 1978). Bu doğrultuda fiziksel çekiciliğe sahip olmanın sosyal etkileşimde insanları oldukça avantajlı hale getirdiği söylenebilir (Bakır, 2012). Dolayısıyla çekici olan insanların olmayanlardan daha iyi bir yaşam sürmeleri beklenmektedir (Dion ve ark., 1972). Örneğin fiziksel olarak çekici olan insanlar, daha az çekici olarak kabul edilen insanlardan daha yetkin, duygusal olarak daha istikrarlı, zeki, sorumluluk sahibi, girişken ve güvenilir olarak algılanmaktadır (Batres, 2020; Jackson ve ark., 1995). İyi görünümlü insanlar genellikle daha az tehlikeli ve daha fazla erdemli olarak görüldükleri için onlara daha olumlu davranma eğilimi ortaya çıkabilir (Sigall ve Ostrove, 1975). Bir kişi ne kadar güzel ve fiziksel açıdan ne kadar çekici olarak algılanırsa, diğer insanların o kişiye yaklaşımı da o kadar olumlu olmaktadır. Dolayısıyla kişinin sosyal ve mesleki anlamda başarılı olma şansı da yükselmektedir (Adams, 1977; Özger, 2017).

Algılanan fiziksel çekiciliğe ilişkin yapılan çalışmalar çekiciliğin arttığı durumlarda verilmesi beklenen cezalarda da farklılaşmanın olduğunu göstermektedir. Kadın katılımcıların çekici erkek zanlıları çekici olmayan erkek zanlılara göre daha hoşgörülü olarak değerlendirdikleri, ancak kadın zanlılar için hoşgörü yanlılığı göstermedikleri bulunmuştur (Abel ve Watters, 2005; Darby ve Jeffers, 1988; Wuensch ve ark., 1991). Fakat yapılan başka bir çalışmada erkeklerin algılanan fiziksel çekiciliğe daha duyarlı olmalarından kaynaklı daha fazla hoşgörü yanlılığı sergiledikleri görülmektedir (Efran, 1974). Beklendiği gibi, algılanan fiziksel çekiciliği yüksek kişiler düşük olanlara kıyasla daha az

mahkûm edilmiş, daha az cezalandırılmış, getirilen suçlamalardan daha az sorumlu tutulmuş ve daha mutlu, sevimli ve güvenilir olarak kabul edilmiştir (Darby ve Jeffers 1988). Bir başka araştırmada çekici olarak değerlendirilen sanıklara daha hafif cezalar verilirken, çekici olarak değerlendirilmeyenlere daha ağır cezalar verilmiştir (Landy ve Aronson, 1969). Algılanan fiziksel çekiciliğin verilen cezalar üzerinde etkili olduğu fakat kişilerin mahkûmiyet ve beraat kararlarında etkili olmadığı ileri sürülmüştür (Stewart, 1985).

Algılanan fiziksel çekicilik işe alım süreçlerini de etkilemektedir. Yüksek fiziksel çekicilik insanlara çeşitli fırsat kapıları açabilirken (Beehr ve Gilmore, 1982; Nault ve ark., 2020), düşük fiziksel çekicilik bu kapıları kapatabilir. Örneğin insanların iş hayatında tercih edilmesi sağlıklı, güçlü ve çekici olabilmelerine bağlıdır. Bu özelliklere sahip insanlar daha fazla işe alınmaktadır (Bauman, 2001/2008; Cann ve ark., 1981; Marvelle ve Green, 1980). Dolayısıyla işe alım sürecinde algılanan fiziksel çekicilik oldukça önemlidir (Barutçugil, 2002). Çünkü bazı durumlarda işe başvuranın fiziksel çekiciliği kişinin yeteneklerini gölgede bırakabilmektedir (Patzner, 1985). Ayrıca yüksek fiziksel çekiciliğin performanstan bağımsız şekilde daha fazla olumlu yükleme ile ilişkilendirildiği bilinmektedir (Baert ve Decuyper, 2014; Benassi, 1982). Ek olarak fiziksel olarak çekici olan kişilerin daha yüksek maaşlar ile işe başladıkları (Heilman ve Stopeck, 1985), terfi alma, yüksek performans ile değerlendirilme olasılıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Dipboye ve ark., 1975; Raza ve Carpenter, 1987). Hem erkekler hem de kadınlar, fiziksel çekiciliği yüksek olanların, fiziksel çekiciliği düşük olanlardan daha iyi iş yapmasını beklemektedir (Cann ve ark., 1981). Dion ve arkadaşları (1972) fiziksel çekiciliği yüksek ve düşük gruplar tarafından ortaya konan iki özdeş işin değerlendirildiği bir çalışmada, fiziksel çekiciliği yüksek olan grubun daha yüksek puan aldığını bulmuştur.

Yukarıda da özetlendiği gibi, alanyazın fiziksel olarak çekici algılanan bireylerin toplumda işe alım sürecinde ve adli süreçlerde daha avantajlı konumda olabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla bir norm ihlali karşısında fiziksel olarak çekici olan bireyin alacağı cezanın daha düşük olma ihtimali bilinmektedir.

Buradan yola çıkarak bir diğer norm ihlali olarak kavramsallaştırabileceğimiz cinsiyetçi mizah kullanımında algılanan fiziksel çekiciliğin ne tür bir rol oynayacağı merak konusu olmuştur.

Bu bulgular ışığında cinsiyetçi mizah içerikleri paylaşan erkeklerin normal şartlarda kadınlar üzerinde kötü bir izlenim bırakacağı düşünülmektedir. Ancak “güzel olan iyidir” kalıpyargısı ve hale etkisi göz önüne alındığında cinsiyetçi mizahı ortaya koyan ve yüksek çekicilik düzeyine sahip olan erkeklerin düşük çekicilik düzeyine sahip olan erkeklere kıyasla daha olumlu değerlendirilmesi beklenebilir (Forgas ve Laham, 2016; Moore ve ark., 2011).

Bu tez çalışması kapsamında, paylaşılan cinsiyetçi mizah içeriklerinin diğer içeriklere kıyasla kadınlar üzerinde daha fazla olumsuz etkisi olacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla kadınların, maruz kaldıkları cinsiyetçi içerikler sebebiyle yaşadıkları sosyal kimlik tehdidine, işe alma görevi kapsamında bu profilleri işe almayarak tepki verecekleri düşünülmektedir. İşe almama kararının altında ise misilleme içeren saldırganlığın yattığı ileri sürülebilir (Baron ve Richardson, 1994). Burada misilleme yapmadaki amacın karşıdaki kişinin değerini azaltarak kendi değerini yeniden oluşturabilme ihtiyacı olduğu düşünülmektedir (Brett ve ark., 2007; Metts ve Cupach, 2008). Bu doğrultuda; bu çalışma kapsamında bağımlı değişken olarak ele alınan ve işe alma görevi ile ölçülen misilleme içeren saldırganlık alanyazını aşağıda özetlenecektir.

1.3. MISİLLEME İÇEREN SALDIRGANLIK

Misilleme Türk Dil Kurumuna göre “kısasa kısas” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2023) ve bir kişinin günahkâr olarak adlandırılan bir sosyal aktöre yönelik bedel ödetme motivasyonu olarak ifade edilmektedir. Kişilerarası etkileşim biçimi olarak da kabul edilen misilleme, kişinin bir şekilde suçlu olduğu ve mevcut ihlalden sorumlu tutulduğu algısını içermektedir (Scarlicki ve Folder, 1997). Ayrıca bir düşmanlık eylemine veya algılanan adaletsizliğe saldırgan bir şekilde yanıt verme olarak da kabul edilebilir.

Kişisel, duygusal ve uzun vadeli olarak tanımlanan (Satici, 2016) öç alma ve intikam kavramlarından farklı olarak misilleme, bir yanlışa yönelik hızlı, orantılı ve bilinçsiz bir tepki olarak kabul edilmektedir (Barash, 2011). Misillemede gerçekleşen -doğrudan ve ani geri dönüş- “kendini savunma” durumu olarak görülmektedir (Barash, 2011). Alanyazın incelendiğinde misilleme içeren saldırganlık kavramının daha kapsamlı olduğu görülmüştür. Bu nedenle bu tez çalışması boyunca misilleme içeren saldırganlık kavramı kullanılacaktır.

Misilleme içeren saldırganlık (*retaliatory aggression*) karşı tarafa zarar verme amaçlı kasıtlı çabaları içeren ve saldırganlık alanyazınının bir parçası olduğu düşünülen, reaktif ve proaktif saldırganlığın bir bileşimi olarak görülmektedir (Neuman ve Baron, 1998; Penney, 2007; Schmid, 2005). Misilleme içeren saldırganlık, kişiye geri dönmek üzere güdülenmiş davranış olarak kabul edilebilir. Pek çok araştırmacı bu misilleme isteğinin saldırganlık için bir motivasyon olduğunu varsaymaktadır (Kalfaoğlu ve Kapusuz, 2022; Stuckless ve Goranson, 1992). Misilleme, algılanan bir hayal kırıklığından sonra hayal kırıklığına sebep olan kaynağa yönelik saldırgan bir tepki biçimi olarak da tanımlanmaktadır ve pek çok farklı şekilde ortaya çıkabilmektedir (Bushman ve Huesmann, 2010; Breuer ve Elson, 2017). Örneğin bu saldırgan yanıt fiziksel ya da sosyal (ilişkisel) bir davranış olabilir (Kalfaoğlu ve Kapusuz, 2022).

Alanyazın incelendiğinde misilleme içeren saldırganlıkla ilgili yürütülen çalışmaların sınırlı sayıda olduğu anlaşılmaktadır. Grup halinde veya bireysel koşullarda fiziksel ve sözlü saldırıya uğramış erkeklerde, grupların, bireylerden çok daha şiddetli misilleme içeren saldırganlık sergilediği görülmüştür (Jaffe ve Yinon, 1979). Erkeklerin veya kadınların, Facebook'a benzer bir sosyal ağ sitesinde reddedilmelerinin veya eleştirilmelerinin kontrol koşuluna kıyasla daha fazla misillemeye yol açtığı bulunmuştur (Chen, 2015). Şiddet içeren oyunların misilleme üzerindeki etkisini test etmek için yürütülen bir başka çalışmada ise, şiddet içeren oyun koşulunda bulunan katılımcıların, şiddet içermeyen oyun koşuluna kıyasla sözlü ve fiziksel açıdan daha fazla saldırgan oldukları görülmüştür (Krcmar ve Farrar, 2009).

Saldırganlığı neyin motive ettiği ile ilgili çalışmalar insanların reddedilme, eleştirilme ya da herhangi bir tehdit karşısında misilleme yaptıklarını göstermektedir (Brett ve ark., 2007; Metts ve Cupach, 2008). Saldırganlığın belki de en bilinen nedenleri kışkırtma ve buna bağlı olarak ortaya çıkan olumsuz duygulardır (Anderson ve Bushman, 2002). Dolayısıyla yoğun öfkenin, misilleme niyetlerinin oluşumunu teşvik ettiği düşünülmektedir (Zillmann, 1988). Alanyazın, saldırganlığın yalnızca bir kışkırtmadan sonra ortaya çıktığında kabul edilir olarak değerlendirildiğini göstermektedir (Carre ve ark., 2010). Adaleti koruma motivasyonunu ima ederek, “yanlış bir şeyi düzeltmek” ile ilişkili olumlu etkinin saldırgan davranışı motive ettiği görülmektedir (Felson, 1980; Gollwitzer ve Bushman, 2012). Örneğin onur kültürlerinde kişi evinin ve ailesinin birlik ve bütünlüğünü sağlamak adına saldırgan davranışta bulunabilir. Böyle bir durumda misilleme karşı tarafın cezayı hak ettiği düşünülüyor için ahlaki olarak haklı görülebilmektedir (Felson, 1980). Ayrıca misillemenin karşı tarafa acı çektirme amacı taşıyan ödüllendirici bir deneyim olduğu ileri sürülmüştür (Chester ve DeWall, 2016). Bir kışkırtma sonucunda, kişilerin önemli bir süre boyunca yüksek seviyede uyarılmayı sürdürme eğiliminde oldukları ve ancak misilleme yaptıktan sonra uyarılma seviyelerinde ani bir azalma ve dolayısıyla rahatlama yaşadıkları bulunmuştur (Hokanson, 1970).

Kişinin kimliğine ya da ait olduğu gruba yönelik algıladığı herhangi bir tehdit de misilleme içeren saldırganlığın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yoğun bir şekilde sosyal kimlik tehdidine maruz kalmanın misilleme içeren saldırganlığın ortaya çıkmasına sebep olduğu bilinmektedir (Brown ve ark., 2009). Kadınlar, genellikle misilleme içeren saldırganlığı erkeklere kıyasla daha fazla birincil motivasyon olarak kullanmaktadır (Kernsmith, 2005). Yürütülen başka bir çalışma; cinsiyet kimliğine yönelik bir tehdit durumunun kadınlarda daha fazla misillemeye yol açtığını göstermiştir (Fischer ve ark., 2010). Ayrıca kadınların ilişkilerinde görmezden gelinme veya küçümsenme deneyimlerine saldırgan eylemlerle misilleme yaparak yanıt verdikleri bilinmektedir (Holtzworth Munroe ve Stuart, 1994; Kernsmith, 2005). Güncel bir çalışmada, cinsiyetçiliğe maruz

kalan kadınların bu duruma misilleme ile karşılık verdikleri bulunmuştur (Miles-McLean, 2021). Örneğin kadınlar cinsel nesneleştirilmenin kaynağına yönelik misilleme içeren saldırganlık sergileyebilmektedir (Poon ve Jiang, 2020). Özetle; bir norm ihlali olduğu kadar kişinin referans grubuna yönelik bir tehdit olarak da görülen cinsiyetçiliğin, maruz kalan kişi açısından karşı tarafı cezalandırmak amacıyla misilleme içeren saldırganlığı ortaya çıkarması muhtemeldir.

İnsanlar günlük yaşamlarında neredeyse yaşadıkları her olayı sosyal medya aracılığı ile paylaşmakta ve başka insanların paylaşımlarına maruz kalmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi bu paylaşımların bir kısmını mizah içerikleri oluşturmaktadır. Bu içerikler olumlu olabildiği gibi olumsuz uçta da yer alabilir. İnsanlar bu paylaşımları nedeniyle karşı tarafta bir izlenim oluşturmakta ve bu izlenim neticesinde kimi zaman olumsuz değerlendirilmektedir. Günümüzde sosyal medyanın işe alma süreçleri kapsamında insanların değerlendirme süreçlerini etkilediği bilinmektedir.

Bu tez çalışması kapsamında gerçekleştirilen işe alma görevinin sosyal medya bağlamında ele alınması sebebiyle izleyen bölümde sosyal medya ve sosyal medyanın işe alma sürecindeki rolüne değinilecektir.

1.4. SOSYAL MEDYA

Zaman içinde teknolojinin de gelişmesiyle beraber geleneksel medya yerini yeni medyaya bırakmıştır (Uluç ve Yarcı, 2017). Bu yeni medya insanlara, zaman ve bağlam sınırlaması olmadan düşüncelerin paylaşıldığı ve tartışmanın öncelikli olduğu bir ortam sunmaktadır. “Sosyal medya” olarak da ifade edilen bu sanal ortam, insanları bir noktada birleştirmesi ve aralarındaki etkileşimi artırması bakımından oldukça önemlidir (Akar, 2010; 2021; Erhan, 2017; Vural ve Bat, 2010). Sosyal medyada kullanıcılar hem kendi içeriklerini üretebilmekte hem de diğer kullanıcıların paylaştıkları içerikleri tüketebilmektedir (Rudat ve ark., 2014). Dolayısıyla bu kişiler “üretüketici” olarak kabul edilmektedir

(Toffler,1980). Bir bireyin sosyal medyada maruz kaldığı bir içeriği kendisinin de tekrar paylaşması, o içeriği kendi sosyal alanı içerisinde yeniden üretmesine karşılık gelmektedir. Bu sebeple bireylerin geleneksel medyadan farklı olarak sosyal medyada içeriklere maruz kalmaları ile onları yeniden yapılandırmaları iç içe geçmiş bir süreçtir.

Sosyal medya insanların düşüncelerini ve hislerini öğrendiğimiz, zaman zaman davranışlarımızı etkileyen ve onları şekillendirmemize sebep olan güçlü bir araçtır (Albayrak ve ark., 2017; Uluç ve Yarcı, 2017). Facebook, Twitter, Instagram, Youtube popüler birer sosyal medya örneği olup insanlara internet tabanlı bilgi yayma ve paylaşma ortamı sağlamaktadır (Uluç ve Yarcı, 2017). Gün geçtikçe bu platformları kullanan insan sayısı artmaktadır dolayısıyla sosyal medya hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir (Solmaz ve ark., 2013).

Sosyal medya platformları kişiler hakkında daha fazla bilgi edinmemizi sağlaması ve onlar hakkında nasıl düşüneceğimiz konusunda belirleyici olması yönüyle işe alma süreçlerinde de önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle izleyen bölümde sosyal medyanın işe alım süreçlerindeki rolüne ilişkin detaylara değinilmiştir.

1.4.1. Sosyal Medyanın İşe Alım Sürecindeki Rolü

İşe alım süreçlerinde artık işe başvuran adayın sadece özgeçmiş bilgileri değil, aynı zamanda sosyal medya profilleri de işverenler tarafından göz önünde bulundurulmaktadır. Örneğin işverenlerin büyük bir çoğunluğu işe alacağı kişinin sosyal medya kullanımı hakkında araştırma yaptığını, bir diğer önemli kısmı ise bu araştırmayı yapmayı planladığını ifade etmektedir (Landers ve Schmidt, 2016; Nizamoğlu, 2017; Roth ve ark., 2016). Sosyal işe alım olarak da bilinen sosyal medyanın işe alımlarda kullanılması giderek yaygınlaşmaktadır (Akduman, 2019). Araştırmalar her on şirketten yedisinin işe alımlarda sosyal medya platformlarını kullandığını ortaya koymakta (Ahmedova, 2018) ve sosyal medya kullanımının işe alım performansını olumlu düzeyde etkilediğini

göstermektedir (Yılmaz, 2016). Çünkü kullanılan sosyal medya profilleri o profile bakan kişilere profilin sahibi hakkında birçok bilgi vermektedir. Kişinin kimleri takip ettiği, neleri sevdiği veya sevmediği, nelere ilgi duyduğu, siyasi ve dini görüşü, yönelimleri ve diğer tüm özellikleri sosyal medya aracılığıyla öğrenilebilir. Dolayısıyla sosyal medyada paylaşılan ve işveren tarafından uygun bulunmayan bir içerik, aday kişinin görüşmeye çağırılmamasına da neden olabilmektedir (Nizamoğlu, 2017). Genellikle iş başvurusunda bulunan kişinin özgeçmişinde belirtmiş olduğu bilgilerin kontrolü açısından da sosyal medya önemli bir kaynak olarak görülmektedir (Ahmedova, 2018; Barak, 2018). İşe alım süreçlerinde aktif rol oynamaya başlayan sosyal medya, mizahla ilişkili içeriklerin de sıklıkla paylaşıldığı bir platformdur. Sosyal medya platformları içerisinde üretüketıcilere geniş imkanlar sağlayan Twitter zengin mizah içeriklerinin de ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır. Bu mizah içerikleri kimi zaman yapıcı olurken kimi zaman da yıkıcı olabilmektedir. Dolayısıyla bu durumun maruz kalan kişi üzerinde hem olumlu hem de olumsuz izlenim oluşturmada etkili olduğunu söylemek mümkündür. Zira, cinsiyetçi mizah paylaşımı yapan kişilere yönelik izlenimin olumsuz olma ihtimali yüksektir. Bu tür bir olumsuz izlenimin olası bir iş başvurusu sürecinde de önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir. Keza cinsiyetçi mizahı sıklıkla paylaşmakta olan bir adayın işveren tarafından işe alınmayacağı tahmin edilmektedir. Çünkü cinsiyetçi mizah hem toplumsal normları zedelemekte hem de maruz kalan kişi için kötü bir deneyime yol açabilmektedir.

1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZLER

Bu tez çalışması bir deney ve deneyin yürütülebilmesi amacıyla gerçekleştirilmiş üç ön çalışmadan oluşmaktadır. Birinci ön çalışmada algılanan fiziksel çekicilik düzeyleri farklılaşan bir fotoğraf seti oluşturmak amaçlanmıştır. İkinci ve üçüncü ön çalışmalarda ise deneyde kullanılacak mizah içeriklerinin hangi kategoriye ne derece örnek teşkil ettiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Cinsiyetçi mizahla ilişkili içeriklere sosyal medyada sıklıkla maruz kalınmaktadır. Bu mizah içeriklerine verilen tepkilerin, içerik sahibinin algılanan fiziksel

çekiciliğinden etkilenip etkilenmediği bir merak konusudur. Zira algılanan fiziksel çekiciliğe ilişkin yapılan çalışmalar, çekiciliğin arttığı durumlarda toplumsal normu ihlal eden bireylere verilmesi beklenen cezalarda farklılaşmanın olduğunu göstermektedir (Abel ve Watters, 2005; Darby ve Jeffers, 1988; Wuensch ve ark., 1991). Benzer şekilde işe alım sürecinde algılanan fiziksel çekiciliğin önemli rol oynadığı da bilinmektedir. Örneğin bulgular işe başvuran adayın fiziksel çekiciliğinin kişinin yeteneklerinin önüne geçtiğini ve algılanan fiziksel çekiciliği yüksek kişilerden daha yüksek iş performansı beklendiğini göstermektedir (Cann ve ark., 1981; Patzer, 1985).

Alanyazın incelendiğinde algılanan fiziksel çekiciliğin dışında kullanılan mizah türünün de kişilerin değerlendirilmesi esnasında etkili olduğu görülmektedir (Olah, 2019). Örneğin yıkıcı mizah içeriği paylaşan kişiler yapıcı mizah içerikleri paylaşanlara kıyasla daha olumsuz görülmekte ve daha az güvenilir algılanmaktadır (Ford ve ark., 2015; Ford ve ark., 2020; Martin ve Ford, 2018). Dolayısıyla yıkıcı mizah kategorisine giren cinsiyetçi mizah içeriklerinin olumsuz izlenime neden olacağı ve işe alım süreçlerinde de nötr mizah koşulu ve mizah içermeyen koşula kıyasla daha olumsuz bir etki yaratacağı tahmin edilmektedir.

Verilen bilgiler ve alanyazında mevcut çalışmalar doğrultusunda bu tez çalışmasının amacı cinsiyetçi mizahın ve algılanan fiziksel çekiciliğin misilleme içeren saldırganlık üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışma sosyal medya bağlamında ele alınmış ve misilleme içeren saldırganlık işe alma görevi ile ölçülmüştür. Cinsiyetçi mizaha maruz kalan katılımcıların işe almayı onaylamamasının altında misilleme içeren saldırganlığın olduğu düşünülmektedir. Keza katılımcıların kendilerinin dahil olduğu bir sosyal gruba cinsiyetçi mizah ile yaklaşan kaynağa öfkelenecekleri ve bu öfkeye bağlı olarak misilleme içeren saldırganlıkta bir artış olacağı öngörülmektedir. Bu amaçla tasarlanan deney deseni ve bu doğrultuda test edilecek hipotezler aşağıda verilmiştir. Hipotezlerin daha iyi anlaşılabilmesi adına deney deseni Tablo 1’de sunulmuştur.

H1: Nötr mizah içeriklerini paylaşan kişiler mizah içeriği paylaşmayan kişilerden ve cinsiyetçi mizah içeriklerini paylaşan kişilerden daha fazla işe alınacaktır ($a+b>e+f>c+d$).

H2: Algılanan fiziksel çekiciliği yüksek olan kişiler algılanan fiziksel çekiciliği düşük olan kişilerden daha fazla işe alınacaktır ($a+c+e>b+d+f$).

H3: Algılanan fiziksel çekiciliği yüksek olan kişilerden mizah içermeyen içerik paylaşanlar cinsiyetçi mizah içeriği paylaşanlardan daha fazla işe alınacaktır. En yüksek düzeyde işe alım ise nötr mizah içeriği paylaşan kişilerde olacaktır ($a>e>c$).

H4: Algılanan fiziksel çekiciliği düşük olan kişilerden mizah içermeyen içerik paylaşan kişiler cinsiyetçi mizah içeriği paylaşan kişilerden daha fazla işe alınacaktır. En yüksek düzeyde işe alım ise nötr mizah içeriği paylaşan kişilerde olacaktır ($b>f>d$).

H5: Nötr mizah içerikleri paylaşan kişilerden algılanan fiziksel çekiciliği yüksek olan kişiler algılanan fiziksel çekiciliği düşük olan kişilerden daha fazla işe alınacaktır ($a>b$).

H6: Cinsiyetçi mizah içerikleri paylaşan kişilerden algılanan fiziksel çekiciliği yüksek olan kişiler algılanan fiziksel çekiciliği düşük olan kişilere göre daha fazla işe alınacaktır ($c>d$).

H7: Mizah içermeyen içerikler paylaşan kişilerden algılanan fiziksel çekiciliği yüksek olan kişiler algılanan fiziksel çekiciliği düşük olan kişilere göre daha fazla işe alınacaktır ($e>f$).

Tablo 1*Deney Deseni*

	Algılanan Fiziksel Çekicilik Yüksek	Algılanan Fiziksel Çekicilik Düşük
Nötr Mizah İçeren Tweetler	a	b
Cinsiyetçi Mizah İçeren Tweetler	c	d
Mizah İçermeyen Tweetler	e	f

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ÖN ÇALIŞMA 1

2.1.1.Çalışmanın Amacı

Bu ön çalışma kapsamında katılımcılara verilecek olan özgeçmişlerde kullanılmak üzere algılanan fiziksel çekicilik düzeyleri farklılaşan fotoğrafların belirlenmesi amaçlanmıştır. Alanyazında algılanan fiziksel çekicilikle ilişkili fotoğraf setlerinin çekiciliği etkilememek adına sadece yüzleri içeriyor olması nedeniyle (Duncan ve ark., 2007; Ertan, 2015; Maner ve ark., 2009; Sui ve Lui, 2009) özgeçmişlerde kullanılacak fotoğrafların vesikalık fotoğraf formatında olmasına ve karıştırıcı değişkenleri önlemek adına da nötr ifade içermesine dikkat edilmiştir.

2.1.2. Yöntem

2.1.2.1. Katılımcılar

Ön çalışma için gerekli olan fotoğraflar Hacettepe Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan gönüllü 36 erkek katılımcıdan elde edilmiştir. Elde edilen fotoğraflar, algılanan fiziksel çekicilik düzeylerinin belirlenebilmesi amacıyla kartopu örnekleme yoluyla ulaşılan 30 kadın katılımcıya dağıtılmıştır. Algılanan fiziksel çekicilik değerlendirmesini yapan kadın katılımcıların yaşları 18-31 (\bar{X} = 22.27, SS = 3.22) arasında değişim göstermektedir. Katılımcıların tamamı heteroseksüeldir. Ayrıca çalışma, kendilerini biyolojik olarak üyesi oldukları cinsiyet grubuna tamamen ait hissedilen katılımcılar ile yürütülmüştür. Araştırmaya katılan her bir öğrenciyeye bonus puan verilmiştir.

2.1.2.2. Veri Toplama Araçları

Bu tez çalışması kapsamında yapılan ön çalışmada, çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanan Demografik Bilgi Formu, Bilgilendirilmiş Onam Formu ve Algılanan Fiziksel Çekicilik Ölçümü kullanılmıştır. Fotoğraf çekimi aşamasında ise Apple markasına ait Iphone 11 model telefon ve Adobe Photoshop programı kullanılmıştır.

2.1.2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu dahilinde katılımcılardan yaş, biyolojik cinsiyet, cinsel yönelim, eğitim durumu, medeni durum, etnik köken, sosyo-ekonomik düzey gibi demografik özelliklerini öğrenmeye yönelik bilgiler istenmiştir. Form Ek 4'te sunulmuştur.

2.1.2.2.2. Algılanan Fiziksel Çekicilik Ölçümü

Çalışmada kullanılacak fotoğrafların algılanan fiziksel çekiciliğini belirleyebilmek amacıyla kadın katılımcılara fotoğraflar üzerinden "Sizce fotoğraftaki kişi ne kadar çekici?" sorusu (1= Hiç çekici değil, 5= Çok çekici) yöneltilmiştir.

2.1.2.3. İşlem

Ön çalışma için gerekli olan fotoğrafların çekimi Hacettepe Üniversitesi Psikoloji bölümünde bulunan Sosyal Psikoloji Laboratuvarı'nda gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan fotoğrafları belirlemek adına gerçekleştirilen ön çalışma, Hacettepe Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan gönüllü 36 erkek katılımcıyla yürütülmüştür. Çalışmaya katılmayı kabul eden kişilerin vesikalık fotoğrafları düz beyaz bir arka planda çekilmiş daha sonra Adobe Photoshop fotoğraf düzenleme programı kullanılarak yüzdeki pürüzler yok edilmiştir. Fotoğrafların vesikalık fotoğraf izlenimi vermesi amaçlanmıştır. Daha sonra elde edilen fotoğrafların algılanan fiziksel çekicilik düzeyinin anlaşılması için 30 kadın katılımcıya "Sizce fotoğraftaki kişi ne kadar çekici?" sorusu (1= Hiç çekici değil, 5= Çok çekici) sorulmuştur. Katılımcılara Jotform aracılığıyla ulaşılmıştır.

Bilgilendirilmiş Onam Formu'nda çalışmanın amacına ve çalışmanın yaklaşık 20 dakika süreceği bilgisine yer verilmiştir (Bkz. Ek 5). Çalışmanın gönüllülük esasına dayandığı ve katılımcıların istedikleri zaman çalışmadan çekilme haklarının bulunduğunu bildirilmiştir.

2.1.2.4. Bulgular

Ön çalışmada elde edilen 36 fotoğraf deneyde kullanılmak üzere değerlendirilmiştir. Ön çalışma kapsamında değerlendirilen tüm fotoğraflara ait ortalama ve standart sapma değerleri Ek 6'da sunulmuştur. Bu bilgiler ışığında 2 fotoğraf seçilmiş ve bu fotoğraflar Fotoğraf I ve Fotoğraf II şeklinde adlandırılmıştır. Daha sonra bu fotoğraflardan en yüksek ortalama çekicilik puanına sahip olan Fotoğraf I ve en düşük ortalama çekicilik puanına sahip olan Fotoğraf II arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı Bağımlı Örneklem için T-Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda en yüksek ortalama çekicilik puanına sahip olan Fotoğraf I ($\bar{X}= 3.47$, $SS= 1.17$) en düşük ortalama çekicilik puanına sahip olan Fotoğraf II ($\bar{X}= 1.40$, $SS= .56$) arasındaki farkın anlamlı ($t(30)= -2.07$, $p<.001$, $d=2.26$) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu analiz için etki büyüklüğünün büyük olduğu söylenebilir (Cohen, 1988). Başka bir deyişle, Fotoğraf I ve Fotoğraf II algılanan fiziksel çekicilik düzeyi bakımından birbirinden anlamlı düzeyde farklılaşmıştır.

2.1.2.5. Tartışma

Bu ön çalışmada algılanan fiziksel çekicilik düzeyi yüksek ve düşük fotoğraflar elde etmek amaçlanmıştır. Ön çalışma sonucunda fotoğrafların algılanan fiziksel çekicilik düzeyleri bakımından her ne kadar anlamlı olarak farklılaşsalar da ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmüştür. Bu bağlamda önceki çalışmalarda her iki fiziksel çekicilik düzeyinin birbirinden anlamlı olarak farklılaşmaması üzerine, mevcut yüzlerin sağ ve sol ayna görüntüsü alınarak yeniden oluşturulan versiyonlarının kullanıldığı görülmektedir (Ertan, 2015; Little ve ark., 2001). Ayrıca bilgisayar ortamında elde edilen yüzlerin, orijinal yüzlerden daha çekici bulunduğu bilinmektedir (Langois ve Roggman, 1990).

Dolayısıyla bu çalışmada kullanılan fotoğrafların orijinal yüzleri içermesi nedeniyle ortalamalarının birbirine yakın olması alanyazına paralel biçimde beklenen bir sonuçtur. Bu ön çalışma sonucu elde edilen ve algılanan fiziksel çekicilik düzeyleri birbirinden farklı olan iki fotoğrafın, deneyde kullanılmasına karar verilmiştir.

2.2. ÖN ÇALIŞMA 2

2.2.1. Çalışmanın Amacı

Bu ön çalışma deneyde kullanılacak mizah içeriklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Alanyazın incelendiğinde cinsiyetçi mizah çalışmalarının çok az bir kısmı uzman görüşü ile tweetleri kategorilendirmeyi tercih ederken (ör., Johnson, 1991) büyük çoğunluğunun ön çalışma yaparak kullanılacak tweetlere karar verdiği görülmektedir (Ford ve ark., 2001; Greenwood ve Isbell, 2002; Love ve Deckers,1989; Romero Sánchez ve ark., 2010). Alanyazından hareketle ön çalışmaya başlamadan önce kullanılacak tweetlerin seçilmesi ve kategorilere dahil edilmesi sırasında, 5 uzmanın (psikoloji bölümü mezunları ve yüksek lisans öğrencileri) görüşü alınmıştır. Uzman değerlendiriciler tarafından seçilen 60 tweet; cinsiyetçi mizah içeren tweetler, nötr mizah içeren tweetler ve mizah içermeyen tweetler şeklinde üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Daha sonra bu tweetlerin hangi kategoriye ne derecede örnek teşkil ettiğini belirlemek amacıyla bu ön çalışma yürütülmüştür.

2.2.2.Yöntem

2.2.2.1. Katılımcılar

Araştırmada kullanılacak tweetleri sınıflandırma adına gerçekleştirilen ön çalışma yaşları 18 ila 25 arasında değişen kartopu örnekleme yoluyla elde edilen 50 katılımcıyla yürütülmüştür. Katılımcıların yaş ortalamaları 20.92'dir (SS= 2.06).

2.2.2.2. Veri Toplama Araçları

Bu tez çalışması kapsamında yapılan ön çalışmada, çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanan Demografik Bilgi Formu, Bilgilendirilmiş Onam Formu, Tweet Seti, Mizah Ölçümü ve Cinsiyetçilik Ölçümü kullanılmıştır.

2.2.2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu dahilinde katılımcılardan yaş, biyolojik cinsiyet, cinsel yönelim, eğitim durumu, medeni durum, etnik köken, sosyo-ekonomik düzey gibi demografik özelliklerini öğrenmeye yönelik bilgiler istenmiştir. Form Ek 4'te sunulmuştur.

2.2.2.2.2. Tweet Seti

Katılımcıların deneyde maruz kalacağı cinsiyetçi mizah içeren, nötr mizah içeren ve mizah içermeyen kategori olmak üzere 3 farklı tweet seti oluşturulmuştur. Tweetler uzman değerlendiriciler tarafından seçilmiş ve üç farklı kategoriye dahil edilmiştir. Tweet setlerinin her biri 20 tweetten oluşmaktadır. Ek 7'de tweet setine hızlıca ulaşmayı sağlayan bir karekod bulunmaktadır.

2.2.2.2.3. Mizah Ölçümü

Kullanılan tweetlerin komiklik düzeyini belirlemek amacıyla katılımcılara her bir tweet için "Sizce bu tweet ne kadar komik?" sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların 5'li likert tipi ölçekle (1= hiç komik değil, 5= çok komik) bu soruyu cevaplama istenmiştir.

2.2.2.2.4. Cinsiyetçilik Ölçümü

Katılımcılara her bir tweet için "Sizce bu tweet ne kadar cinsiyetçi?" sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların 5'li likert tipi ölçekle (1= hiç cinsiyetçi değil, 5= çok cinsiyetçi) bu soruyu cevaplama istenmiştir.

2.2.2.3. İşlem

Veri toplamaya başlamadan önce, 5 adet uzmanın (psikoloji bölümü mezunları ve yüksek lisans öğrencileri) görüşü alınarak 60 tweet seçilmiştir. Ardından seçilen bu tweetler cinsiyetçi mizah içeren tweetler, nötr mizah içeren tweetler ve mizah içermeyen tweetler şeklinde üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Uzman değerlendiriciler tarafından belirlenen 60 tweetin hangi kategoriye ne derecede örnek teşkil ettiğini belirlemek amacıyla kartopu örnekleme yoluyla elde edilen 50 katılımcıyla ayrıca bir ön çalışma yürütülmüştür. Katılımcılara “Sizce bu tweet ne kadar komik?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların 5’li likert tipi değerlendirmeye (1= hiç komik değil, 5= çok komik) bu soruyu cevaplama istenmiştir. Ardından her bir tweet için “Sizce bu tweet ne kadar cinsiyetçi?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların 5’li likert tipi ölçümle (1= hiç cinsiyetçi değil, 5= çok cinsiyetçi) bu soruyu cevaplama istenmiştir. Bu iki ölçüm ile elde edilen ortalama cinsiyetçilik düzeyi puanları ve ortalama komiklik düzeyi puanları tweetlerin cinsiyetçi mizah, nötr mizah ve mizah içermeyen üç kategoriden hangisine örnek teşkil ettiği belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Cinsiyetçi mizah kategorisine giren tweetlerin, cinsiyetçilik düzeyi ve mizah düzeyi yüksek, nötr mizah kategorisine giren tweetlerin cinsiyetçilik düzeyi düşük, mizah düzeyi yüksek ve son olarak mizah içermeyen kategoriye giren tweetlerin de cinsiyetçilik düzeyi ve mizah düzeyi düşük olacak şekilde kategoriler belirlenmek istenmiştir. Bu tez çalışması kapsamında yapılan ön çalışmada, çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanan Demografik Bilgi Formu, Bilgilendirilmiş Onam Formu, Mizah Ölçümü ve Cinsiyetçilik Ölçümü kullanılmıştır. Bilgilendirilmiş Onam Formunda çalışmanın amacına ve çalışmanın yaklaşık 20 dakika süreceği bilgisine yer verilmiştir (Bkz. Ek 8). Çalışmanın gönüllülük esasına dayandığı ve katılımcıların istedikleri zaman çalışmadan çekilme haklarının bulunduğu katılımcılara bildirilmiştir. Katılımcıların tamamı heteroseksüeldir. Ayrıca çalışma, kendilerini biyolojik olarak üyesi oldukları cinsiyet grubuna tamamen ait hissedilen katılımcılar ile yürütülmüştür. Araştırmaya katılan her bir öğrenciye bonus puan verilmiştir.

2.2.2.4. Bulgular

Nötr mizah tweet setinde Ön Çalışma 2’de değerlendirilen toplam 20 tweetten cinsiyetçilik ve mizah ortalamaları incelendiğinde cinsiyetçilik ortalama puanı düşük, mizah ortalama puanı yüksek olan 3 tweet bu sete dahil edilmiştir. Nötr mizah setindeki tweetler n1, n2 ve n3 olarak adlandırılmıştır. Mizah içermeyen tweet setinde ise cinsiyetçilik ve mizah ortalamaları incelendiğinde cinsiyetçilik ortalama puanı ve mizah ortalama puanı bakımından daha düşük puanlanan 3 tweet bu sete dahil edilmiştir. Mizah içermeyen setteki tweetler d1, d2, d3 şeklinde adlandırılmıştır. Cinsiyetçi mizah tweet seti için Ön Çalışma 2’de anlamlı sonuçlar elde edilemeyince öncelikle cinsiyetçilik ve komiklik soruları birbirinden ayrılmış ve 50 farklı yeni katılımcıdan aynı tweetlerin sadece mizah ölçümü alınmıştır. Analiz sonuçlarında anlamlı sonuçlar elde edilememiştir.

Tablo 2’de deneye dahil edilen 6 tweetin ortalama ve standart sapma değerleri sunulmuştur. Analiz sonuçlarının daha iyi anlaşılması adına çalışmada yer alan 60 tweete ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ise Ek 9’da verilmiştir.

Tablo 2

Nötr Mizah ve Mizah İçermeyen Tweetlerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Puanlar	
	Mizah \bar{X} (SS)	Cinsiyetçilik \bar{X} (SS)
N1	3.36 (1.48)	1.33 (.58)
N2	3.67 (1.24)	1.36 (.64)
N3	3.56 (1.36)	1.64 (.96)
D1	1.28 (.61)	1.42 (.80)
D2	1.39 (.64)	1.33 (.79)
D3	1.44 (.69)	1.28 (.61)

2.2.2.5. Tartışma

Bu ön çalışma, deneyde kullanılacak mizah içeriklerini belirlemek adına yürütülmüştür ve mizah içermeyen kategori ve nötr mizah içeren kategori için üçer tweet belirlenmiştir. Fakat cinsiyetçi mizah kategorisi çalışmamıştır. Deney örnekleminin sadece kadın katılımcılardan oluşacak olması sebebiyle bu ön çalışmada her iki cinsiyetten de veri toplanmış olsa da sadece kadın katılımcıların verileri analize dahil edilmiştir. Fakat yapılan ek analizler çalışmaya dahil edilen erkek katılımcıların cinsiyetçi mizah içeriklerini kadınlara kıyasla daha fazla komik ve daha az cinsiyetçi bulduklarını göstermektedir. Dolayısıyla örneklem özellikleri nedeniyle cinsiyetçi mizah kategorisinin çalışmaması alanyazınla paralel (Love ve Deckers,1989; Ryan ve Kanjorski, 1998) ve beklenen bir sonuçtur. Fakat cinsiyetçilik ortalamalarının çok yüksek, komiklik ortalamalarının ise çok düşük olması sebebiyle uzman değerlendiriciler tarafından belirlenen yeni tweetler ile bir ön çalışma daha yapılmasına karar verilmiştir. Ön Çalışma 2'nin her iki cinsiyete ait analiz tablosu Ek 12'de sunulmuştur.

2.3. ÖN ÇALIŞMA 3

2.3.1. Çalışmanın Amacı

Bu ön çalışma uzman değerlendiriciler (psikoloji bölümü mezunları ve yüksek lisans öğrencileri) tarafından seçilen ve cinsiyetçi mizah kategorisine girdiği düşünülen 27 tweetin bu kategoriye ne derece örnek teşkil ettiğini belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Bu ön çalışma kapsamında tıpkı Ön Çalışma 2'de olduğu gibi içeriklerin belirlenmesi sırasında alanyazına paralel şekilde uzman görüşü alma ve katılımcılardan veri toplama yöntemleri beraber kullanılmıştır (Ford ve ark., 2001; Greenwood ve Isbell, 2002; Love ve Deckers,1989; Klonis ve ark., 2005; Riquelme ve ark., 2019; Romero Sánchez ve ark., 2010; Siebler ve ark., 2008).

2.3.2.Yöntem

2.3.2.1. Katılımcılar

Araştırmada kullanılacak tweetleri sınıflandırma adına gerçekleştirilen Ön Çalışma 3 kartopu örnekleme yoluyla elde edilen 31 katılımcıyla yürütülmüştür. Katılımcılara Psytoolkit üzerinden ulaşılmıştır. Yaşları 18 ila 29 arasında değişen katılımcıların yaş ortalamaları ise 21.74'tür ($SS= 2.34$). Katılımcıların tamamı heteroseksüeldir. Ayrıca kendilerini biyolojik olarak üyesi oldukları cinsiyet grubuna tamamen ait hissedilen katılımcılar ile çalışma yürütülmüştür. Araştırmaya katılan her bir öğrenciye bonus puan verilmiştir.

2.3.2.2. Veri Toplama Araçları

Bu tez çalışması kapsamında yapılan ön çalışmada, çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanan Demografik Bilgi Formu, Bilgilendirilmiş Onam Formu, Tweet Seti, Mizah Ölçümü ve Cinsiyetçilik Ölçümü kullanılmıştır.

2.3.2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu dahilinde katılımcılardan yaş, biyolojik cinsiyet, cinsel yönelim, eğitim durumu, medeni durum, etnik köken, sosyo-ekonomik düzey gibi demografik özelliklerini öğrenmeye yönelik bilgiler istenmiştir. Form Ek 4'te sunulmuştur.

2.3.2.2.2. Tweet Seti

Uzman değerlendiriciler tarafından seçilen 27 tweet, 31 kadın katılımcı tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirilen bu 27 tweetin cinsiyetçilik ve mizah ortalamaları incelenmiştir. Ek 10'da ise tweet setine hızlıca ulaşmayı sağlayan bir karekod bulunmaktadır.

2.3.2.2.3. Mizah Ölçümü

Katılımcılara her bir tweet için “Sizce bu tweet ne kadar komik?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların 5’li likert tipi ölçümle (1= hiç komik değil, 5= çok komik) bu soruyu cevaplamaı istenmiştir.

2.3.2.2.4. Cinsiyetçilik Ölçümü

Katılımcılara her bir tweet için “Sizce bu tweet ne kadar cinsiyetçi?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların 5’li likert tipi ölçümle (1= hiç cinsiyetçi değil, 5= çok cinsiyetçi) bu soruyu cevaplamaı istenmiştir.

2.3.2.3. İşlem

Bu çalışmadaki amaç daha önce seçilen ve uzman değerlendiriciler tarafından cinsiyetçi mizah kategorisine dahil edilen 27 tweetin bu kategoriye ne derece örnek teşkil ettiğini belirlemektir. Tez çalışmasının deney kısmında kullanılacak olan cinsiyetçi mizah kategorisine ait tweetleri belirlemek adına gerçekleştirilen Ön Çalışma 3 kartopu örneklem yoluyla elde edilen 31 katılımcıyla yürütülmüştür. Katılımcılara her bir tweet için “Sizce bu tweet ne kadar komik?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların 5’li likert tipi ölçümle (1= hiç komik değil, 5= çok komik) bu soruyu cevaplamaı istenmiştir. Ardından her bir tweet için “Sizce bu tweet ne kadar cinsiyetçi?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların 5’li likert tipi ölçümle (1= hiç cinsiyetçi değil, 5= çok cinsiyetçi) bu soruyu cevaplamaı istenmiştir. Bu iki ölçüm ile elde edilen ortalama komiklik düzeyi puanları ve ortalama cinsiyetçilik düzeyi puanları tweetlerin cinsiyetçi mizah kategorisine ne derece örnek teşkil ettiğini belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Cinsiyetçi mizah kategorisine giren tweetlerin, mizah düzeyi ve cinsiyetçilik düzeyi yüksek olacak şekilde tweetler belirlenmek istenmiştir. Bu tez çalışması kapsamında yapılan Ön Çalışma 3’ te, çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanan Demografik Bilgi Formu, Bilgilendirilmiş Onam Formu ve Mizah Ölçümü ve Cinsiyetçilik Ölçümü kullanılmıştır. Bilgilendirilmiş Onam Formunda çalışmanın amacına ve çalışmanın yaklaşık 20 dakika süreceği bilgisine yer verilmiştir. Çalışmanın

gönüllülük esasına dayandığı ve katılımcıların istedikleri zaman çalışmadan çekilme haklarının bulunduğu katılımcılara iletilmiştir.

2.2.2.4. Bulgular

Ön Çalışma 3' te 27 tweetten elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Cinsiyetçi mizah içeren tweet kategorisi hem cinsiyetçilik düzeyi hem de mizah düzeyi yüksek tweetlerden oluşacağı için cinsiyetçilik ve mizah ortalamaları incelendiğinde her iki puan türünden de yüksek puan alan 3 tweet bu kategoriye dahil edilmiştir. Cinsiyetçi mizah kategorisindeki tweetler c1, c2, c3 olarak adlandırılmıştır. Analiz sonuçlarının daha iyi anlaşılması adına çalışmada yer alan 27 tweete ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri Ek 11'de verilmiştir. Tablo 3'te deneye dahil edilen cinsiyetçi mizah tweetlerinin ortalama ve standart sapma değerleri sunulmuştur.

Tablo 3

Cinsiyetçi Mizah Tweetlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Puanlar	
	Mizah \bar{X} (SS)	Cinsiyetçilik \bar{X} (SS)
C1	2.19 (1.17)	3.45 (1.12)
C2	2.35 (1.40)	3.74 (1.12)
C3	2.26 (1.34)	3.77 (1.17)

2.2.2.5. Tartışma

Bu ön çalışma, deneyde kullanılacak cinsiyetçi mizah içeriklerini belirlemek adına yürütülmüştür. Cinsiyetçi mizah kategorisine dahil olan en yüksek

cinsiyetçilik puanı ve en yüksek mizah puanı almış olan 3 tweet deneyde kullanılmak üzere seçilmiştir. Ön Çalışma 2 ve Ön Çalışma 3'e erkek katılımcılar da dahil edilmiştir. Alanyazına paralel şekilde erkek katılımcılar cinsiyetçi mizahı kadınlara kıyasla daha az cinsiyetçi ve daha fazla komik bulmuşlardır (Love ve Deckers,1989; Ryan ve Kanjorski, 1998). Ön Çalışma 2'de elde edilen nötr mizah içeren tweetler ile kıyaslandığında cinsiyetçi mizah tweetlerinin komiklik düzeyinin daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum alanyazındaki benzer çalışmalar incelendiğinde kadın katılımcıların erkek katılımcılara kıyasla cinsiyetçi mizaha daha duyarlı olmaları, kadınlara yönelik cinsiyetçi mizahın fazlaca saldırgan kabul edilmesi gibi nedenlerden ötürü beklenen bir sonuçtur. Çalışmanın sonuçlarının daha iyi anlaşılması adına her iki cinsiyete yönelik analiz sonuçları Ek 12'de verilmiştir.

2.4. DENEY

2.4.1. Araştırmanın Amacı

Cinsiyetçi mizahla ilişkili içerikler, sosyal medyada sıklıkla paylaşılmaktadır. Bu mizah içeriklerine verilen tepkilerin, içeriği paylaşan kişinin algılanan fiziksel çekiciliğinden etkilenip etkilenmediği merak konusudur. Bu çalışmanın amacı algılanan fiziksel çekiciliğin ve cinsiyetçi mizahın kişilerin misilleme içeren saldırganlığı üzerindeki etkisini incelemektir. Misilleme içeren saldırganlık işe alma görevi aracılığıyla ölçülmüştür.

2.4.2. Yöntem

2.4.2.1. Katılımcılar

Bu tez çalışmasına, yaşları 18 ila 34 (\bar{X} = 21.27, SS = 2.51) arasında değişen 264 kadın üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcı sayısı belirlenirken G-Power 3.1. yazılımı kullanılmıştır (Faul ve ark., 2007). Araştırmanın dışlama kriterleri menstrual dönemde olmak, cinsiyete aidiyet hissetmemek ve heteroseksüel olmamak olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda dışlama kriterine uyan katılımcıların verileri analize dahil edilmemiştir. Katılımcılara ulaşılrken

kartopu örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Ayrıca kendilerini biyolojik olarak üyesi oldukları cinsiyet grubuna tamamen ait hissederek katılımcılar ile çalışma yürütülmüştür. Araştırmaya katılan her bir öğrenciye bonus puan verilmiştir. Cinsiyetçi mizah çalışmaları bize kadınların cinsiyetçi mizaha daha duyarlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca günlük yaşamda da cinsiyetçi mizahın kurbanının kadın olma ihtimali daha fazla olduğu için çalışma yalnızca kadın katılımcılarla yürütülmüştür. İşe alma görevinde incelenecek özgeçmişlerde Ön Çalışma 1’de elde edilmiş olan algılanan fiziksel çekiciliği düşük ve yüksek olan erkek fotoğrafları kullanılmıştır. Katılımcıların %65.3’ü bekar (n= 185), %4.9’si evli (n= 14) ve %29.8’i ilişkisi var (n=84) olduğunu belirtmiştir. Demografik değişkenlere ilişkin bilgiler Ek 13’te sunulmuştur.

2.4.2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanan Demografik Bilgi Formu, Tweet Seti, Bilgilendirilmiş Onam Formu, Özgeçmiş, İş Adayı Değerlendirme Formu, Aydınlatılmış Onam Formu, Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PANAS) kullanılmıştır.

2.4.2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu dahilinde katılımcılardan yaş, biyolojik cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, etnik köken, sosyo-ekonomik düzey gibi demografik özelliklerini öğrenmeye yönelik bilgiler istenmiştir. Bunun yanı sıra çalışmanın dışlama kriterleri olan menstüral dönemde olma, cinsel yönelim ve biyolojik cinsiyete aidiyet soruları da yöneltilmiştir. Hem yapılan ön çalışmalarda hem de deneyde ortak bir Demografik Bilgi Formu (Bkz. Ek 4) kullanılmıştır.

2.4.2.2.2. Tweet Seti

Katılımcıların deneyde maruz kalacağı 3 farklı tweet seti oluşturulmuştur. Tweet setlerinin her biri 3 tweetten oluşmaktadır.

Cinsiyetçi Mizah Tweet Setinde Ön Çalışma 3'te değerlendirilen 27 tweetten cinsiyetçilik ve mizah ortalamaları incelendiğinde her iki puan türünden de yüksek puan alan 3 tweet bu sete dahil edilmiştir. Cinsiyetçi mizah kategorisindeki tweetler c1, c2, c3 olarak adlandırılmıştır.

Nötr mizah tweet setinde Ön Çalışma 2'de değerlendirilen 60 tweetten cinsiyetçilik ve mizah ortalamaları incelendiğinde cinsiyetçilik ortalama puanı düşük, mizah ortalama puanı yüksek olan 3 tweet bu sete dahil edilmiştir. Nötr mizah setindeki tweetler n1, n2 ve n3 olarak adlandırılmıştır.

Son olarak mizah içermeyen tweet setinde Ön Çalışma 2'de değerlendirilen 60 tweetten cinsiyetçilik ve mizah ortalamaları incelendiğinde cinsiyetçilik ortalama puanı ve mizah ortalama puanı düşük olan 3 tweet bu sete dahil edilmiştir. Mizah içermeyen setteki tweetler d1, d2, d3 şeklinde adlandırılmıştır. Tez çalışmasında kullanılan 3 tweet seti Ek 14'te verilmiştir.

2.4.2.2.3. Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (Positive and Negative Affect Schedule- PANAS)

Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği, pozitif ve negatif boyutlarla kişinin duygu durumunu incelemek amacı ile Watson ve arkadaşları (1988) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Bu tez çalışmasında duygu-durum nötralizasyonu için Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PANAS) kullanılmıştır (Bkz. Ek 15). Ölçekte 10 pozitif, 10 negatif olmak üzere toplam 20 madde bulunmaktadır ve ölçek pozitif ve negatif duygu olmak üzere 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki 1, 3, 5, 9, 10, 12, 14, 16, 17 ve 19 numarada yer alan ölçek maddeleri pozitif duyguları oluştururken; 2, 4, 6, 7, 8, 11, 13, 15, 18 ve 20 numaralı ölçek maddeleri ise negatif duyguları oluşturmaktadır. Ölçme aracı likert tipindedir. Ölçeğin her maddesi 1 (hiç yansıtmıyor) ile 7 (tamamen yansıtıyor) arasında değerlendirilebilmektedir. Orijinal ölçeğin pozitif ve negatif duygu alt ölçekleri için iç tutarlık katsayısı sırasıyla .88 ve .87'dir. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlama çalışması Gençöz (2000) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkiye örnekleminde

geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında yapılan faktör analizi sonuçlarına göre ölçekte yer alan 20 maddenin 10 pozitif ve 10 negatif duyguda olmak üzere iki kümede toplandığı bulunmuştur. Pozitif Duygu faktöründe yüklemeler .48 ile .74 arasında; Negatif Duygu faktöründe ise .46 ile .76 arasında değişmektedir. İki faktör varyansın %44'ünü açıklamakta ve ortak varyans değerleri .22 ve .63 arasında değişmektedir. İç tutarlılık için Cronbach Alfa katsayıları incelenmiştir, Pozitif Duygu ve Negatif Duygu için bu katsayılar sırasıyla .86 ve .83'tür. Bu tez çalışması kapsamında iç tutarlılık için elde edilen Cronbach Alfa katsayıları, Pozitif Duygu için .83, Negatif Duygu için .85'tir.

2.4.2.2.4. Özgeçmiş Formu

Ön çalışma 1'de algılanan fiziksel çekicilik düzeyine bağlı olarak elde edilen Fotoğraf I ve Fotoğraf II'nin kullanıldığı iki ayrı özgeçmiş hazırlanmıştır. Her iki özgeçmişte de fotoğraflar hariç bulunan diğer tüm bilgiler aynıdır (Bkz. Ek 16). Çalışmada kullanılan paravan öykü işe alma süreçleri ile ilişkili olduğundan ve katılımcılardan belirli profilleri incelemeleri istendiği için iş başvurularında da sıklıkla kullanılan özgeçmiş formu oluşturulmuştur. Verilen bilgilerin değişimlemenin önüne geçmesini engellemek amacıyla kullanılan özgeçmişlerde doğum tarihi, doğum yeri, eğitim durumu ve iletişim bilgileri gibi standart bilgilere yer verilmiştir. Oluşturulan bu standart özgeçmiş ile deneydeki değişimleme üzerinde bir karıştırıcı etki yaratılmaması amaçlanmıştır.

2.4.2.2.5. Bağımlı Değişken Görevi: İş Adayı Değerlendirme Formu

Fox ve arkadaşları (2015) tarafından oluşturulan İş Adayı Değerlendirme Formu temel alınarak oluşturulmuştur. Her bir adaya ait 1 adet fotoğraflı özgeçmiş katılımcıya gösterildikten sonra paravan öyküye (Paravan öykü Ek 17'de verilmiştir) uygun olarak adayın Twitter profiline ait olduğu söylenen fakat araştırmacı tarafından hazırlanmış olan bir Twitter arka planı gösterilmiştir. Bu arka plan cinsiyetçi mizah, nötr mizah veya mizah içermeyen kategoride üçer tweet içerecek şekilde tasarlanmıştır. Son olarak katılımcılardan "Bir iş yürütürsem, bu kişiyi işe alırım" sorusunu likert tipi ölçüm kullanarak

(1=Kesinlikle katılmıyorum; 5=Kesinlikle katılıyorum) değerlendirmeleri ve verdikleri kararın nedenlerini yazmaları istenmiştir. Bu soru bağımlı değişken ölçümü olarak kullanılmıştır.

2.4.2.2.6. Değişimleme Kontrolü Soruları Formu

Katılımcılardan iş başvurusunda bulunan profillerin algılanan fiziksel çekiciliğini ve bu profillerde bulunan her bir içeriğin ne kadar cinsiyetçi ve ne kadar komik olduğunu likert tipi ölçüm kullanarak değerlendirmeleri istenmiştir. Son olarak çalışmanın paravan öyküde verilen amacına uygun sorular da eklenmiştir. “Bu kişinin takım çalışmasına ne kadar uygun olduğunu düşünüyorsunuz?”, “Bu kişinin iş hayatında ne kadar başarılı olacağını düşünüyorsunuz?”, “Bu kişinin sosyal medyayı ne kadar başarılı kullandığını düşünüyorsunuz?” gibi soruların da likert tipi ölçümle değerlendirmesi istenmiştir.

2.4.2.3. Deney Deseni

Bu tez çalışmasında cinsiyetçi mizah ve algılanan fiziksel çekicilik olmak üzere iki tane bağımsız değişken bulunmaktadır. Algılanan fiziksel çekicilik düzeyi yüksek ve düşük olmak üzere iki düzeylidir. Mizah ise cinsiyetçi mizah, nötr mizah ve mizah içermeyen olmak üzere üç farklı kategoride ele alınmıştır. Misilleme içeren saldırganlık çalışmanın bağımlı değişkenidir.

Bu tez çalışmasında 3 (tweetlerin mizah içeriği: cinsiyetçi mizah, nötr mizah, mizah içermeyen) x 2 (algılanan fiziksel çekicilik: yüksek, düşük) gruplar arası faktöriyel desen kullanılmıştır. Tablo 4’te deneydeki koşullar ve bu koşullarda yer alan katılımcı sayıları verilmiştir.

Tablo 4*Deneydeki Koşullar ve Katılımcı Sayıları*

	Koşullar	
	Algılanan	Algılanan
	Fiziksel Çekiciliği	Fiziksel Çekiciliği
	Yüksek	Düşük
Nötr Mizah İçeren Tweetler	35	46
Cinsiyetçi Mizah İçeren Tweetler	44	46
Mizah İçermeyen Tweetler	53	40

2.4.2.4. Deneysel İşlem

Bu tez çalışması, Jotform vasıtasıyla internet erişimi olan 18 ila 34 yaş arasındaki kadın üniversite öğrencileri ile yürütülmüştür. Katılımcılara kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Çalışma için gönüllü olan her katılımcıdan ilk olarak Bilgilendirilmiş Onam Formu (Bkz. Ek 18), Demografik Bilgi Formu ve Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeği'ni (PANAS) doldurmaları istenmiştir. PANAS duygu-durum nötralizasyonu için kullanılmıştır. Formu dolduran katılımcılar çalışmada mevcut olan altı koşuldan birine seçkisiz olarak atanmıştır. Bilgilendirilmiş onam formunda, katılımcıya çalışmanın yaklaşık 20 dakika sürmesinin planlandığı söylenmiştir. Ayrıca bu formda, katılımcılara, çalışmaya katılımın gönüllülük esasına dayandığı ve istedikleri aşamada çalışmadan çekilebilecekleri bilgisi de verilmiştir. Birçok sosyal psikoloji araştırmasında olduğu gibi (ör., Aydın ve ark., 2013 ve Yavuz Güzel ve Şahin, 2018), incelenen konunun doğası gereği katılımcıların tepkilerinin doğru

ölçülebilmesi adına çalışmanın gerçek amacı katılımcılardan gizlenmiştir. Katılımcılara sosyal medyanın işe alma süreçlerindeki etkisinin incelenmesini amaçlayan bir çalışmaya katıldıkları söylenerek paravan öykü aktarılmıştır. Katılımcılar bu görev kapsamında önce başvuruda bulunan 1 kişinin fotoğraflı özgeçmişini okumuş daha sonra Twitter profilinden paylaştığı 3 tweetin gözüktüğü bir sayfayı incelemişlerdir. Katılımcılardan bilgilerini inceledikleri kişinin iş başvurularını kabul edip etmediklerine yönelik soruları cevaplamaları beklenmiştir. En son kişilerin maruz kaldıkları tweetleri ne kadar cinsiyetçi ya da komik bulduklarını ölçmeye yönelik derecelendirilmiş sorular verilerek değişimleme kontrolü sağlanmıştır.

Çalışmanın sonunda katılımcı çalışmayla ilişkili sorusunun olup olmadığı ve herhangi bir ters durum fark edip etmediğine dair soruları içeren bir sayfaya yönlendirilmiştir. Son olarak katılımcı Aydınlatılmış Onam Formu'nun (Bkz. Ek 19) bulunduğu sayfaya yönlendirilmiştir. Çalışmanın doğası gereği aldatma kullanıldığı ve çalışmanın gerçek amacının gizlenmek zorunda kalındığı söylenmiştir. Katılımcılara çalışmanın gerçek amacı anlatılmış ve çalışma için katkılarının ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır. Çalışmada verilerinin bulunmasını istemiyorlarsa verilerini çalışmadan çekme haklarının olduğu bilgisi verilmiştir. Verilerinin kullanılması için izin vermeyen katılımcıların verileri kullanılmamıştır ve analiz aşamasına dahil edilmemiştir. Katılımcının çalışmayla ilgili sorularına e-posta yoluyla dönüş yapılmıştır. Aydınlatılmış Onam Formu'nun bir kopyası katılımcının çalışmaya başlamadan önce vermiş olduğu e-posta adresine gönderilmiştir. Katılımcılara teşekkür edilerek çalışma sonlandırılmıştır.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bu çalışmada algılanan fiziksel çekiciliğin ve cinsiyetçi mizahın kişilerin misilleme içeren saldırganlık üzerindeki etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Misilleme içeren saldırgan davranış işe alma görevi ile ölçülmüştür. Araştırmada algılanan fiziksel çekicilik ve mizah bağımsız değişken olarak kullanılmıştır. Algılanan fiziksel çekicilik değişkeni yüksek ve düşük olmak üzere iki düzey olarak ele alınmıştır. Mizah değişkeni ise cinsiyetçi mizah, nötr mizah ve mizah içermeyen tür olmak üzere üç grup şeklinde kullanılmıştır. Bağımlı değişken olarak, misilleme içeren saldırgan davranış ölçülmüştür. Bu ölçüm işe alma görevi ile yapılmıştır. Analizler SPSS 25.0 (Statistical Package of Social Science) programı kullanılarak yapılmış olup yapılan tüm analizlerde anlamlılık düzeyi .05 kabul edilmiştir. Bu bölümde, yapılan istatistiksel analizlere ve analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilecektir.

3.1. VERİ SETİNİN PARAMETRİK İSTATİSTİK YÖNTEMLERİNE UYGUNLUĞUNUN SINANMASI

Bu tez çalışması kapsamında elde edilen veri setinin parametrik testlere uygunluğu sınanırken ilk olarak, bağımlı değişken olan misilleme içeren saldırganlığın işe alma görevi ile ölçümünden elde edilen ortalama puanların normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Bu deneyde 3×2 denekler arası faktöriyel desen kullanılmıştır. İlk olarak, olası uç değerleri tespit etmek amacıyla z puana dönüştürülen değerlerin ± 3 aralığının içinde olduğu görülmüştür (Tabachnick ve ark., 2007). Bu amaçla, araştırmada yer alan 6 koşul için bağımlı değişkenin normal dağılıp dağılmadığı incelenmek istenmiş dolayısıyla bağımlı değişkenin puan dağılımının kayışıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri her bir koşul için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Dolayısıyla yürütülen analizin sonucunda, 6 koşul için de veri setinin normal dağıldığını söyleyebiliriz. Normal dağılımın daha iyi anlaşılabilmesi adına

kayıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin z puanları Ek 20'de sunulmuştur.

3.2. DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİN KONTROLÜ ANALİZLERİ

Katılımcıların eğitim durumu, yaş ve medeni durum gibi demografik değişkenlerinin misilleme içeren saldırgan davranış üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını incelemek adına Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde bütün deney koşulları için; demografik değişkenlerin temel etkilerinin anlamlı olmaması nedeniyle ($F'ler < 1.59$ ve $p'ler > .192$) araştırma kapsamında gerçekleştirilen diğer analizlerde demografik değişkenlerin etkileri incelenmemiştir.

3.3. DEĞİŞİMLEMENİN KONTROLÜ ANALİZİ

Çalışmada algılanan fiziksel çekicilik düzeyinin (düşük, yüksek) ve mizah içeriklerinin (cinsiyetçi mizah, nötr mizah, mizah içermeyen) değişimlemesinin, ilgili fotoğraflarla ve kullanılan tweetlerle gerçekleşip gerçekleşmediğini analiz etmek amacıyla değişimleme kontrolü sorularından elde edilen puanlar üzerinde 3x2 Çoklu Varyans Analizi (MANOVA) yürütülmüştür. Analiz sonuçlarına göre, mizah içeriklerinin (cinsiyetçi mizah, nötr mizah, mizah içermeyen) bağımlı değişkenler üzerindeki (komiklik, cinsiyetçilik, çekicilik) temel etkisi ($Wilks' \Lambda = .52$, $F(6,510) = 32.55$, $p < .001$, $kısmi \eta^2 = .28$), algılanan fiziksel çekicilik düzeylerinin (yüksek, düşük) bağımlı değişkenler üzerindeki (komiklik, cinsiyetçilik, çekicilik) temel etkisi ($Wilks' \Lambda = .87$, $F(3,255) = 12.18$, $p < .001$, $kısmi \eta^2 = .13$) anlamlıdır. Mizah içeriklerinin ve algılanan fiziksel çekicilik değişkenininin bağımlı değişkenler üzerindeki ortak etkisi ise ($Wilks' \Lambda = .96$, $F(6,512) = 1.88$, $p = .083$, $kısmi \eta^2 = .02$) istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Temel etkilerin anlamlı bulunmasından yola çıkarak hangi ortalamaların birbirinden anlamlı bir şekilde farklılaştığını görmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan analizde Tip 1 hatayı önlemek amacıyla .05 olan anlamlılık düzeyi üç farklı karşılaştırma yapılmasından dolayı

üçe bölünmüş bunun sonucunda anlamlılık düzeyi .017 olarak kabul edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre mizah değişkeninin (cinsiyetçi, nötr ve mizah içermeyen) cinsiyetçilik bağımlı değişkeni üzerindeki temel etkisi ($F(2,257)= 100.89, p < .001, \text{ kısmi } \eta^2 = .44$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Mizah değişkeninin komiklik bağımlı değişkeni üzerindeki temel etkisi ($F(2,257)= 9.01, p = .001, \text{ kısmi } \eta^2 = .06$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Fakat mizah değişkeninin çekicilik bağımlı değişkeni üzerindeki temel etkisi istatistiksel olarak anlamlı değildir. Çekicilik koşul değişkeninin çekicilik bağımlı değişkeni üzerindeki temel etkisi ($F(1,257)= 35.98, p < .001, \text{ kısmi } \eta^2 = .12$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Fakat çekicilik koşul değişkeninin cinsiyetçilik ve komiklik bağımlı değişkenleri üzerindeki temel etkisi istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Hangi grupların birbirinden nasıl farklılaştığını test etmek amacıyla yapılan Scheffe Testi sonuçları ise nötr mizah içeren tweetlerin ($\bar{X}= 2.22, SS= 1.15$) cinsiyetçi mizah içeren tweetlerden ($\bar{X}= 1.91, SS=.95$) ve mizah içermeyen tweetlerden ($\bar{X}= 1.77, SS= .89$) daha komik bulunduğunu göstermektedir. Cinsiyetçi mizah içeren tweetler mizah içermeyen tweetlerden istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmamıştır. Ayrıca cinsiyetçi mizah içeren tweetler ($\bar{X}= 3.31, SS= 1.32$), nötr mizah içeren tweetlerden ($\bar{X}=1.95, SS= .82$) ve mizah içermeyen tweetlerden ($\bar{X}=2.31, SS= 1.26$) daha cinsiyetçi bulunmuştur. Fakat nötr mizah içeren tweetler mizah içermeyen tweetlerden istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmamıştır.

Tüm bu analiz sonuçları hem mizah içeriklerinin hem de fotoğrafların çekicilik düzeyleri ile ilgili yürütülen değişimlemenin başarılı bir şekilde yapılmış olduğunu göstermektedir. Değişimleme sorularına ilişkin analiz bulguları Tablo 5'te, ortalama ve standart sapma değerleri ise Tablo 6 ve Tablo 7'de aktarılmıştır.

Tablo 5

Mizah ve Çekicilik Değişkenlerinin Komiklik, Cinsiyetçilik ve Çekicilik Üzerindeki Etkisine İlişkin Analiz Bulguları

Kaynak	Bağımlı Değişken	Kareler Toplamı	s.d.	Ortalama Kareler	F	P	Kısmi η^2
<i>Mizah</i>	<i>Cinsiyetçi</i>	206.796	2	103.398	100,887	.000*	.440
	<i>Komik</i>	21.281	2	10.641	9.013	.000*	.066
	<i>Çekici</i>	1.698	2	.849	.836	.435	.006
<i>Çekici</i>	<i>Cinsiyetçi</i>	.621	1	.621	.606	.437	.002
	<i>Komik</i>	1.541	1	1.541	1.305	.254	.005
	<i>Çekici</i>	36.566	1	36.566	35.978	.000*	.123
<i>Çekici*mizah</i>	<i>Cinsiyetçi</i>	3.179	2	1.589	1.551	.214	.012
	<i>Komik</i>	9.385	2	4.693	3.975	.020	.030
	<i>Çekici</i>	1.312	2	.656	.646	.525	.005
<i>Hata</i>	<i>Cinsiyetçi</i>	263.397	257	1.025			
	<i>Komik</i>	303.425	257	1.181			
	<i>Çekici</i>	261.199	257	1.016			

* $p < .017$

Tablo 6

Değişimleme Kontrolü Puanlarının Mizah Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Puanlar	
	Cinsiyetçi \bar{X} (SS)	Komik \bar{X} (SS)
Cinsiyetçi	3.31 (1.32)	1.91 (.95)
Nötr	1.95 (.82)	2.22 (1.15)
Mizah İçermeyen	2.31 (1.26)	1.77 (.89)

Tablo 7

Değişimleme Kontrolü Puanlarının Algılanan Fiziksel Çekicilik Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Puanlar
	Çekicilik \bar{X} (SS)
Koşul 1 (Düşük)	2.18 (.82)
Koşul 2 (Yüksek)	2.93 (1.04)

3.4. CİNSİYETÇİ MİZAH VE ALGILANAN FİZİKSEL ÇEKİCİLİK DEĞİŞKENLERİNİN MİSİLLEME İÇEREN SALDIRGANLIK ÜZERİNDEKİ ETKİSİNE İLİŞKİN ANALİZLER

Bu tez çalışmasının amacı, algılanan fiziksel çekiciliğin ve cinsiyetçi mizahın misilleme içeren saldırganlık üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu kapsamda 3 (tweetlerin mizah içeriği: cinsiyetçi mizah, nötr mizah, mizah içermeyen) × 2 (algılanan fiziksel çekicilik: yüksek, düşük) Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bağımlı değişken üzerinde, mizah içeriklerinin temel etkisi, ($F(2,258)= 6.79, p= .001, kısmi \eta^2= .05$) ve algılanan fiziksel çekicilik düzeyinin temel etkisi, ($F(1,258)= 4.39, p= .037, kısmi \eta^2= .01$) anlamlı bulunmuştur. Mizah içeriklerinin ve algılanan fiziksel çekiciliğin ortak etkisi de istatistiksel olarak anlamlıdır, ($F(2,258)= 7.78, p= .001, kısmi \eta^2= .05$). Yürütülen analizin bulguları aşağıda sunulmuştur. Analiz sonuçlarından elde edilen temel etkiler ve ortak etkiye ilişkin bulgular takip eden bölümlerde sırasıyla detaylandırılacaktır.

3.4.1. Cinsiyetçi Mizahın Misilleme İçeren Saldırganlık Üzerindeki Temel Etkisine İlişkin Bulgular

Yapılan analizlerde ilk olarak Hipotez 1 dikkate alınmıştır. İlk hipoteze göre, Nötr mizah içeriklerini paylaşan kişilerin mizah içeriği paylaşmayan kişilerden ve cinsiyetçi mizah içeriklerini paylaşan kişilerden daha fazla işe alınması beklenmektedir. Bu amaçla, araştırmanın bağımlı değişkeni olan misilleme içeren saldırganlık puanları üzerinde uygulanan 3×2 Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) bulgularına göre mizah içeriklerinin misilleme içeren saldırgan davranış üzerindeki temel etkisi anlamlı olduğu için hangi grubun birbirinden nasıl farklılaştığını test etmek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Bu amaçla Scheffe Testi seçilmiştir. Bu testin seçilme sebebi, Tip I hata oranını kontrol altında tutması ve deney koşullarındaki katılımcı sayılarının birbirine eşit olmadığı durumlarda kullanılabilmesidir (Tabachnick ve ark., 2007). Bu testin sonuçlarına göre cinsiyetçi mizah içeriği paylaşılan koşulun ($\bar{X}= 2.57, SS= .91$) mizah içermeyen içerik paylaşılan koşula ($\bar{X}= 3.01, SS= .95$) ve nötr mizah

içeriği paylaşılan koşula ($\bar{X}= 3.02$, $SS= .97$) kıyasla daha az işe alındığı bulunmuştur. Fakat nötr mizah içeriği paylaşılan koşul ile mizah içermeyen içerik paylaşılan koşul birbirlerinden anlamlı olarak farklılaşmamıştır. Bu bulgular ışığında Hipotez 1'in kısmen doğrulandığı görülmektedir. Ortaya çıkan bu bulgulara ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 8'de, varyans analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 9'da özetlenmiştir.

3.4.2. Algılanan Fiziksel Çekiciliğin Misilleme İçeren Saldırganlık Üzerindeki Temel Etkisine İlişkin Bulgular

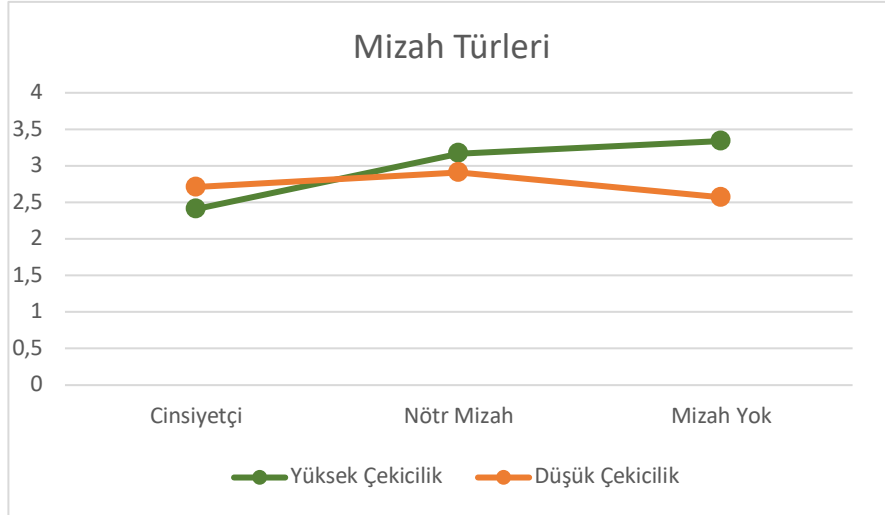
Ardından, Hipotez 2'yi sınamak amacıyla çekicilik düzeyinin koşulları arasında bir fark olup olmadığı sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, araştırmanın bağımlı değişkeni olan misilleme içeren saldırganlık puanları üzerinde uygulanan 3×2 Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) bulgularına göre H2'de beklendiği gibi algılanan fiziksel çekiciliği yüksek profil ($\bar{X}= 2.98$, $SS= .98$) algılanan fiziksel çekiciliği düşük profil ($\bar{X}= 2.74$, $SS= .94$) ile kıyaslandığında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde daha fazla işe alınmıştır.

3.4.3. Algılanan Fiziksel Çekicilik ve Cinsiyetçi Mizah Değişkenlerinin Misilleme İçeren Saldırganlık Üzerindeki Ortak Etkisine İlişkin Bulgular

Bu bölümde algılanan fiziksel çekicilik ve mizah değişkenlerinin bağımlı değişken üzerindeki ortak etkisine bağlı olarak üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci hipotezin test edildiği analizlere yer verilecektir. Ayrıca bulguların daha iyi anlaşılabilmesi adına oluşturulan mizah içerikleri ile algılanan fiziksel çekiciliğin işe alma düzeyine ilişkin grafikler Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2

Mizah Türleri ile Algılanan Fiziksel Çekiciliğin İşe Alma Düzeyine Etkisine İlişkin Grafik

3.4.3.1. Algılanan Fiziksel Çekiciliğe Bağlı Olarak Mizah İçeriklerinin Karşılaştırılması

Hipotez 3'e göre algılanan fiziksel çekiciliği yüksek olan kişilerden mizah içermeyen içerik paylaşanlar cinsiyetçi mizah içeriği paylaşanlardan daha fazla işe alınacaktır. En yüksek düzeyde işe alım ise nötr mizah içeriği paylaşan kişilerde olacaktır. Bu hipotezin doğruluğunu sınamak amacıyla algılanan fiziksel çekicilik düzeylerine bağlı olarak mizah içerikleri karşılaştırılmıştır. Bu amaçla yürütülen 3×2 Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda mizah değişkeni ile algılanan fiziksel çekicilik değişkeninin bağımlı değişken olan misilleme içeren saldırgan davranış üzerindeki ortak etkisi anlamlı olduğu için hangi grubun birbirinden nasıl farklılaştığını test etmek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Algılanan fiziksel çekiciliğin yüksek olduğu durumda nötr mizah içeriği paylaşılan koşul (\bar{X} = 3.17, SS = .98) ile mizah içermeyen içerik paylaşılan koşulun (\bar{X} = 3.34, SS = .73) birbirlerinden anlamlı olarak farklılaşmadığı fakat her iki grubunda cinsiyetçi mizah içeriği paylaşılan koşuldun (\bar{X} = 2.40, SS = .99) daha fazla işe alındığı görülmüştür. Bu analiz

sonucunda Hipotez 3'ün kısmen desteklendiği görülmüştür. Algılanan fiziksel çekiciliğin düşük olduğu durumda ise cinsiyetçi mizah, nötr mizah ve mizah içermeyen içerik koşulları birbirinden istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmamıştır. Bu bulgu, Hipotez 4'ün desteklenmediğine işaret etmektedir. Ortaya çıkan bu bulgulara ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 8'de, varyans analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 9'da özetlenmiştir.

Tablo 8

İşe Alma Puanı Ölçümünde Bağımsız Değişkenlere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Algılanan	Puanlar		
	Cinsiyetçi mizah	Nötr Mizah	Mizah içermeyen
Fiziksel Çekicilik	\bar{X} (SS)	\bar{X} (SS)	\bar{X} (SS)
Yüksek	2.41 (.99)	3.17 (.98)	3.34 (.73)
Düşük	2,71 (.81)	2.91 (.96)	2.57 (1.03)

Tablo 9*Değişkenlere İlişkin Puanların Karşılaştırılması*

Kaynak	Kareler Toplamı	s.d.	Ortalama Kareler	F	P	Kısmi η^2	Gözlemlenen Güç (1- β)
Mizah	11.383	2	5.692	6.791	.001*	.017	.551
Çekicilik	3.684	1	3.684	4.396	.001*	.050	.917
Mizah* Çekicilik	13.042	2	6.521	7.780	.037*	.057	.949
Hata	216.248	258	.838				
Toplam	2410.000	264					

* $p < 0.05$

3.4.3.2. Mizah Türlerine Bağlı Olarak Algılanan Fiziksel Çekiciliğin Karşılaştırılması

Bu tez çalışması kapsamında mizah türlerine bağlı olarak algılanan fiziksel çekiciliğin işe alma düzeyine etkisi araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre nötr mizah koşulunda algılanan fiziksel çekiciliği yüksek olan profil ile düşük olan profil arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgu Hipotez 5'in desteklenmediği göstermiştir. Hipotez 6'yı test etmek için uygulanan varyans analizi (ANOVA) bulguları da beklenenin aksine cinsiyetçi mizah koşulunda algılanan fiziksel çekiciliği yüksek olan profil ile düşük olan profil arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını göstermiştir. Dolayısıyla Hipotez 6 doğrulanamamıştır.

Son olarak, Hipotez 7'yi test etmek için uygulanan varyans analizi (ANOVA) bulguları ise mizah içermeyen içerik koşulunda algılanan fiziksel çekiciliği yüksek olan profil ile algılanan fiziksel çekiciliği düşük olan profil arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğunu göstermektedir, ($F(1,91)= 17.41$ $p < .001$, $kısmi \eta^2 = .16$). Başka bir deyişle, mizah içermeyen koşulda algılanan fiziksel çekiciliğin yüksek olduğu profil ($\bar{X} = 3.34$, $SS = .73$) algılanan fiziksel çekiciliği düşük profile ($\bar{X} = 2.57$, $SS = 1.03$) kıyasla daha fazla işe alınmıştır. Yapılan karşılaştırmalara ilişkin, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 8'de, varyans analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 9'da gösterilmektedir. Bu bulgular, Hipotez 7'nin doğrulandığına işaret etmektedir.

4.BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu tez çalışmasında, algılanan fiziksel çekicilik düzeylerinin ve cinsiyetçi mizahın misilleme içeren saldırganlık üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda ilk olarak algılanan fiziksel çekicilik düzeyleri farklılaşan (düşük, yüksek) vesikalık fotoğraflar elde etmek amacıyla Ön Çalışma 1 yürütülmüştür. Ardından çalışmada kullanılacak olan mizah içeriklerinin değişimlemesine karar verebilmek amacıyla Ön Çalışma 2 ve Ön Çalışma 3 yürütülmüştür. Ön çalışmaların ardından cinsiyetçi mizah ve algılanan fiziksel çekicilik değişkenlerinin misilleme içeren saldırganlık üzerindeki etkisini incelemek amacıyla deney gerçekleştirilmiştir.

Bu bölümde yürütülen tez çalışması kapsamında elde edilen bulgular alanyazından hareketle Sosyal Kimlik Kuramı, Eğilim Kuramı, Zararsız İhlal Kuramı ve Hale Etkisi açısından kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmanın bulgular bölümünde olduğu gibi, bu kısımda da ilk olarak değişkenlerin temel etkileri daha sonra ortak etkisi incelenmiştir. Bu temel ve ortak etkilerin sırasıyla tartışmalarına yer verilmiştir. Ayrıca çalışmada elde edilen bulguların alanyazına sağlayacağı katkılar, çalışmanın kısıtlılıkları ve gelecek çalışmalar için önerilerde bu bölümde ele alınacaktır.

4.1. CİNSİYETÇİ MİZAHIN MİSİLLEME İÇEREN SALDIRGANLIK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Alanyazında özellikle kişilerarası ilişkiler bağlamında sıkça ele alınan mizah, içeriğinin yapıcı ve yıkıcı olmasına göre farklı değerlendirilmektedir. Giriş kısmında da ele alındığı üzere mizah karmaşık bir kavramdır ve alanyazında birçok mizah sınıflandırması mevcuttur. Bunlardan en çok kabul göreni ise Martin ve arkadaşları (2003) tarafından mizah tarzlarını yapıcı ve yıkıcı olmak üzere iki boyutta değerlendiren sınıflamadır.

Mizah insanlar üzerinde izlenim oluşturmada önemli bir role sahiptir. Hale etkisi perspektifinden baktığımızda yapıcı mizah tarzı kullanan insanlar diğer özellikleri bakımından daha olumlu şekilde algılanmaktadır. Başkalarını aşağılayan mizah türünü kullanan kişilerin ise işe alım görevi kapsamında daha az yetkin olarak algılandıkları bilinmektedir (Olah, 2019).

Cinsiyetçi mizah da diğerlerini aşağılamayı içermektedir. Bu nedenle insanların cinsiyetçi mizah kullananları daha az güvenilir ve yetkin bulmuş olması olasıdır ve bu doğrultuda bu mizahı kullananların en düşük düzeyde işe alınmaları beklenmiştir. Ayrıca cinsiyetçi mizaha maruz kalan kadınların romantik ilişkilerde bu yıkıcı mizahı kullanan erkekleri çekici bulmadıkları dolayısıyla onlara bir bedel ödettikleri düşünülmektedir (Betz ve DiDonato, 2020; Strain ve ark., 2015; Strain ve ark., 2016). Bu bulgudan yola çıkarak bu tez çalışmasında işe almama davranışının cinsiyetçi mizaha yönelik misilleme içeren saldırganlık tepkisi olarak ortaya çıkacağı öngörülmüştür.

Bir başka açıdan bakıldığında toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde baskın cinsiyetin erkek olması nedeniyle cinsiyetçi mizah da çoğunlukla kadınları hedef almaktadır (Duncan ve ark., 1990). Bu noktada cinsiyetçi mizah içeriklerine maruz kalan kadınların bu durumu olumsuz bir deneyim olarak görmesi muhtemeldir. Buna paralel olarak Eğilim Kuramı'nın (Zillmann, 1983) ileri sürdüğü üzere; kadınlar kadınları aşağılayan şakalardan, erkekleri aşağılayan şakalara kıyasla daha az zevk almaktadır (Ferguson ve Ford, 2008; Zillmann, 1983; Zillmann ve Cantor 1972; Zillmann ve Cantor 1976). Bu tez çalışması kapsamında yürütülen Ön Çalışma 2 ve Ön Çalışma 3'te yapılan ek analizler bu görüşle tutarlı olarak, erkeklerin kadınlara kıyasla cinsiyetçi mizahı daha komik bulduklarını göstermiştir. Çünkü kadınlar cinsiyetçi şakalara maruz kaldıklarında aslında şaka yapılan referans grubunun bir üyesi olarak şakayı değerlendirmektedir (Ferguson ve Ford, 2008; Zillmann, 1983; Zillmann ve Cantor 1972; Zillmann ve Cantor 1976). Bu bulguyu doğrular şekilde cinsiyetçi mizaha verilen tepkilerin test edildiği bir araştırmada, kadınların cinsiyetçi

şakalar yapan bir erkeği daha olumsuz gördüğü bulunmuştur (Saucier ve ark., 2020).

Sosyal Kimlik Kuramı çerçevesinden baktığımızda ise kadın katılımcılar cinsiyetçi mizaha ilişkin tweetlere maruz kaldıklarında aslında bu durumu cinsiyet kimliklerine karşı bir tehdit olarak algıladıkları düşünülebilir. Alanyazında, kadınları hedef alan cinsiyetçi mizah içeriklerinin sosyal kimlik tehdidi oluşturabileceğini gösteren çalışmalar mevcuttur (Ford ve ark., 2015; Ford ve ark., 2020). Ayrıca bireylerin herhangi bir tehdit karşısında misilleme içeren saldırganlıkta bulunabildikleri bilinmektedir (Bushman ve Huesmann, 2010; Brett ve ark., 2007; Hokanson, 1970; Metts ve Cupach, 2008). Bir çalışmada kadınların cinsiyet kimliğini hedef alan bir tehdit durumunun, diğer kimlik kategorilerine kıyasla daha fazla misillemeye yol açtığı bulunmuştur (Fischer ve ark., 2010).

Zararsız İhlal Kuramı çerçevesinden ele aldığımızda ise cinsiyetçi mizah içerikleri yanlış, rahatsız edici veya tehditkâr olarak algılanmış dolayısıyla bir ihlal olarak görülmüş olabilir (McGraw ve Warner, 2014; Veatch, 1998). Bu kuramdan yola çıktığımızda kadınların cinsiyetçi mizah içerikleri paylaşarak ihlalde bulunmuş bir kişiyi işe almayarak misilleme içeren saldırganlıkta bulunması çok olasıdır. Çünkü kadınlar kendilerini rahatsız hissedecek ve içeriği mizahi bulmayacaklardır (Lawless ve ark., 2020; McGraw ve Warner, 2014).

Ayrıca mizahın var olan gücü; mizah girişimleri saldırgan, yıkıcı ve uygunsuz olarak algılanan kişilerin mevcut statülerini ve başkalarını etkileyebilme yeteneklerini kaybetmelerine sebep olabilir (Bitterly, 2022). Dolayısıyla bir norm ihlali olarak kabul edilen cinsiyetçi mizahın değerlendirme esnasında işe başvuran adayın mevcut konumuna zarar vermiş olması nedeniyle işe alma düzeyinin daha az olacağı tahmin edilmiştir.

Alanyazındaki araştırma bulgularıyla tutarlı olarak mevcut çalışmada nötr mizah içeriklerini paylaşılan koşulun mizah içermeyen içerik paylaşılan koşuldaki ve

cinsiyetçi mizah içeriği paylaşılan koşuldaki daha fazla işe alınması beklenmiştir. Cinsiyetçi mizah içeriği paylaşılan koşulda yer alan kadın katılımcılar beklenildiği gibi diğerlerine kıyasla en az işe alınmıştır. Ancak nötr mizah içeriği paylaşılan koşul ile mizah içermeyen içerik paylaşılan koşulda işe alım davranışı istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmamıştır. Bu bulgudan yola çıkarak ilgili alanyazın tarandığında mizahın; sosyal bağlam, bilişsel ve algısal süreç, duygusal tepki ve gülme ifadesinden oluştuğu (Bitterly ve ark., 2017; Martin ve Ford, 2018) ve mizahi bir ögenin sadece komik olmasının onun başarılı bir mizah unsuru olarak görülmesi için yeterli olmadığı görülmüştür. Mizahın başarısı, mizahın sosyal normlara uygun olup olmadığına ve izleyenlerin tepkisine bağlıdır. Ayrıca mizahın gülme ya da en azından gülümseme tepkisine neden olması gerekir (Lehmann Willenbrock ve Allen, 2014). Katılımcıların çalışma esnasındaki doğal gülümseme ya da gülme tepkileri incelenmediği için kullanılan tweetleri komik bulduklarını beyan etmeleri başarılı mizah tanımı için yeterli değildir. Bu noktada paylaşılan içeriğin başarılı mizah olarak algılanmadığını düşünebiliriz. Dolayısıyla nötr mizahın kişide yaratacağı hale etkisinin ortaya çıkmaması mizahın başarılı bulunmamasından kaynaklanmış olabilir.

Bir başka açıdan bakıldığında, nötr mizah içeriklerinin beklenen etkiyi yaratmamasının bir sebebi de çalışmada işe alım görevi kullanılması olabilir. Mizahın işyerinde veya okulda kullanıldığında, anlamsız ve verimsiz olarak görüldüğüne dair genel bir kanı mevcuttur. Mizah yapılması gereken işlerin önünde bir engel olarak görülüp mizahı kullanan kişiler de ciddiyetsiz olarak kabul edilebilmektedir (Morreall, 1991). Ayrıca kadınların mizah kullanan erkekleri sosyal olarak daha becerikli buldukları fakat güvenilir ve zeki olarak kabul etmedikleri bilinmektedir (Bressler ve Balshine, 2006). Dolayısıyla kadın katılımcılar bir işe alma görevi kapsamında değerlendirdikleri erkek profillerini mizah kullanımından dolayı işe almayı tercih etmemiş olabilirler. Alanyazındaki bu bulgudan hareketle bu çalışma kapsamında katılımcılar nötr mizahı kişinin iş performansı üzerinde bir engel olarak görmüş olabilir. Bu nedenle nötr mizah

içeren tweetler işe alımda varsayılan olumlu etkiyi yaratmamış ve mizah içermeyen içerikten ayrılmamış olabilirler.

4.2. ALGILANAN FİZİKSEL ÇEKİCİLİĞİN MİSİLLEME İÇEREN SALDIRGANLIK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Alanyazında çekicilik kavramı insanların diğer insanlarla aynı ortamda bulunmak istemeleri şeklinde açıklanmakta ve kişinin bir diğerinden hoşlanmasını sağlayan özellikler bütünü olarak kabul edilmektedir (Patzner, 1985). Günümüz toplumlarında özellikle fiziksel çekiciliğin önemi oldukça artmıştır (Antheunis ve Schouten, 2011; Geiselman ve ark., 1984; Patzner, 1985). Günümüzde sosyal medya platformlarının yaygınlaşması bu durumda etkili görülmektedir. İnsanlar sosyal medya profillerini kullanarak ve bu mecrada düşüncelerini paylaşarak kitlelere hitap etmekte, onları etkilemekte ya da başka insanların paylaşımlarından etkilenmektedir. Bu paylaşımlar esnasında kişilerin algılanan fiziksel çekiciliğinin önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Algılanan fiziksel çekicilik, bir kişi hakkında başkalarının oluşturduğu izlenimleri etkilemektedir. Alanyazına bakıldığında çekici olarak görülen kişilere, çekici olmayanlara kıyasla daha fazla olumlu özellik yüklendiği görülmektedir (Antheunis ve Schouten, 2011; Dion ve ark., 1972; Geiselman ve ark., 1984; Haferkamp ve Krämer, 2011; McFatter, 1978).

Daha önce de belirtildiği gibi algılanan fiziksel çekiciliğin işe alım süreçlerini etkilediğini ileri süren çalışmalar mevcuttur (Barutçugil, 2002; Bauman, 2001/2008). Alanyazında bahsedildiği üzere işe alım süreçlerinde yüksek fiziksel çekicilik avantaj sağlarken tam tersine düşük fiziksel çekicilik insanları dezavantajlı bir konuma getirebilmektedir (Bakır, 2012; Beehr ve Gilmore, 1982; Dion ve ark.,1972). Ayrıca algılanan fiziksel çekiciliğin yüksek olduğu durumlarda kişilere daha fazla olumlu özellik yüklenmekte ve kişilerin yetkinlikleri ile iş performansları daha olumlu değerlendirilmektedir (Benassi, 1982). Örneğin işyerinde yetkinlik ve iş kalitesi üzerine yapılan çalışmalar, işe başvuran kişinin fiziksel çekiciliğinin düşük olarak algılanmasının kişinin kötü

performans sergileyeceği beklentisine neden olduğunu göstermektedir (Baert, 2018; Baert ve Decuyper, 2014; Patzer, 1985). Bu tez çalışmasında beklendiği gibi algılanan fiziksel çekiciliği yüksek olan profil, algılanan fiziksel çekiciliği düşük olan profile kıyasla daha fazla işe alınmıştır. Dolayısıyla elde edilen bu bulgunun alanyazınla tutarlı olduğu söylenebilir.

4.3. ALGILANAN FİZİKSEL ÇEKİCİLİK VE CİNSİYETÇİ MİZAHIN MİSİLLEME İÇEREN SALDIRGANLIK ÜZERİNDEKİ ORTAK ETKİSİ

Yürütülen analizler sonucunda mizah içerikleri ile algılanan fiziksel çekicilik değişkenlerinin misilleme içeren saldırganlık üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu etkilerin anlamı bu bölümde daha detaylı bir biçimde ele alınacaktır.

4.3.1. Algılanan Fiziksel Çekiciliğe Bağlı Olarak Mizah İçeriklerinin Karşılaştırılması

Alanyazınla tutarlı olarak algılanan fiziksel çekiciliğin yüksek olduğu durumda mizah içermeyen içerik paylaşılan koşulun cinsiyetçi mizah içeriği paylaşılan koşuldaki daha fazla işe alınması ve en yüksek düzeyde işe alımın ise nötr mizah içeriği paylaşılan koşuldaki olması beklenmiştir. Cinsiyetçi mizah içeriği paylaşılan koşulda işe alım düzeyinin beklendiği gibi en düşük düzeyde olduğu fakat mizah içermeyen içerik paylaşılan koşul ile nötr mizah içeriği paylaşılan koşul arasında işe alım düzeylerinin istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Algılanan fiziksel çekiciliğin düşük olduğu durumda ise yine alanyazınla tutarlı olarak mizah içermeyen içerik paylaşılan koşulun cinsiyetçi mizah içeriği paylaşılan koşula kıyasla daha fazla işe alınması ve en yüksek düzeyde işe alımın ise nötr mizah içeriği paylaşılan koşulda olması beklenmiş fakat gerçekleştirilen deney sonrasında bu beklenti karşılanmamıştır.

Bu sonuçlar algılanan fiziksel çekiciliğin düşük olduğu koşulda mizah içerikleri göz önünde bulundurulmadan işe alımın değerlendirildiğini fakat fiziksel çekiciliğin yüksek olduğu durumda, mizah paylaşımlarının türünün de işe alım

sürecini etkilediğine işaret etmektedir. Alanyazında cinsiyetçi mizahın çekicilik algısı üzerinde ilişki süresince olumsuz etkilerinin olduğunu bildiren çalışmalar mevcuttur (Betz ve DiDonato, 2020; Medlin ve ark., 2018). Fakat fiziksel çekiciliği düşük olan kişilerin sahip oldukları diğer özellikler bakımından da daha olumsuz değerlendirildikleri bilinmektedir (Forgas ve Laham, 2016; Moore ve ark., 2011). Bu nedenle bu koşul, mizah içeriklerinden bağımsız olarak olumsuz değerlendirilmiş ve bunun sonucu olarak cinsiyetçi mizahın olası olumsuz etkisi ile nötr mizahın olası olumlu etkisi baskın şekilde ortaya çıkmamış olabilir.

Tam tersi bir şekilde algılanan fiziksel çekicilik yüksek olduğunda insanların diğer özelliklerinin de olumlu değerlendirildiği bilinmektedir (Forgas ve Laham, 2016; Moore ve ark., 2011). Fakat daha önce de ifade edildiği gibi kullanılan mizah türlerine bağlı olarak kişilerin algılanan güvenilirliğinin değişim gösterdiği bilinmektedir (Olah, 2019). Ayrıca bir işe alma görevi kapsamında başkalarını aşağılayan mizah türünü kullanan insanların katılımcılar tarafından daha az güvenilir ve iş için daha az yetkin buldukları bilinmektedir (Olah, 2019). Bir başka çalışmada ise cinsiyetçi mizah içeren tweetlerin nötr mizah içeren tweetlere kıyasla önemli ölçüde daha az kabul edilebilir ve daha az komik bulunduğu bildirilmiştir (Lyons ve ark., 2021).

Tüm bu bulgular ışığında elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde fiziksel çekicilik yüksek olduğunda cinsiyetçi mizah paylaşımlarının olumsuz bir izlenim yaratması sebebiyle en düşük düzeyde işe alımın bu koşulda gerçekleşmesi alanyazınla tutarlıdır. Fakat varsayılanın aksine nötr mizah içerikleri, mizah içermeyen içerikten anlamlı olarak farklılaşmamıştır. Daha önce de belirtilmiş olduğu gibi nötr mizah içeren tweetlerin başarılı mizah olarak kabul edilmemiş olması veya kişinin paylaşımlarının anlamsız ve ciddiyetsiz olarak görülmesi (Morreall, 1991) işe alım kararını etkilemiş olabilir.

Bir başka açıdan bakacak olursak; düşük fiziksel çekicilik durumunda nötr mizah içeriği paylaşılan koşulun diğer koşullara kıyasla daha çok işe alınma eğiliminde olması bize düşük fiziksel çekicilikte işe alımın gerçekleşebilmesi için

nötr mizahın ortaya çıkaracağı hale etkisine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Dolayısıyla insanların olumsuz olarak gördükleri düşük fiziksel çekiciliği nötr mizahın yarattığı olumlu etkiyle beraber ele aldıklarında işe alma kararına olumlu yanıt verdikleri sonucuna ulaşılabilir. Fakat yüksek fiziksel çekicilik durumunda mizah içermeyen içerik paylaşılan koşul diğer iki koşula kıyasla daha çok işe alınma eğiliminde oluşu bize algılanan fiziksel çekiciliğin yarattığı mevcut olumlu etki sebebiyle katılımcıların mizah etkisine ihtiyaç duymadığını göstermektedir. Bu sonuç, katılımcıların işin ciddiyetine ve gerekliliklerine uygun birini bulmak için hareket ettiklerini düşündürmüştür.

4.3.2. Mizah Türlerine Bağlı Olarak Algılanan Fiziksel Çekiciliğin Karşılaştırılması

Alanyazınla tutarlı şekilde; mizah türlerine bağlı olarak (cinsiyetçi mizah, nötr mizah ve mizah içermeyen) algılanan fiziksel çekicilik düzeyinin düşük olduğu durumda işe alımın daha az gerçekleşmesi dolayısıyla misilleme içeren saldırganlığın daha fazla ortaya çıkması beklenmiştir. Gerçekleştirilen deney sonrasında ise bu beklentinin yalnızca mizah içermeyen içerik paylaşılan koşulda karşılandığı görülmüştür. Nötr mizah içeriği paylaşılan koşulda varsayılan hipoteze paralel şekilde bir eğilim gerçekleşmiş olsa da analiz sonuçları istatistiksel açıdan anlamlı sonuç vermemiştir. Cinsiyetçi mizah içeriği paylaşılan koşulda ise algılanan fiziksel çekiciliği düşük profilin algılanan fiziksel çekiciliği yüksek profilden daha fazla işe alınması yönünde beklenenin aksi bir eğilim olduğu bulunmuştur. Bu tez çalışması kapsamında algılanan fiziksel çekiciliğin yüksek olması durumunun cinsiyetçi mizah içeriğinin olumsuz etkisini göz ardı edeceği varsayılmıştır. Fakat yapılan analiz sonucu beklenenin aksi yönde çıkan bulgular cinsiyetçi mizahın algılanan fiziksel çekicilik üzerindeki etkisinin daha baskın olduğunu göstermiştir. Dolayısıyla cinsiyetçi mizah koşulunda algılanan fiziksel çekiciliğin düşük olduğu profilin algılanan fiziksel çekiciliğin yüksek profile kıyasla daha fazla işe alınması ters hale etkisinin gerçekleştiğine işaret etmektedir. Bu noktada algılanan fiziksel çekicilik düzeyinin diğer olumsuz özellikleri beraberinde getireceği yanılgısı nedeniyle cinsiyetçi mizah içeriklerinin algılanan fiziksel çekiciliği düşük kişiler tarafından

paylaşılması beklenirken algılanan fiziksel çekicilik düzeyi yüksek kişilerin bu içerikleri paylaşması beklenmemiş olabilir. Dolayısıyla katılımcılar ters hale etkisi sebebiyle karşılaştıkları bu beklenmedik durumdan olumsuz etkilenmiş olabilirler. Bu durumda katılımcılar algılanan fiziksel çekicilik düzeyi yüksek profili diğer profile kıyasla işe almayı daha az istemiş olabilir. Ayrıca yüksek fiziksel çekicilik durumunda cinsiyetçi mizahın yarattığı norm ihlali kişilerin algılanan güvenilirliğini düşük fiziksel çekicilik koşuluna kıyasla daha fazla azaltmış olabilir. Bu sebeple kadın katılımcılar yüksek fiziksel çekicilik durumunda inceledikleri aday profilini cinsiyetçi mizahın yarattığı olumsuz etkinin sonucunda daha olumsuz bulmuş ve kişiyi o işe uygun olarak görmemiş olabilir (Olah, 2019). Dolayısıyla cinsiyetçi mizahın olumsuz etkisi, algılanan fiziksel çekicilik yüksek olduğu durumda ortaya çıkacak olumlu etkiyi baskılamış olabilir. Daha önce de bahsedildiği gibi yıkıcı mizah içeriklerinin yapıcı mizah içeriklerine kıyasla kişiler üzerinde daha olumsuz izlenim yarattığı (Greengross ve Miller, 2008; Greengross ve Miller, 2011; Martin ve ark., 2003; Luevano ve ark., 2021; Zillmann, 1983) çekicilik algısını da olumsuz etkilediği bilinmektedir (Martin ve ark., 2003; Luevano ve ark., 2021). Ayrıca Sosyal Kimlik Kuramına göre kadınlar cinsiyetçi mizaha maruz kaldıklarında yaşadıkları kimlik tehdidi ve Eğilim Kuramı çerçevesinden bakıldığında ise mizahın hedef aldığı grubun bir üyesi olmaları nedeniyle cinsiyetçi şakalar yapan bir erkeği daha olumsuz görmektedirler (Ford ve ark., 2015; Ford ve ark., 2020; Saucier ve ark., 2020; Zillmann, 1983). Ek olarak Zararsız İhlal Kuramı çerçevesinden baktığımızda ise cinsiyetçi mizah içerikleri rahatsız edici olarak algılanmış dolayısıyla bir ihlal olarak görülmüş olduğundan diğer içeriklere kıyasla daha az kabul edilir bulunmakta dolayısıyla olumsuz görülmektedir (Lawless ve ark., 2020; McGraw ve Warner, 2014; Veatch, 1998). Tüm bu bulgular ışığında bu tez çalışmasında da kadınlar cinsiyetçi mizah içeriği paylaşılan koşulun olumsuz algılanması neticesinde fiziksel çekicilik düzeyini yeterince yüksek olarak algılamamış olabilir. Kadınların cinsiyetçi mizaha daha duyarlı oluşu algılanan fiziksel çekicilik düzeylerinden bağımsız olarak o koşuldaki kişi hakkında başka özelliklere yönelik olumsuz yüklemelere sebep olmuş olabilir.

Nötr mizah içeriklerinin paylaşıldığı koşulda ise anlamlı bir sonuç elde edilememiş fakat beklenen yönde bir eğilimin ortaya çıktığı gözlenmiştir. Bu durum nötr mizah koşulunun beklenen olumlu etkisinin, algılanan fiziksel çekiciliğin olası etkisinin ortaya çıkmasında yeterli olmadığını düşündürmüştür.

Mizah içermeyen içerik koşulunda ise algılanan fiziksel çekicilik düzeyinin yüksek olması, beklenen şekilde işe alımı artırmıştır. İşe alım süreçlerinde alanyazında bahsedildiği gibi yüksek fiziksel çekiciliğin insanları daha avantajlı bir konuma getirdiği bilinmektedir (Baert, 2018; Baert ve Decuypere, 2014; Bakır, 2012; Beehr ve Gilmore, 1982; Dion ve ark., 1972). Ayrıca iş performansını temel alan çalışmalarda algılanan fiziksel çekicilik düzeyi düşük kişilerin iyi iş yapmasının da beklenmediği bulunmuştur (Patzner, 1985). Mizah içermeyen koşulda, cinsiyetçi mizahın yarattığı olumsuz etkiden uzak bir şekilde sadece profillerin algılanan fiziksel çekiciliği değerlendirilmiştir. Algılanan fiziksel çekiciliği yüksek profilin katılımcılar tarafından olumsuz deneyimlerden uzak bir şekilde değerlendirilmesi nedeniyle algılanan fiziksel çekicilik değişkeni üzerinde herhangi bir baskılayıcı etkiden söz etmemiz mümkün değildir. Dolayısıyla, algılanan fiziksel çekiciliğin yüksek olduğu durumda işe alım düzeyinin algılanan fiziksel çekiciliğin düşük olduğu duruma kıyasla daha fazla olmasını mizah değişkeninden bağımsız olarak algılanan fiziksel çekiciliğin etkisiyle açıklayabiliriz.

Özetle, nötr mizah koşulu ile mizah içermeyen içerik koşulunda, algılanan fiziksel çekiciliği yüksek profilin daha fazla işe alınmasına, algılanan fiziksel çekiciliğin yarattığı hale etkisinin sebep olduğu söylenebilir. Fakat Sosyal Kimlik Kuramı, Eğilim Kuramı ve Zararsız İhlal Kuramı temel alındığında cinsiyetçi mizah koşulunda maruz kalınan içeriklerin kadın katılımcılar üzerinde yarattığı tehdit algısının algılanan fiziksel çekiciliğin önüne geçmesi ve fiziksel çekiciliği yüksek bir kişiden beklenmeyecek bir olumsuzluk yaratması gibi sebeplerle beklenen etkiyi tersine çevirdiği düşünülmektedir.

4.4. ARAŞTIRMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ALANYAZINA KATKILARI

Bu tez çalışması kapsamında algılanan fiziksel çekiciliği farklılaşan bireylerin ortaya koydukları cinsiyetçi mizahın, misilleme içeren saldırganlık üzerindeki etkisi incelenmiştir. Alanyazın incelendiğinde cinsiyetçi mizah ve misilleme içeren saldırganlık kavramlarının Türkiye örneğinde bir arada çalışıldığı herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu tez çalışmasından elde edilen sonuçların alanyazına katkı sağlaması yönüyle önemli olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca deneysel yöntemin kullanıldığı mevcut araştırmada algılanan fiziksel çekicilik değişkeninin her iki düzeyinde de mizah içeriklerinin deneysel yöntem ile değişimlenerek misilleme içeren saldırganlık üzerindeki etkisinin incelenmesinin alanyazında önemli bir yeri olduğunu söylemek mümkündür.

İnsanlar cinsiyetçi mizahla ilişkili içeriklere sosyal medyada sıklıkla maruz kalmaktadır. Sosyal medya bir tutumun oluşmasında, sürdürülmesinde, normal kabul edilmesinde ya da davranışlara yansımada önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle bu çalışma sonucunda elde edilen sonuçların sosyal medyada kadınların maruz kaldığı cinsiyetçi içeriklere dikkat çekmek adına önemli olduğu düşünülmektedir.

Mizah bilinçli farkındalığın altındaki seviyede çalıştığı için fikirleri ve duyguları ortaya çıkarmada doğrudan önyargıdan daha etkilidir (Sloane, 2015). Dolayısıyla bu tür olumsuz mizah tarzlarının kullanımı aslında önyargının üstü kapalı bir şekilde kabul edilmesi olarak görülmektedir (Frazier ve ark., 1995; Hobden ve Olson, 1994; Maio ve ark.,1997). Bu durum bize mizah kılıfıyla zararsız olarak sunulan şakaların aslında ne kadar tehlikeli olduğunu göstermektedir. İnsanların hem hedef gruba yönelik tutumlarını etkilenmekte hem de şakalara maruz kalan kişiler için kimi zaman telafisi olmayan yıkıcı deneyimlere yol açmaktadır.

Tüm bunlara ek olarak cinsiyetçi mizaha ilişkin bulguların alanyazına önemli katkılarının olduğu söylenebilir. Türkiye’de kadınlara yönelik cinsiyetçi tutumlar göz önünde bulundurulduğunda mevcut araştırmada cinsiyetçi mizahın akademik bir perspektifte Sosyal Kimlik Kuramı, Eğilim Kuramı, Zararsız İhlal Kuramı ve hale etkisi bağlamında ele alınmasının rolü kritiktir. Bu tez çalışmasından elde edilen bulguların, kadınların maruz kaldığı cinsiyetçi mizahı hem çevrimiçi hem de çevrimdışı ortamlarda azaltmaya yönelik geliştirilecek uygulamalar ve müdahale programları için de bir temel oluşturacağı düşünülmektedir. Öncelikle üretüketicilerin cinsiyetçi içerikler hakkında bilinçlendirilmesinin toplumda ortaya çıkacak değişimin önemli bir adımı olacağı düşünülmektedir. Bu noktada medya okuryazarlığı eğitiminin cinsiyetçi içeriklere yönelik farkındalığın kazanılması konusunda önemli olacağı söylenebilir.

4.5. ARAŞTIRMANIN KISITLILIKLARI VE GELECEK ARAŞTIRMALARA YÖNELİK ÖNERİLER

Gerçekleştirilen tez çalışmasının alanyazına sunduğu katkıların yanısıra bazı kısıtlılıkları da mevcuttur. Dolayısıyla araştırma bulgularının bu kısıtlılıklar göz önünde bulundurularak değerlendirilmesinin gelecek çalışmalar için öneri niteliğinde olacağı düşünülmektedir.

Örnekleme özelliklerinden kaynaklanan kısıtlılıklara baktığımızda kullanılan örneklemin yalnızca kadınlardan oluştuğu ve bu çalışma kapsamında sadece kadınlara yönelik cinsiyetçi mizah içeren tweetlerin ele alındığı görülmektedir. Gelecek çalışmalarda her iki cinsiyete yönelik cinsiyetçi mizah içeriklerinin kullanılmasının cinsiyetçi mizah üzerinde cinsiyetler arası farkları ortaya çıkarması bakımından etkili olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca araştırmada yer alan koşullardaki katılımcı sayılarının birbirinden farklı olduğu görülmüştür. Benzer değişkenlerle yürütülecek gelecek araştırmalarda bu durum göz önüne alınarak eşit sayıda katılımcının çalışmaya dahil edilmesi sağlanabilir. Alanyazında katılımcıların yaş ortalamasının cinsiyetçi mizah

beğenisini etkilediğine dair kanıtlar mevcuttur. İleri yetişkinlik dönemindeki insanlar cinsiyetçi mizaha maruz kaldıklarında genç insanlara kıyasla bu tür mizahı daha az komik ve daha fazla cinsiyetçi bulmaktadır (LaFrance ve Woodzicka, 1998; Sev'er ve Ungar, 1997). Bu tez çalışması üniversite öğrencilerinden oluşan örnekleme yürütülmüştür. Bu bakımdan toplumun farklı kesimlerini temsil eden katılımcıların çalışmaya dahil edilmesi ile daha heterojen bir örneklem oluşacağından elde edilen sonuçların genellenebilirliğinin daha yüksek olacağı düşünülmektedir.

Araştırmadaki ve alanyazındaki diğer bir kısıtlılık da mizah tarzlarının ve özellikle cinsiyetçi mizahın Türk kültüründe etkilerinin ayrıntılı biçimde bilinmemesidir. Dahası cinsiyetçi mizah yalnızca Türkiye bağlamında değil, tüm dünyada mevcut olan bir sorundur, dolayısıyla bu içeriklerin kültürlerarası karşılaştırılmasının da alınacak önlemlerin kapsayıcılığını arttıracığı düşünülmektedir. Ayrıca Türk kültüründe, mizah tarzları ve algılanan fiziksel çekicilik düzeyi ile ilgili her iki cinsiyetinde dahil olduğu bir çalışma yapılmasının alanyazına büyük bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda gelecekteki araştırmalar, cinsiyetçilik ile mücadele etmek için kadınların ve erkeklerin mizahı kullanma motivasyonlarını keşfetmeye devam edebilir. Kavram hakkında yeterli düzeyde bulgu elde edildikten sonra, cinsiyetçi mizahın kabul edilebilirliğini, nasıl ortaya çıktığını ve etkilerini ortadan kaldırmanın yolları üzerinde bir araştırma odağı geliştirilebilir.

Bu tez çalışmasının Ön Çalışma 2, Ön Çalışma 3 ve deney kısmı Jotform ve Psytoolkit üzerinden çevrimiçi yürütülmüştür. Bu durumun her ne kadar genellenebilirlik açısından olumlu bir etkisi olduğu düşünülse de çalışmanın kontrollü bir laboratuvar ortamında gerçekleştirilmemesi nedeniyle iç geçerlik düşüktür. Dolayısıyla çevrimiçi çalışmaların tümünde geçerli olan ve değişkenleri etkileme potansiyeli olan karıştırıcı değişkenler kontrol edilememiştir. Gelecek çalışmalarda bu durumun göz önünde bulundurulması ve çalışmanın laboratuvar koşullarında gerçekleştirilmesi önerilebilir.

Çalışmada kullanılan tweetlerdeki mizahın “başarılı mizah” olarak görülüp görülmediğine yönelik doğal bir ölçüm alınmaması ya da en azından bir öz bildirim sorusu sorulmamış olması araştırmanın kısıtlılığı olarak kabul edilebilir. Ayrıca Ön Çalışma 2 ve Ön Çalışma 3’te kullanılan tweetlerin bir kısmı sadece yazılı içeriklerden oluşurken diğer bir kısmı ise yazılı ve görsel içeriklerden oluşmaktadır. Bu durumun karıştırıcı bir etkiye yol açacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla gelecek çalışmalarda seçilen içeriklerin tek bir standartta sabitlenmesinin sonuçların etkililiği açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Algılanan fiziksel çekicilik değişkenini incelemek adına alanyazında Türkiye örneğine uygun vesikalık fotoğraf formatında fotoğraf setinin olmaması dikkat çekicidir. Bu nedenle bu tez çalışması kapsamında Ön Çalışma 1’de algılanan fiziksel çekiciliği değişen bir fotoğraf seti oluşturulması planlanmıştır. Bu nedenle çalışma kapsamında çekilen vesikalık fotoğraflar algılanan fiziksel çekicilik düzeyinin değerlendirilmesi amacıyla katılımcılara sunulmuştur. Çalışma kapsamında değerlendirilen fotoğrafların algılanan fiziksel çekicilik düzeyleri bakımından bir fotoğraf seti oluşturmaya yetecek kadar anlamlı farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle deneyde kullanılmak üzere yüksek ve düşük düzeyde birer tane olmak üzere toplam 2 fotoğraf çalışmaya dahil edilmiştir. Dolayısıyla her bir koşul için katılımcılara sadece 1 profil gösterilebilmiştir. Sonuç olarak Ön Çalışma 1 sonucu elde edilen iki fotoğraf algılanan fiziksel çekicilik düzeyi bakımından anlamlı olarak birbirinden farklılaşmış olsa da fotoğrafların ortalamalarının birbirine yakın oluşu nedeniyle varsayılan fiziksel çekicilik etkisinin yeterince ortaya çıkmadığı düşünülmektedir. Ayrıca fotoğraf seti oluşturulamaması sebebiyle her bir koşulda yalnızca 1 profil gösterilmiş olması deneyin varsayılan gücünü azaltması bakımından bir kısıtlılık olarak görülebilir. Bu nedenle gelecek çalışmalarda daha fazla profille çalışmanın yürütülmesi önerilebilir.

Ayrıca çalışmanın Covid-19 dönemine denk gelmesi nedeniyle katılımcıların laboratuvar koşullarında standart tipte kıyafetler giymeleri sağlanamadığından katılımcıların kıyafetleri birbirinden farklıdır. Her ne kadar görsel tasarım

programı ile karıştırıcı etkisi olabileceği düşünölen aksesuarlar silinmiş olsa da katılımcıların kıyafetlerinin yaratacağı etki şartlar gereği göz ardı edilmiştir. Dolayısıyla gelecekteki çalışmalarda karıştırıcı etkileri bertaraf etmek adına bu durumun göz önünde bulundurulması önerilebilir. Son olarak fotoğraflardaki kişilerin birinin esmer diğerrinin ise kumral oluşunun algılanan fiziksel çekiciliği etkilemiş olabileceği düşünölmektedir. Bu nedenle gelecek araştırmalarda bu özelliklerin dengelendiği, daha geniş bir örneklem ile çalışma yürütölürse daha iyi sonuçlar elde edileceği sonucuna varılabilir.

Araştırmanın bir diğerr kısıtlılığı ise, öz bildirim türünde ölçekler kullanılmasıdır. Alanyazın incelendiğinde cinsiyetçi mizahın sosyal istenirlikten etkilenebileceği düşünölmektedir (Dovidio ve ark., 2010; Wright ve ark., 2018). Cinsiyetçi mizaha maruz kalma durumunda zaman baskısı olmayan koşulda cinsiyetçi mizah ile sosyal istenirlik arasında bir ilişki bulunmuştur (Eyssel ve Bohner, 2007). Bu durumda, katılımcıların sosyal istenirlik açısından kendilerini daha olumlu göstermek adına bir yanlılık gösterebileceği düşünölmektedir. Gelecek çalışmalarda bu durumun göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

SONUÇ

Kadınlar, erkeklerden farklı olarak günlük yaşamlarında toplumsal cinsiyet rollerinin oluşturduğu duvarlar ile mücadele etmek zorundadır. İş hayatlarında, sosyal hayatlarında veya herhangi bir bağlam içerisinde erkeklere kıyasla cinsiyetçiliğe daha fazla maruz kalmaktadır. Gün geçtikçe cinsiyetçi temaların azalması beklenirken eski tarz cinsiyetçiliğin yerini modern cinsiyetçiliğe bıraktığı görülmektedir. Günümüzde kamuoyu baskısı nedeniyle cinsiyetçi tutumların açık bir şekilde ifade edilemeyişi bu tutumlara bir kılıf arama ihtiyacı doğurmuştur. Mizah, karmaşık yapısı ve net olarak neyi ifade ettiğinin anlaşılabilmesi nedeniyle cinsiyetçi tutumlar için bir kılıf özelliği taşımaktadır. Dolayısıyla insanlar mizah kılıfı altında cinsiyetçi tutumları daha kabul edilebilir bir hale getirebilmektedir. Günümüz dünyasında internetin tüm insanların eşit muamele gördüğü ve seslerini dünyaya duyurabildikleri bir yer olması beklenirken tam tersi bir şekilde internet zaman içinde gerçek dünyanın önyargılarının daha da fazla beslendiği bir mecraya dönüşmüştür (Herring, 1996; Penny, 2014). Ek olarak bu mecra da cinsiyetçi mizah içerikleri de daha çok kadına ulaşmakta ve onları olumsuz etkilemektedir. Bu tür içeriklerin paylaşıldıkça normalleştiği ve kadınlara yönelik olumsuz tutumları pekiştirdiği düşünülmektedir. Bu çalışmanın, cinsiyetçi mizah kavramının daha önce Türkiye örneğinde çalışılmaması ve kadınların maruz kaldıkları cinsiyetçi mizah içeriklerine dikkat çekmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu tez çalışmasında fiziksel çekicilik düzeyi farklılaşan bireylerin ortaya koydukları cinsiyetçi mizahın misilleme içeren saldırganlık üzerindeki etkisi incelenmiştir. Algılanan fiziksel çekiciliğin istihdam sürecinde de önemli bir etkisi olduğu bilinmektedir. İşe alım süreçlerinde aktif rol oynamaya başlayan sosyal medya, mizahla ilişkili içeriklerinde çokça paylaşıldığı bir platform haline gelmiştir. Dolayısıyla misilleme içeren saldırganlık işe alma görevi kapsamında değerlendirilmiştir. Cinsiyetçi mizaha maruz kalan katılımcıların işe almayı onaylamamasının altında misilleme içeren saldırganlığın yattığı düşünülmektedir. Sosyal Kimlik Kuramı, Eğilim Kuramı ve Zararsız İhlal Kuramı

perspektifinden baktığımızda; katılımcıların kendilerinin dahil olduğu sosyal gruba cinsiyetçi mizah ile yaklaşan kaynağı, ait oldukları referans gruba yönelik tehdit olarak görmeleri ve cinsiyetçi mizahı bir norm ihlali olarak görmeleri sebebiyle misilleme içeren saldırganlık düzeylerinde bir artış olduğu bulunmuştur.

Bu tez çalışması kapsamında yürütülen analizler çekicilik düzeyinin koşulları arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Bu anlamlı fark incelendiğinde algılanan fiziksel çekiciliğin yüksek olması kişinin işe alımını arttırmıştır. Ayrıca yürütülen analizlerde cinsiyetçi mizah içeriği paylaşılan koşulun, nötr mizah içeriği paylaşılan ve mizah içermeyen içerik paylaşılan koşula kıyasla daha az işe alındığı bulunmuştur. Cinsiyetçi mizah içeriği paylaşan erkeklerin normal şartlarda kadınlar üzerinde kötü bir izlenim bırakacağı ancak “güzel olan iyidir” kalıpyargısı ve hale etkisi göz önüne alındığında cinsiyetçi mizahı ortaya koyan ve yüksek çekicilik düzeyine sahip olan erkeklerin düşük çekicilik düzeyine sahip olan erkeklere kıyasla daha olumlu değerlendirileceği öngörülmüştür. Fakat elde ettiğimiz bulgular cinsiyetçi mizah koşulunda algılanan fiziksel çekiciliği yüksek olan profil ile düşük olan profil arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını göstermiştir. Dolayısıyla cinsiyetçi mizahın ve fiziksel çekiciliğin etkileşim etkisinde cinsiyetçi mizahın daha baskın olduğunu söylememiz mümkündür. Cinsiyetçi mizah toplum içinde kolayca söylenemeyen şeyleri söyleyebilme gücünü sağlar dolayısıyla sosyal normlara karşı çıkmanın bir yolu olarak da görülmektedir. Bu noktada bir norm ihlali söz konusu olduğu için cinsiyetçi mizahın etkisi algılanan fiziksel çekiciliğe kıyasla daha baskın olarak ortaya çıkmış olabilir.

Bu tez çalışmasında, doğası gereği karmaşık ve çalışılması zor olan değişkenler ele alınmıştır. Dolayısıyla çalışma alanyazına katkı sağladığı kadar bazı kısıtlılıklara da sahiptir. Bu nedenle araştırma bulguları değerlendirilirken bu durumun göz önünde bulundurulması ve gelecek çalışmalarda bu noktalara dikkat edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abel, M. H. ve Watters, H. (2005). Attributions of guilt and punishment as functions of physical attractiveness and smiling. *The Journal of Social Psychology, 145*(6), 687-702.
- Abrams, D. ve Hogg, M. A. (1990). An introduction to the social identity approach. D. Abrams ve M. A. Hogg (Ed), *Social identity theory: Constructive and critical advances*, (s. 1-9) içinde. Springer-Verlag Publishing.
- Adams, G. R. (1977). Physical attractiveness, personality, and social reactions to peer pressure. *The Journal of Psychology, 96*(2), 287-296.
- Adams, G.R., Garcia, D. M., Purdie Vaughns, V. ve Steele, C. M. (2006). The detrimental effects of a suggestion of sexism in an instruction situation. *Journal of Experimental Social Psychology, 42*, 602–615.
- Ahmedova, G. (2018). *İnsan kaynakları yönetiminde işe alım süreçlerinde sosyal medyanın rolü* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Akar, E. (2010). Sanal toplulukların bir türü olarak sosyal ağ siteleri – Bir pazarlama iletişimi kanalı olarak işleyişi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10*(1), 107-122.
- Akar, E. (2021). *Sosyal Medya Pazarlaması: Sosyal Web’te Pazarlama Stratejileri* (4. Baskı). Seçkin Yayınları.
- Akben, C. (2018). *Mizah tarzlarının ve çeşitli kişilik özelliklerinin yaratıcılığa etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

- Akduman, G. (2019). Dijital işe alım: Dijital dünya'nın insan kaynakları işe alım fonksiyonuna etkisinin kavramsal ve uygulama örnekleriyle değerlendirilmesi. *International Journal of Arts and Social Studies*, 2(3), 24-44.
- Albayrak, M., Topal, K., ve Altıntaş, V. (2017). Sosyal medya üzerinde veri analizi: Twitter. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Kayfor 15 Özel Sayısı), 1991-1998.
- Anderson, C. A. ve Bushman, B. J. (2002). Media violence and the American public revisited. *American Psychologist*, 57, 448-450.
- Antheunis, M. L. ve Schouten, A. P. (2011). The effects of other-generated and system-generated cues on adolescents' perceived attractiveness on social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 16(3), 391-406.
- Aydın, O., Şahin, D., Güzel, H. Y., Abayhan, Y., Kaya, A. G. ve Ceylan, S. (2013). Ait olma ihtiyacının ve haberdar olmanın psikolojik dışlanmaya gösterilen tepkiler üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 28(72), 21-31.
- Baert, S. (2018). Facebook profile picture appearance affects recruiters' first hiring decisions. *New Media & Society*, 20(3), 1220-1239.
- Baert, S. ve Decuypere, L. (2014). Better sexy than flexy? A lab experiment assessing the impact of perceived attractiveness and personality traits on hiring decisions. *Applied Economics Letters*, 21(9), 597-601.
- Bakır, U. (2012). *Reklam mesajlarının etkililiğinde kaynağın fiziksel çekiciliğinin rolü* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi.

- Barak, A. (2018). *Sosyal medya kullanım motivasyonları üzerine karşılaştırmalı bir araştırma: Facebook, Twitter, Instagram örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Barash, D. P. ve Lipton, J. E. (2011). *Payback: Why we retaliate, redirect aggression, and take revenge*. Oxford University Press.
- Baron, R. A. (1978). The influence of hostile and non hostile humor upon physical aggression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 4(1), 77-80.
- Baron, R. A. ve Richardson, D. R. (1994). *Human aggression* (2. Baskı). New York, NY: Plenum Press.
- Barutçugil, İ. (2002). *Bilgi Yönetimi*. Kariyer Yayıncılık.
- Batres, C. (2020). Secondary Analysis: Examining the “attractiveness halo effect” across cultures. [Yayın başvurusu yapılmış makale]. *PsyArXiv*. <https://doi.org/10.31234/osf.io/c7hf3>.
- Bauman, Z. (2008). *Bireyselleşmiş Toplum*. (Y. Alagon, Çev.). Ayrıntı Yayınları (Orijinal eserin basım tarihi 2001).
- Becker, A. B. (2012). Comedy types and political campaigns: The differential influence of other-directed hostile humor and self-ridicule on candidate evaluations. *Mass Communication and Society*, 15(6), 791-812.
- Beehr, T. A. ve Gilmore, D. C. (1982). Applicant attractiveness as a perceived job-relevant variable in selection of management trainees. *Academy of Management Journal*, 25, 607-617.

- Benassi, M. A. (1982). Effects of order of presentation, primacy, and physical attractiveness on attributions of ability. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43, 48-58.
- Betz, D. E. ve DiDonato, T. E. (2020). Is it sexy to be sexist? How stereotyped humor affects romantic attraction. *Personal Relationships*, 27(4), 732-759.
- Bilgin, N. (2003). *Sosyal Psikoloji Sözlüğü: Kavramlar, Yaklaşımlar* (3. Baskı). Bağlam Yayıncılık.
- Bitterly, T. B. (2022). Humor and power. *Current Opinion in Psychology*, 43, 125-128.
- Bitterly, T. B., Brooks, A. W. ve Schweitzer, M. E. (2017). Risky business: When humor increases and decreases status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 112(3), 431–455.
- Boxer, C. F. ve Ford, T. E. (2011). Sexist humor in the workplace: A case of subtle harassment. *Insidious workplace behavior* (1. Baskı, s. 203-234) içinde. Routledge.
- Bressler, E. R. ve Balshine, S. (2006). The influence of humor on desirability. *Evolution and Human Behavior*, 27(1), 29-39.
- Brett, J. M., Olekalns, M., Friedman, R., Goates, N., Anderson, C. ve Lisco, C. C. (2007). Sticks and stones: Language, face, and online dispute resolution. *Academy of Management Journal*, 50(1), 85-99.
- Breuer, J. ve Elson, M. (2017). Frustration – aggression theory. P. Sturme (Ed.), *The Wiley Handbook of Violence and Aggression* (s. 2–12) içinde. Hoboken, NJ: John Wiley and Sons.

- Brown, M., Brown, M. R. ve O'Neil, B. A. (2022). Contextual Desirability of Strong Men Employing Affiliative and Aggressive Humor. *Personal Relationships*, 1-16.
- Brown, R. P., Osterman, L. L. ve Barnes, C. D. (2009). School violence and the culture of honor. *Psychological Science*, 20(11), 1400-1405.
- Burgess, K. D. (2013). *The Effect of Hostile and Benevolent Sexism on Women's Cardiovascular Reactivity to and Recovery from a Laboratory Stressor* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. University of South Florida.
- Bushman, B. J. ve Huesmann, L. R. (2010). Aggression. Fiske, S. T., Gilbert, D. T. Ve Lindzey, G. (Ed.). *Handbook of social psychology* (s. 833–863) içinde. Hoboken, NJ: John Wiley and Sons.
- Cann, A, Siegfried, W. D. ve Pearce, L. (1981). Forced attention to specific applicant qualifications: Impact on physical attractiveness and sex of applicant biases. *Personnel Psychology*, 34, 65-75.
- Carre, J. M., Gilchrist, J. D., Morrissey, M. D. ve McCormick, C. M. (2010). Motivational and situational factors and the relationship between testosterone dynamics and human aggression during competition. *Biological Psychology*, 84, 346–353.
- Cendra, A. N., Triutami, T. D. ve Bram, B. (2019). Gender stereotypes depicted in online sexist jokes. *The European Journal of Humour Research*, 7(2), 44-46.
- Chen, G. (2015). Losing face on social media: Threats to positive face lead to an indirect effect on retaliatory aggression through negative affect. *Communication Research*, 42(6), 819-838.

- Chester, D. S. ve DeWall, C. N. (2016). The pleasure of revenge: Retaliatory aggression arises from a neural imbalance toward reward. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 11(7), 1173-1182.
- Clark, M. (1970). Humour and incongruity. *Philosophy*, 45(171), 20-32.
- Cohen, H. ve Lefebvre, C. (2005). *Handbook of categorization in cognitive science*. Amsterdam, Netherlands: Elsevier.
- Cohen, J. (1988). The effect size. *Statistical power analysis for the behavioral sciences*, 77-83.
- Critchley, S. (2020). Mizah Üzerine (1. Baskı). (S. Sam, Çev.). İstanbul: Monokl Yayınları. (Orijinal eserin basım tarihi 1960).
- Darby, B. W. ve Jeffers, D. (1988). The effects of defendant and juror attractiveness on simulated courtroom trial decisions. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 16(1), 39-50.
- Dardenne, B., Dumont, M. ve Bollier, T. (2007). Insidious dangers of benevolent sexism: consequences for women's performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(5), 764-779.
- Dion, K., Berscheid, E. ve Walster, E. (1972). What is beautiful is good. *Journal of Personality and Social Psychology*, 24(3), 285-290.
- Dipboye, R. L., Fromkin, H. L. ve Wiback, K. (1975). Relative importance of applicant sex, attractiveness, and scholastic standing in evaluation of job applicant resumes. *Journal of Applied Psychology*, 60(1), 39-43.

- Dovidio, J. F., Glick, P. ve Hewstone, M. (Ed.). (2010). The SAGE handbook of prejudice, stereotyping and discrimination. London, England: Sage.
- Duncan, L. A., Park, J.H., Faulkner, J., Schaller, M., Neuberg, N.L. ve Kenrick, D.T. (2007). Adaptive allocation of attention: Effects of sex and sociosexuality on visual attention to attractive opposite-sex faces. *Evolution and Human Behavior*, 28(5), 359-364.
- Duncan, W. J., Smeltzer, L. R. ve Leap, T. L. (1990). Humor and work: Applications of joking behavior to management. *Journal of Management*, 16(2), 255–278.
- Eagleton, T. (2020). *Mizah* (2.Baskı). (M. Pekdemir, Çev.). Ayrıntı Yayınları (Orijinal eserin basım tarihi 2018).
- Efran, M. G. (1974). The effect of physical appearance on the judgement of guilt, interpersonal attraction, and severity of recommended punishment in a simulated jury task. *Journal of Research in Personality*, 8, 45–54.
- Erhan, E. (2017). İnsan kaynakları tedarikinde sosyal medyanın rolü. *Ekonomi İşletme ve Yönetim Dergisi*, 1(1), 53-63.
- Ertan, Ö. (2015). *Otomatik Dikkatin Değişim Saptama Performansı Üzerindeki Etkisinin Yüz Çekiciliği Bağlamında İncelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Eyssel, F. ve Bohner, G. (2007). The rating of sexist humor under time pressure as an indicator of spontaneous sexist attitudes. *Sex Roles*, 57(9), 651-660.

- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A. G. ve Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39, 175–191.
- Felson, R. B. (1980). Communication barriers and the reflected appraisal process. *Social Psychology Quarterly*, 43(2), 223-233.
- Ferguson, M. ve Ford, T. (2008). Disparagement humor: A theoretical and empirical review of psychoanalytic, superiority, and social identity theories. *International Journal of Humor Research*, 21(3), 283–312
- Fırlar, F. B. ve Çelik, M. (2010). Gazete reklamlarında mizah: Türk mizah reklamlarına ilişkin tarihsel bir analiz. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 164-177.
- Fischer, P., Haslam, S. A. ve Smith, L. (2010). “If you wrong us, shall we not revenge?” Social identity salience moderates support for retaliation in response to collective threat. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 14(2), 143-150.
- Fitts, S. D., Sebbey, R. A. ve Zlokovic, M. S. (2009). Humor styles as mediators of the shyness-loneliness relationship. *North American Journal of Psychology*, 11(2), 257-272.
- Ford, T. E. ve Ferguson, M. (2004). Social consequences of disparagement humor: A prejudiced norm theory. *Personality and Social Psychology Review*, 8, 79-94.
- Ford, T. E., Buie, H. S., Mason, S. D., Olah, A. R., Breeden, C. J., & Ferguson, M. A. (2020). Diminished self-concept and social exclusion: Disparagement humor from the target’s perspective. *Self and Identity*, 19(6), 698-718.

- Ford, T. E., Wentzel, E. R. ve Lorion, J. (2001). Effects of exposure to sexist humor on perceptions of normative tolerance of sexism. *European Journal of Social Psychology*, 31(6), 677-691.
- Ford, T. E., Woodzicka, J. A., Petit, W. E., Richardson, K. ve Lappi, S. K. (2015). Sexist humor as a trigger of state self-objectification in women. *Humor: International Journal of Humor Research*, 28(2), 253-269.
- Forgas, J. P. ve Laham, S. M. (2016). Halo effects. *Cognitive illusions* (s. 286-300) içinde. Psychology Press.
- Fox, J., Cruz, C. ve Lee, J. Y. (2015). Perpetuating online sexism offline: Anonymity, interactivity, and the effects of sexist hashtags on social media. *Computers in Human Behavior*, 52, 436-442.
- Frazier, P. A., Cochran, C. C. ve Olson, A. M. (1995). Social science research on lay definitions of sexual harassment. *Journal of Social Issues*, 51(1), 21-37.
- Geiselman, R. E., Haight, N. A., ve Kimata, L. G. (1984). Context effects on the perceived physical attractiveness of faces. *Journal of Experimental Social Psychology*, 20(5), 409-424.
- Gençöz, T. (2000). Pozitif ve negatif duygu ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 19-26.
- Gockel, C. ve Kerr, N. (2015). Put-down humor directed at outgroup members increases perceived - but not experienced - cohesion in groups. *Humor*, 28(2), 205-228.

- Gollwitzer, M. ve Bushman, B. J. (2012). Do victims of injustice punish to improve their mood? *Social Psychological and Personality Science*, 3(5), 572-580.
- Greengross, G. ve Miller, G. F. (2008). Dissing oneself versus dissing rivals: Effects of status, personality, and sex on the short-term and long-term attractiveness of self-deprecating and other-deprecating humor. *Evolutionary psychology*, 6(3), 147470490800600303.
- Greengross, G. ve Miller, G. F. (2011). Humor ability reveals intelligence, predicts mating success, and is higher in males. *Intelligence*, 39(4), 188-192.
- Greenwood, D. ve Gautam, R. (2020). What's in a Tweet? Gender and sexism moderate reactions to antifat sexist humor on Twitter. *Humor: International Journal of Humor Research*, 33(2), 265-290.
- Greenwood, D. ve Isbell, L. M. (2002). Ambivalent sexism and the dumb blonde: Men's and women's reactions to sexist jokes. *Psychology of Women Quarterly*, 26(4), 341-350.
- Groch, A.S. (1974). Generality of response to humor and wit in cartoons, jokes, stories, and photographs. *Psychological Reports*, 35, 835-838.
- Haferkamp, N. ve Krämer, N. C. (2011). Social comparison 2.0: Examining the effects of online profiles on social-networking sites. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 14(5), 309-314.
- Heilman, M. E. ve Stopeck, M. H. (1985). Attractiveness and corporate success: Different causal attributions for males and females. *Journal of Applied Psychology*, 70(2), 379.

- Herring, S. C. (1996) *Computer-Mediated Communication. Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives*. Amsterdam and Philadelphia: Benjamins.
- Hobden, K. L. ve Olson, J. M. (1994). From jest to antipathy: Disparagement humor as a source of dissonance-motivated attitude change. *Basic and Applied Social Psychology*, 15(3), 239-249.
- Hogg, M. A. ve Abrams, D. (2007). Intergroup behavior and social identity. M. A. Hogg ve J. Cooper (Ed.), *The SAGE handbook of social psychology: Concise student edition* (s. 335- 360) içinde. SAGE Publications.
- Hogg, M. A., Abrams, D., Otten, S. ve Hinkle, S. (2004). The social identity perspective: Intergroup relations, self-conception, and small groups. *Small Group Research*, 35(3), 246-276.
- Hokanson, J. E. (1970). Psychophysiological evaluation of the catharsis hypothesis. E.I. Megargee ve J.E. Hokanson (Ed.). *The dynamics of aggression* (s. 77-87) içinde. New York, NY: Harper-Collins.
- Holtzworth Munroe, A. ve Stuart, G.L. (1994). Typologies of male batterers: Three subtypes and the differences among them. *Psychological Bulletin*, 116, 476-497.
- Hunger, J. M., Major, B., Blodorn, A. ve Miller, C. T. (2015). Weighed down by stigma: How weightbased social identity threat contributes to weight gain and poor health. *Social and Personality Psychology Compass*, 9, 255-268.
- Inzlicht, M. ve Ben Zeev, T. (2000). A threatening intellectual environment: Why females are susceptible to experiencing problem-solving deficits in the presence of males. *Psychological Science*, 11(5), 365-371.

- Isola, A. ve Astedt Kurki, P. (1997). Humour as experienced by patients and nurses in aged nursing in Finland. *International Journal of Nursing Practice*, 3(1), 29-33.
- Jackson, L. A., Hunter, J. E. ve Hodge, C. N. (1995). Physical attractiveness and intellectual competence: A meta-analytic review. *Social Psychology Quarterly*, 108-122.
- Jaffe, Y. ve Yinon, Y. (1979). Retaliatory aggression in individuals and groups. *European Journal of Social Psychology*, 9(2), 177-186.
- Johnson, A. M. (1991). Sex differences in the jokes college students tell. *Psychological Reports*, 68(3), 851-854.
- Jones, D. (1996). *Physical attractiveness and the theory of sexual selection: Results from five populations*. Museum of Anthropology, University of Michigan.
- Kalfaoğlu, S. ve Kapusuz, İ. (2022). Hizmet sektöründe tükenmişlik ve üretkenlik karşıtı davranışlar ilişkisi üzerine bir araştırma. *Selçuk Turizm ve Bilişim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 1-14.
- Kazarian, S. S. ve Martin, R. A. (2004). Humour styles, personality, and well-being among Lebanese university students. *European Journal of Personality*, 18(3), 209-219.
- Kazarian, S. S. ve Martin, R. A. (2006). "Humor Styles, Culture-Related Personality, Well-Being, and Family Adjustment Among Armenians in Lebanon". *Humor: International Journal of Humor Research*, 19(4), 405-423.

- Kernsmith, P. (2005). Exerting power or striking back: A gendered comparison of motivations for domestic violence perpetration. *Violence and Victims*, 20(2), 173-185.
- Klonis, S. C., Plant, E. A. ve Devine, P. G. (2005). Internal and external motivation to respond without sexism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(9), 1237-1249.
- Kochersberger, A. O., Ford, T. E., Woodzicka, J. A., Romero Sánchez, M. ve Carretero Dios, H. (2014). The role of identification with women as a determinant of amusement with sexist humor. *Humor: International Journal of Humor Research*, 27(3), 441-460.
- Krcmar, M. ve Farrar, K. (2009). Retaliatory aggression and the effects of point of view and blood in violent video games. *Mass Communication and Society*, 12(1), 115-138.
- Kuiper, N. A. ve Leite, C. (2010). Personality impressions associated with four distinct humor styles. *Scandinavian Journal of Psychology*, 51, 115–122.
- Kuiper, N. A. ve Martin, R. A. (1998). Laughter and stress in daily life: Relation to positive and negative affect. *Motivation and Emotion*, 22, 133-153.
- Kuiper, N. A., Martin, R. A. ve Olinger, L. J. (1993). Coping humour, stress, and cognitive appraisals. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 25(1), 81-96.
- Kuruoğlu, H. ve Boz, M. (Ed.). (2016). *Medya ve mizah* (1. Basım). Nobel Yayınları.
- LaFave, L. (1974). Humor judgments as a function of identification classes. *Sociology and Social Research*, 58(2), 184-194.

- LaFrance, M. ve Woodzicka, J. A. (1998). No laughing matter: Women's verbal and nonverbal reactions to sexist humor. *Prejudice* (s. 61-80) içinde. Academic Press.
- Landers, R. N. ve Schmidt, G. B. (2016). Social media in employee selection and recruitment: An overview. *Social Media in Employee Selection and Recruitment*, 3-11.
- Landy, D. ve Aronson, E. (1969). The influence of the character of the criminal and his victim on the decisions of simulated jurors. *Journal of Experimental Social Psychology*, 5(2), 141-152.
- Langois, J.H. ve Roggman, L.A. (1990). Attractive faces are only average. *Psychological Science*, 1, 195-121.
- Lawless, T. J., O'Dea, C. J., Miller, S. S. ve Saucier, D. A. (2020). Is it really just a joke? Gender differences in perceptions of sexist humor. *Humor: International Journal of Humor Research*, 33(2), 291-315.
- Legman, G. (2007). *Rationale of the dirty joke: An analysis of sexual humor*. Simon and Schuster.
- Lehmann Willenbrock, N. ve Allen, J. A. (2014). How fun are your meetings? Investigating the relationship between humor patterns in team interactions and team performance. *Journal of Applied Psychology*, 99, 1278-1287.
- Little, A.C., Burt, D.M., Penton-Voak, I.S. ve Perrett, D.I. (2001). Self-perceived attractiveness influences human female preferences for sexual dimorphism and symmetry in male faces. *Proceedings Biological Science*, 268(1462), 39-44.

- Logel, C., Walton, G. M., Spencer, S. J., Iserman, E. C., von Hippel, W. ve Bell, A. E. (2009). Interacting with sexist men triggers social identity threat among female engineers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96, 1089-1103.
- Love, A. M. ve Deckers, L. H. (1989). Humor appreciation as a function of sexual aggression and sexual content. *Sex Roles*, 20, 649-654.
- Luevano, V. X., Pablo, J. N., Velazquez, M. L., Chance, B. ve Ramirez, B. (2021). Attachment as a predictor of attraction to humor styles. *Personality and Individual Differences*, 173, 110634.
- Lundy, D. E. (2017). *Heterosexual romantic preferences: The importance of physical attractiveness and humour* [Yayımlanmamış doktora tezi].
- Lundy, D. E., Tan, J. ve Cunningham, M. R. (1998). Heterosexual romantic preferences: The importance of humor and physical attractiveness for different types of relationships. *Personal Relationships*, 5(3), 311-325.
- Lyons, M., Rowe, A., Waddington, R. ve Brewer, G. (2021). Situational and dispositional factors in rape cognitions: The roles of social media and the Dark triad traits. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-17.
- MacHovec, F. J. (2012). *Humor: Theory, history, applications*. iUniverse.
- Maio, G. R., Olson, J. M. ve Bush, J. E. (1997). Telling jokes that disparage social groups: effects on the joke teller's stereotypes. *Journal of Applied Social Psychology*, 27(22), 1986-2000.

- Maner, J.K., Gailliot, M.T. ve Miller, S.L. (2009). The implicit cognition of relationship maintenance: inattention to attractive alternatives. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45, 174-179.
- Martin, R. A. ve Ford, T. (2018). *The psychology of humor: An integrative approach*. Academic press.
- Martin, R. A., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J. ve Weir, K. (2003). Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: Development of the humor styles questionnaire. *Journal of Research in Personality*, 37(1), 48-75.
- Marvelle, K. ve Green, S. K. (1980). Physical attractiveness and sex bias in hiring decisions for two types of jobs. *Journal of the National Association for Deans, Administrators, and Counselors*, 44, 3-6.
- Marvelle, K. ve Green, S. K. (1980). Physical attractiveness and sex bias in hiring decisions for two types of jobs. *Journal of the NAWDAC*, 44(1), 3-6.
- Marwick, A. (2013). Gender, sexuality and social media. J. Hunsinger ve T. Senft (Ed.), *The Social Media Handbook* (59-75) içinde. New York: Routledge.
- Mautz, B. S., Wong, B. B., Peters, R. A. ve Jennions, M. D. (2013). Penis size interacts with body shape and height to influence male attractiveness. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 110(17), 6925-6930.
- McFatter, R. M. (1978). Sentencing strategies and justice: Effects of punishment philosophy on sentencing decisions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(12), 1490-1500.

- McGee, E. ve Shevlin, M. (2009). Effect of humor on interpersonal attraction and mate selection. *The Journal of psychology*, 143(1), 67-77.
- McGhee, P. E., ve Goldstein, J. H. (Ed.). (1983). *Handbook of humor research*. New York: Springer-Verlag.
- McGraw, A. P. ve Warner, J. (2014). *Mizahın Şifresi* (S. Gürses, Çev.). Çeviribilim Yayınları. (Orijinal eserin basım tarihi 2014).
- McGraw, A. P. ve Warren, C. (2010). Benign violations: Making immoral behavior funny. *Psychological Science*, 21(8), 1141-1149.
- Medlin, M. M., Brown, M. ve Sacco, D. F. (2018). That's what she said! Perceived mate value of clean and dirty humor displays. *Personality and Individual Differences*, 135, 192-200.
- Metts, S. ve Cupach, W. R. (2008). Face theory. *Engaging Theories in Interpersonal Communication*, 203-214.
- Miles-McLean, H. A., Maldonado, A. I. ve Murphy, C. M. (2021). Sexist discrimination and women's use of intimate partner aggression: Results from a nationally representative sample of women. *Psychology of Women Quarterly*, 45(1), 50-60.
- Miller, G. F. (2000). *The Mating Mind*. London: Random House.
- Miller, G. F. (2007). Sexual selection for moral virtues. *The Quarterly Review of Biology*, 82(2), 97-125.
- Moore, F. R., Filippou, D. ve Perrett, D. I. (2011). Intelligence and attractiveness in the face: Beyond the attractiveness halo effect. *Journal of Evolutionary Psychology*, 9(3), 205-217.

- Morreall, J. (1991). Humor and work. *Humor: International Journal of Humor Research*, 4(3-4), 359–373.
- Morreall, J. (1997). *Gülmeyi ciddiye almak* (1. Baskı). (K. Aysevener ve Ş. Soyer, Çev.). İris Yayıncılık. (Orijinal eserin basım tarihi 1983).
- Murstein, B. I. ve Brust, R. G. (1985). Humor and interpersonal attraction. *Journal of Personality Assessment*, 49(6), 637-640.
- Myers, D. G. (2015). *Social Psychology* (S. Akfırat, Çev.). Nobel Yayınları.
- Nault, K. A., Pitesa, M. ve Thau, S. (2020). The attractiveness advantage at work: A cross-disciplinary integrative review. *Academy of Management Annals*, 14(2), 1103-1139.
- Nettle, D. (2002). Women's height, reproductive success and the evolution of sexual dimorphism in modern humans. *Proceedings of the Royal Society of London. Series B: Biological Sciences*, 269(1503), 1919-1923.
- Neuman, J. H., ve Baron, R. A. (1998). Workplace violence and workplace aggression: Evidence concerning specific forms, potential causes and preferred targets. *Journal of Management*, 24(3), 391-419.
- Nizamoğlu, N. Ö. (2017). *Personel seçimi ve iş bulma sürecinde sosyal medya kullanımının rolü*. [Yayımlanmamış yüksek lisans projesi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Oktuğ, Z. (2019). İş yerinde mizah “Mizahın örgüt bağlamında değerlendirilmesi”. Nobel Yayınları.

- Olah, A. R. (2019). *The impact of humor type on perceptions of trustworthiness* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Western Carolina University.
- Özger, S. (2017). *Kişilerarası iletişimde fiziksel çekiciliğin ilk izlenime etkisi: İletişim fakültesi öğrencilerine yönelik bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Patzer, G. L. (1985). *The physical attractiveness phenomena*. Plenum Press.
- Penney, S. (2007). *Too much, too little? The roles of affect dysregulation and deficient affect in youth violence* [Yayımlanmamış doktora tezi].
- Penny, L. (2014). *Unspeakable things: Sex, lies and revolution*. Bloomsbury Publishing USA.
- Poon, K. T. ve Jiang, Y. (2020). Sexual objectification increases retaliatory aggression. *Aggressive Behavior*, 46(4), 291-304.
- Pound, L. (2011). *Jokes are No Laughing Matter: Disparagement Humor and Social Identity Theory* [Yayımlanmamış doktora tezi]. University of Kansas.
- Purdie Vaughns, V., Steele, C. M., Davies, P. G., Dittmann, R. ve Crosby, J. R. (2008). Social identity contingencies: How diversity cues signal threat or safety for African Americans in mainstream institutions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94, 615–630.
- Raza, S. M. ve Carpenter, B. N. (1987). A model of hiring decisions in real employment interviews. *Journal of Applied Psychology*, 72(4), 596-603.

- Riquelme, A. R., Carretero Dios, H., Megías, J. L. ve Romero Sánchez, M. (2019). Subversive humor against sexism: Conceptualization and first evidence on its empirical nature. *Current Psychology*, 1-14.
- Romano, G. (2018). *That's not funny: The effect of exposure to sexist or feminist humor on rape myth acceptance* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. University of Lynchburg, Virginia.
- Romero Sánchez, M., Carretero Dios, H., Megias, J. L., Moya, M. ve Ford, T. E. (2016). Sexist humor and rape proclivity: The moderating role of joke teller gender and severity of sexual assault. *Violence Against Women*, 23(8), 951-972.
- Romero Sánchez, M., Megias, J. L. ve Carretero Dios, H. (2021). Sexist humor and sexual aggression against women: When sexist men act according to their own values or social pressures. *Journal of Interpersonal Violence*, 36, 21-22.
- Romero Sánchez, M., Durán, M., Carretero Dios, H., Megías, J. L. ve Moya, M. (2010). Exposure to sexist humor and rape proclivity: The moderator effect of aversiveness ratings. *Journal of interpersonal violence*, 25(12), 2339-2350.
- Roth, P. L., Bobko, P., Van Iddekinge, C. H. ve Thatcher, J. B. (2016). Social media in employee-selection-related decisions: A research agenda for uncharted territory. *Journal of Management*, 42(1), 269-298.
- Rudat, A., Buder, J. ve Hesse, F. W. (2014). Audience design in Twitter: Retweeting behavior between informational value and followers' interests. *Computers in Human Behavior*, 35, 132–139. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2014.03.006>

- Ryan, K. M. ve Kanjorski, J. (1998). The enjoyment of sexist humor, rape attitudes, and relationship aggression in college students. *Sex Roles*, 38(9-10), 743-756.
- Sakallı Uğurlu, N. (2003). Cinsiyetçilik: Kadınlara ve Erkeklerle İlişkin Tutumlar ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı. *Türk Psikoloji Yazıları*, 6(11-12), 1-20.
- Sanders, B. (2019). *Kahkahanın Zaferi: Yıkıcı Bir Tarih Olarak Gülme* (K. Atakay, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları (Orijinal eserin basım tarihi 1995).
- Satıcı, S. A. (2016). *Üniversite öğrencilerinin affetme, intikam, sosyal bağlılık ve öznel iyi oluşları: Farklı yapısal modellerin denenmesi üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Saucier, D. A., Strain, M. L., O'Dea, C. J., Sanborn, M. ve Martens, A. L. (2020). Don't laugh it off: Gender differences in perceptions of women's responses to men's use of sexist humor. *Humor: International Journal of Humor Research*, 33(2), 239-264.
- Scarlicki, D.P. ve Folger, R. (1997). Retaliation in the workplace: The roles of distributive, procedural, and interactional justice. *Journal of Applied Psychology*, 82(3), 434-443.
- Schmid, J. (2005). The vengeance puzzle-retributive justice or hostile aggression. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 31(6), 589-600.
- Sell, A., Lukaszewski, A. W. ve Townsley, M. (2017). Cues of upper body strength account for most of the variance in men's bodily attractiveness. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*, 284(1869).

- Sev'er, A. ve Ungar, S. (1997). No laughing matter: Boundaries of gender-based humour in the classroom. *The Journal of Higher Education*, 68(1), 87-105.
- Siebler, F., Sabelus, S. ve Bohner, G. (2008). A refined computer harassment paradigm: Validation, and test of hypotheses about target characteristics. *Psychology of Women Quarterly*, 32(1), 22-35.
- Sigall, H. ve Ostrove, N. (1975). Beautiful but dangerous: effects of offender attractiveness and nature of the crime on juridic judgment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 31(3), 410-414.
- Singer, D. L. (1968). Aggression arousal, hostile humor, catharsis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 8, 1-14.
- Sloane, D. E. (2015). HA! The science of when we laugh and why by scott weems. *Studies in American Humor*, 1(2), 285-287.
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z. ve Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama. *Selçuk İletişim*, 7(4), 23-32.
- Solomon, S. ve Saxe, L. (1977). What is intelligent, as well as attractive, is good. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 3(4), 670-673.
- Steele, C. M. ve Aronson, J. (1995). Stereotype threat and the intellectual test performance of African Americans. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 797-811.
- Stewart, J. E. (1985). Appearance and punishment: The attraction-leniency effect in the courtroom. *The Journal of Social Psychology*, 125(3), 373-378.

- Strain, M. L., Martens, A. L. ve Saucier, D. A. (2016). "Rape is the new black": Humor's potential for reinforcing and subverting rape culture. *Translational Issues in Psychological Science*, 2(1), 86.
- Strain, M., Saucier, D. ve Martens, A. (2015). Sexist humor in Facebook profiles: Perceptions of humor targeting women and men. *Humor: International Journal of Humor Research*, 28(1), 119-141.
- Stuckless, N. ve Goranson, R. (1992). The vengeance scale: Development of a measure of attitudes toward revenge. *Journal of Social Behavior and Personality*, 7, 25-42.
- Sui, J. ve Liu, C.H. (2009). Can beauty be ignored? Effects of facial attractiveness on covert attention. *Psychonomic Bulletin & Review*, 16(2), 276-281.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. ve Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (5. Baskı). Pearson.
- Tajfel, H. (1978). The achievement of inter-group differentiation. H. Tajfel (Ed.), *Differentiation between social groups: Studies in the social psychology of intergroup relations* (s. 77-100) içinde. London: Academic Press.
- Tajfel, H. (1982). Social psychology of intergroup relations. *Annual Review of Psychology*, 33, 1-39.
- Tajfel, H., Flament, C., Bilig, M. ve Bundy, R. (1971). Social categorization and intergroup behavior. *European Journal of Social Psychology*, 1(2), 149-178.

- Terry, R. C., ve Ertle, S. L. (1974). Exploration of individual differences in preferences for humor. *Psychological Reports*, 34, 1031-1037.
- Thomae, M. ve Pina, A. (2015). Sexist humor and social identity: The role of sexist humor in men's in-group cohesion, sexual harassment, rape proclivity, and victim blame. *Humor*, 28, 187-204.
- Thomas, C. A. ve Esses, V. M. (2004). Individual differences in reactions to sexist humor. *Group Processes & Intergroup Relations*, 7(1), 89-100.
- Toffler, A. (1980). *The Third Wave*. New York: Bantam Books.
- Traş, Z., Arslan, C. ve Taş, A. M. (2011). Öğretmen adaylarında mizah tarzları, problem çözme ve benlik saygısının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 716-732.
- Turner, J. C. (1989). Self-categorization theory and social influence. *The psychology of group influence*, 233-275.
- Türk Dil Kurumu. (2023). Misilleme. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Uluç, G. ve Yarcı, A. (2017). Sosyal medya kültürü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 52, 88-102.
- Veatch, T.C. (1998). A theory of humor. *Humor: International Journal of Humor Research*, 11, 161–215.
- Viki, G. T., Thomae, M., Cullen, A. ve Fernandez, H. (2007). The effect of sexist humor and type of rape on men's self-reported rape proclivity and victim blame. *Current Research in Social Psychology*, 13(10), 122-132.

- Vural, B. A. ve Bat, M. (2010). Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-dergisi*, 20(5), 3348-3382.
- Watson, D., Clark, L. A. ve Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: the PANAS scales. *Journal of personality and social psychology*, 54(6), 1063.
- Weber, S., Appel, M., Steffens, M. C. ve Hirschhauser, V. (2020). Just a joke? Can sexist comedy harm women's cognitive performance? *Psychology of Aesthetics, Creativity and the Arts*.
- Wilbur, C. J. ve Campbell, L. (2011). Humour in romantic contexts: Do men participate and women evaluate? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37, 918-929.
- Wright, C. L., DeFrancesco, T., Hamilton, C. ve Vashist, N. (2018). "Boy's Club:" Examining sexist humor on types of sexism and femininity ideology using two research approaches. *Humor*, 31(1), 129-150.
- Wuensch, K. L., Castellow, W. A. ve Moore, C. H. (1991). Effects of defendant attractiveness and type of crime on juridic judgment. *Journal of Social Behavior and Personality*, 6, 713-724.
- Yavuz Güzel, H. ve Şahin, D. N. (2018). Belirsizlikle ilişkili düşüncelerin ulaşılabilirliği üzerinde psikolojik dışlanmanın etkisi. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 55(2), 183-188.
- Yılmaz, P. (2016). Sosyal medyanın insan kaynakları yönetiminde işe alım süreci üzerindeki etkisi. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 41, 35-50.

- Zillmann, D. (1983). Disparagement humor. *Handbook of Humor Research*, 1, 85-107.
- Zillmann, D. (1988). Cognition-excitation interdependences in aggressive behavior. *Aggressive Behavior*, 14(1), 51-64.
- Zillmann, D. ve Cantor, J. R. (1972). Directionality of transitory dominance as a communication variable affecting humor appreciation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 24, 191-198.
- Zillmann, D. ve Cantor, J. R. (1976). A disposition theory of humour and mirth. A. J. ve H. C. Foot (Ed.), *Humour and Laughter: Theory, Research and Applications* (s. 93-115) içinde. New York: Wiley.

EK 1. ORİJİNALLIK RAPORU

EK 2. ETİK KOMİSYON İZİNİ

	T.C. HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Rektörlük	<small>Tarih: 01.05.2021 14:19 Gözetim: E-5503172-300-00001564058</small> <small>00901204818</small>
Sayı : E-35853172-300-00001564058		3.05.2021
Konu : Damla GÜLTEKİN (Etik Komisyon İzni)		
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE		
İlgi: 20.04.2021 tarihli ve E-12908312-300-00001548084 sayılı yazınız.		
Enstitümüz Psikoloji Anabilim Dalı Genel Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Damla GÜLTEKİN 'in Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ABAYHAN danışmanlığında hazırladığı “ Cinsiyetçi Mizah Ve Algılanan Fiziksel Çelkiciliğin Öğ Alma Davranışı Üzerindeki Etkisi ” başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 27 Nisan 2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.		
Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.		
e-İmzalıdır Prof. Dr. Vural GÖKMEN Rektör Yardımcısı		
<small>Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.</small>		
Belge Doğrulama Kodu: B3C9FCF1-9C74-4854-9705-07DABFCBB63	Belge Doğrulama Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/ta-ebys	
Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara	Bilgi için: Sevdâ TOPAL	
E-posta: yazind@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik	Bilgiyevar İşletmeni	
Ağ: www.hacettepe.edu.tr	Telefon: 03123051008	
Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks: 0 (312) 311 9992		
Kayıt: hacettepeuniversitesi@ta01.kep.tr		

EK 3. ÖN ÇALIŞMA 1 FOTOĞRAF ÇEKİMİ İÇİN HAZIRLANMIŞ BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma bir yüksek lisans tez çalışmasının ön çalışması olup, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ABAYHAN danışmanlığında, Genel Psikoloji bölümü Arş. Gör. Damla GÜLTEKİN tarafından yürütülmektedir. Araştırmanın yürütülmesi için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan izin alınmıştır. Bu ön çalışmanın amacı, tez çalışmasında kullanılacak, algılanan fiziksel çekicilik düzeyleri farklılaşan vesikalık fotoğraflar elde etmektir. Çekilecek vesikalık fotoğraflar üniversite öğrencileri tarafından fiziksel çekicilik açısından bir değerlendirmeye tabi tutulacak ve değerlendirme sonuçlarına göre “algılanan fiziksel çekiciliği yüksek” ve “algılanan fiziksel çekiciliği düşük” olmak üzere iki farklı çekicilik düzeyini temsil edecek uyarıcılar olarak kullanılacaktır. Ön çalışma, katılımcı ve araştırmacının uygun oldukları bir zaman içerisinde gerçekleşecektir. Her bir katılımcının fotoğraf çekim işlemi yaklaşık 5 dakika sürecektir. Ön çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcıların nötr ifadeli vesikalık yüz fotoğrafları çekilecektir. İstenen nötr yüz ifadesinin sağlanamaması halinde aynı katılımcıdan birkaç poz daha alınabilecektir. Her bir katılımcının yalnızca bir vesikalık fotoğrafı araştırmada kullanılacak, araştırmada kullanılmayacak olan diğer vesikalık pozlar ise imha edilecektir. Ön çalışma sırasında fotoğraf çekimlerinin tamamı Arş. Gör. Damla GÜLTEKİN tarafından yapılacaktır. Vesikalık fotoğraf sahibi katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulacak, sadece bilimsel nitelikli çalışmalarda ve eğitim amaçlı olarak kullanılacaktır. Vesikalık fotoğraflar belirtilen amaçlar dışında kullanılmayacak ve/veya başkaları ile paylaşılmayacaktır. Araştırmaya katılan tüm katılımcılar için fidan bağıışı yapılacaktır ve fidan bağıışını bildiren bir sertifika belirtmiş olduğunuz E-posta adresine gönderilecektir. Araştırmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Uygulamalar sırasında istediğiniz zaman neden bildirmeksizin kararını değiştirerek araştırmadan ayrılma veya fotoğraflarının bilimsel/edütimsel amaçlı kullanımını sonlandırma hakkına sahiptir. Böyle bir durumda

araştırmacı katılımcının vesikalık fotoğrafını imha etmekle yükümlüdür. Araştırmadan çekilmeniz durumunda herhangi bir olumsuz sonuçla karşılaşmanız söz konusu değildir. Herhangi bir aşamada, hiçbir neden belirtmeden araştırmadan çekilmeniz durumunda fidan bağışınız yapılacaktır ve belirtmiş olduğunuz E-posta adresine sertifikanız gönderilecektir. Herhangi bir sorunuz varsa araştırmacıya sorabilirsiniz. Araştırma bittikten sonra sorularınız olduğunda aşağıdaki iletişim adreslerinden araştırmacıya ulaşabilirsiniz.

(Katılımcının Beyanı)

Araştırmacının kendisi tarafından, katılmış olduğum araştırmanın gerçek amaçlarıyla ve benim katılma/katılmama hakkım ile ilgili bana verilen bilgileri okudum ve anladım. Araştırmaya katılmanın gönüllülük esasına dayandığını ve araştırmaya katıldıktan sonra istediğim zaman araştırmadan çekilebileceğimi, bunun herhangi bir olumsuz sonucu olmadığını ve araştırmadan çekilsem bile adıma fidan bağışının yapılacağını biliyorum. Bu araştırmaya katılmam halinde benden toplanan verilerin saklanmasına ve gizliliğe önem verileceğine inanıyorum. Verilerimin sadece bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve gizliliğe özen gösterilerek saklanacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Tarih:

Katılımcı:

Adı, Soyadı:
Adres:
Tel:
E-posta:
İmza:

Araştırmacı:

Adı, Soyadı:
Adres:
Tel:
E-posta:
İmza:

EK 4. DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1.Biyolojik Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek Belirtmek istemiyorum

2.Menstrüal dönemde misiniz?

Evet Hayır

3.Cinsel Yöneliminiz:

Heteroseksüel (Karşı cinse cinsel ve duygusal ilgi duyma)

Eşcinsel (Hemcinsine cinsel ve duygusal ilgi duyma)

Biseksüel (Her iki cinsiyete cinsel, duygusal ilgi duyma)

Emin değilim

Yanıt vermek istemiyorum

3.Biyolojik Cinsiyetinize ne kadar ait hissediyorsunuz?

Tamamen ait hissediyorum

Kısmen ait hissediyorum

Emin değilim

Kısmen ait hissetmiyorum

Hiç ait hissetmiyorum

4.Yaşınız:.....

5.Medeni Durumunuz :

Evli

Bekar

6.Eğitim Bilgileriniz:

Lisans

Yüksek Lisans

Doktora

7.Bölümünüz:.....

8.Etnik Kökeniz:.....

9. Ailenizin aylık geliri:

1001 – 1500 TL

1501-3000 TL

3001-5000 TL

5001 TL ve üzeri

EK 5. ÖN ÇALIŞMA 1 İÇİN HAZIRLANMIŞ BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma bir yüksek lisans tez çalışmasının ön çalışması olup, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ABAYHAN danışmanlığında, Genel Psikoloji bölümü Arş. Gör. Damla GÜLTEKİN tarafından yürütülmektedir. Araştırmanın yürütülmesi için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan izin alınmıştır. Araştırmada kişiden kişiye farklılaşan algılanan fiziksel çekiciliğin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma süresince katılımcılardan beklenen kendilerine sunulan yönergeler kapsamında sorulan soruları yanıtlamalarıdır. Bu süreç yaklaşık olarak 15-20 dakika sürecektir. Araştırma kapsamında sizden öncelikle demografik bilgi formunu doldurmanız ve ardından size verilen vesikalık fotoğrafları inceleyerek her bir fotoğrafı değerlendirmeniz istenmektedir.

Araştırma kapsamında sizden herhangi bir kişisel bilgi istenmemektedir. Mevcut çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama ya da çalışma esnasında ayrılma hakkına sahiptir. Çalışma sonunda aşağıda verilen iletişim bilgilerini kullanarak araştırmacılardan çalışma hakkında daha detaylı bilgi alabilirsiniz. İstedığınız takdirde çalışmadan verilerinizi çekme hakkınız bulunmaktadır. Çalışma süresince verdiğiniz bilgiler yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacak olup bireysel değerlendirilmeyecek ve asla üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Araştırmaya katılan tüm katılımcılar için fidan bağıışı yapılacaktır ve fidan bağıışını bildiren bir sertifika belirtmiş olduğunuz E-posta adresine gönderilecektir.

Araştırmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu çalışmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Araştırmaya katılmanın bilinen hiçbir zararı yoktur. Araştırmaya katılmayı kabul ettikten sonra herhangi bir şekilde rahatsızlık

hissederseniz hiçbir neden belirtmeden araştırmanın herhangi bir aşamasında çekilme hakkına sahipsiniz. Araştırmadan çekilmeniz durumunda herhangi bir olumsuz sonuçla karşılaşmanız söz konusu değildir. Herhangi bir aşamada, hiçbir neden belirtmeden araştırmadan çekilmeniz durumunda fidan bağışınız yapılacaktır ve belirtmiş olduğunuz E-posta adresine sertifikanız gönderilecektir.

Herhangi bir sorunuz varsa araştırmacıya sorabilirsiniz. Araştırma bittikten sonra sorularınız olduğunda aşağıdaki iletişim adreslerinden araştırmacıya ulaşabilirsiniz.

(Katılımcının Beyanı)

Araştırmacının kendisi tarafından, katılmış olduğum araştırmanın gerçek amaçlarıyla ve benim katılma/katılmama hakkım ile ilgili bana verilen bilgileri okudum ve anladım. Araştırmaya katılmanın gönüllülük esasına dayandığını ve araştırmaya katıldıktan sonra istediğim zaman araştırmadan çekilebileceğimi, bunun herhangi bir olumsuz sonucu olmadığını ve araştırmadan çekilsem bile adıma fidan bağışının yapılacağını biliyorum. Bu araştırmaya katılmam halinde benden toplanan verilerin saklanmasına ve gizliliğe önem verileceğine inanıyorum. Verilerimin sadece bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve gizliliğe özen gösterilerek saklanacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Tarih:

Katılımcı:

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

E-posta:

İmza:

Araştırmacı:

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

E-posta:

İmza:

EK 6. ÖN ÇALIŞMA 1'E İLİŞKİN ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ TABLOSU

Ön Çalışma 1'e İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Fotoğraflar	Katılımcı Sayısı	Ortalama	Standart Sapma
V1	30	2.13	.86
V2	30	2.76	.97
V3	30	2.56	1.10
V4	30	1.86	.62
V5	30	1.70	.79
V6	30	2.30	.87
V7	30	2.16	.98
V8	30	2.10	.92
V9	30	1.76	.72
V10	30	1.40	.56
V11	30	2.03	.99
V12	30	2.06	.94
V14	30	1.70	.74
V14	30	2.53	1.19
V15	30	1.96	.88

V16	30	2.03	.96
V17	30	1.96	.80
V18	30	1.86	.81
V19	30	2.10	.88
V20	30	3.46	1.16
V21	30	1.60	.62
V22	30	1.90	.99
V23	30	2.23	1.07
V24	30	1.83	.87
V25	30	1.73	.78
V26	30	1.80	.80
V27	30	2.16	1.08
V28	30	1.70	.65
V29	30	1.86	.86
V30	30	1.66	.80
V31	30	1.66	.75
V32	30	1.93	.82
V33	30	1.86	1.04

V34	30	1.80	.76
V35	30	2.30	1.17
V36	30	1.83	.98

EK 7. TWEET SETİ KAREKODU

EK 8. ÖN ÇALIŞMA 2 İÇİN HAZIRLANMIŞ BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma bir yüksek lisans tez çalışmasının ön çalışması olup, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ABAYHAN danışmanlığında, Genel Psikoloji bölümü Arş. Gör. Damla GÜLTEKİN tarafından yürütülmektedir. Araştırmanın yürütülmesi için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan izin alınmıştır. Araştırmada sosyal medyada kullanılan mizah içeriklerinin sınıflandırılması amaçlanmaktadır. Çalışma süresince katılımcılardan beklenen kendilerine sunulan yönergeler kapsamında çoktan seçmeli soruları yanıtlamalarıdır. Bu süreç yaklaşık olarak 15-20 dakika sürecektir. Araştırma kapsamında sizden öncelikle demografik bilgi formunu doldurmanız ve ardından size gösterilen tweetleri inceleyerek her bir tweeti değerlendirmeniz istenmektedir.

Araştırma kapsamında sizden herhangi bir kişisel bilgi istenmemektedir. Mevcut çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama ya da çalışma esnasında ayrılma hakkına sahiptir. Çalışma sonunda aşağıda verilen iletişim bilgilerini kullanarak araştırmacılardan çalışma hakkında daha detaylı bilgi alabilirsiniz. İstedığınız takdirde çalışmadan verilerinizi çekme hakkınız bulunmaktadır. Çalışma süresince verdiğiniz bilgiler yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacak olup bireysel değerlendirilmeyecek ve asla üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Araştırmaya katılan tüm katılımcılar için fidan bağıışı yapılacaktır ve fidan bağıışını bildiren bir sertifika belirtmiş olduğunuz E-posta adresine gönderilecektir.

Araştırmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu çalışmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Araştırmaya katılmanın bilinen hiçbir zararı yoktur.

Araştırmaya katılmayı kabul ettikten sonra herhangi bir şekilde rahatsızlık hissederseniz hiçbir neden belirtmeden araştırmamanın herhangi bir aşamasında çekilme hakkına sahipsiniz. Araştırmadan çekilmeniz durumunda herhangi bir olumsuz sonuçla karşılaşmanız söz konusu değildir. Herhangi bir aşamada, hiçbir neden belirtmeden araştırmadan çekilmeniz durumunda fidan bağışınız yapılacaktır ve belirtmiş olduğunuz E-posta adresine sertifikanız gönderilecektir. Herhangi bir sorunuz varsa araştırmacıya sorabilirsiniz. Araştırma bittikten sonra sorularınız olduğunda aşağıdaki iletişim adreslerinden araştırmacıya ulaşabilirsiniz.

(Katılımcının Beyanı)

Araştırmacının kendisi tarafından, katılmış olduğum araştırmamanın gerçek amaçlarıyla ve benim katılma/katılmama hakkım ile ilgili bana verilen bilgileri okudum ve anladım. Araştırmaya katılmanın gönüllülük esasına dayandığını ve araştırmaya katıldıktan sonra istediğim zaman araştırmadan çekilebileceğimi, bunun herhangi bir olumsuz sonucu olmadığını araştırmadan çekilsem bile adıma fidan bağışının yapılacağını biliyorum. Bu araştırmaya katılmam halinde benden toplanan verilerin saklanmasına ve gizliliğe önem verileceğine inanıyorum. Verilerimin sadece bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve gizliliğe özen gösterilerek saklanacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Tarih:

Katılımcı:

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

E-posta:

İmza:

Araştırmacı:

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

E-posta:

İmza:

EK 9. ÖN ÇALIŞMA 2'YE İLİŞKİN ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ TABLOSU

Ön Çalışma 2'ye İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Bilgileri

Tweetler	Katılımcı Sayısı	Ortalama	Standart Sapma
c1	50	4.18	1.06
c1d	50	1.80	1.17
c2	50	4.68	.55
c2d	50	1.32	.74
c3	50	3.86	1.03
c3d	50	1.42	.70
c4	50	4.30	.99
c4d	50	1.44	.86
c5	50	3.84	1.03
c5d	50	1.94	1.20
c6	50	4.28	1.01
c6d	50	1.80	1.21
c7	50	4.38	.77
c7d	50	1.46	.81
c8	50	4.66	.74

c8d	50	1.32	.65
c9	50	4.44	.73
c9d	50	1.84	1.14
c10	50	4.64	.63
c10d	50	1.46	1.05
c11	50	4.44	.78
c11d	50	1.90	1.26
c12	50	4.58	.64
c12d	50	1.48	.83
c13	50	4.54	.73
c13d	50	1.36	.72
c14	50	4.60	.63
c14d	50	1.44	.81
c15	50	4.40	.85
c15d	50	1.40	.72
c16	50	4.58	.78
c16d	50	1.46	.95
c17	50	4.68	.58
c17d	50	1.56	1.07
c18	50	4.58	.73

c18d	50	1.66	1.15
c19	50	4.46	.73
c19d	50	1.68	1.01
c20	50	4.60	.67
c20d	50	1.40	.85
n1	50	1.72	1.06
n1d	50	3.24	1.23
n2	50	1.36	.59
n2d	50	2.76	1.27
n3	50	1.58	.92
n3d	50	2.52	1.29
n4	50	1.56	.90
n4d	50	2.80	1.34
n5	50	1.60	.85
n5d	50	2.72	1.37
n6	50	1.36	.66
n6d	50	2.88	1.23
n7	50	1.54	.86
n7d	50	2.92	1.35
n8	50	1.62	.87

n8d	50	2.94	1.39
n9	50	1.32	.58
n9d	50	3.22	1.50
n10	50	1.28	.57
n10d	50	3.52	1.26
n11	50	1.34	.65
n11d	50	3.24	1.40
n12	50	2.54	1.19
n12d	50	3.14	1.24
n13	50	1.86	1.01
n13d	50	3.24	1.37
n14	50	1.62	.96
n14d	50	3.54	1.31
n15	50	1.58	.78
n15d	50	3.16	1.40
n16	50	1.44	.76
n16d	50	2.24	1.18
n17	50	1.70	.814
n17d	50	2.98	1.50
n18	50	1.84	.99

n18d	50	2.40	1.34
n19	50	1.62	.87
n19d	50	3.02	1.42
n20	50	1.58	1.03
n20d	50	3.32	1.42
d1	50	1.40	.78
d1d	50	1.40	.72
d2	50	1.46	.81
d2d	50	1.48	.78
d3	50	1.26	.56
d3d	50	1.94	1.15
d4	50	1.42	.70
d4d	50	1.54	.86
d5	50	1.42	.73
d5d	50	1.62	.96
d6	50	1.40	.72
d6d	50	2.06	1.28
d7	50	1.44	.73
d7d	50	1.98	1.09
d8	50	1.36	.80

d8d	50	1.42	.75
d9	50	1.30	.67
d9d	50	1.62	1.08
d10	50	1.46	.70
d10d	50	2.08	1.17
d11	50	1.56	.81
d11d	50	1.52	.81
d12	50	1.44	.73
d12d	50	1.52	.76
d13	50	1.42	.73
d13d	50	1.58	.92
d14	50	1.84	1.03
d14d	50	2.50	1.23
d15	50	1.40	.69
d15d	50	1.86	1.06
d16	50	1.50	.78
d16d	50	1.78	1.11
d17	50	1.44	.70
d17d	50	1.76	.93
d18	50	1.36	.77

d18d	50	1.56	.86
d19	50	1.30	.64
d19d	50	1.58	.85
d20	50	1.28	.64
d20d	50	1.62	.94

EK 10. TWEET SETİ KAREKODU

EK 11. ÖN ÇALIŞMA 3'E İLİŞKİN ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ TABLOSU

Ön Çalışma 3'e İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Tweetler	Katılımcı sayısı	Ortalama	Standart Sapma
c1	67	2.37	1.25
c1d	67	2.92	1.23
c2	67	2.49	1.32
c2d	67	3.26	1.16
c3	67	2.47	1.44
c3d	67	3.31	1.10
c4	67	2.29	1.35
c4d	67	4.01	1.10
c5	67	2.73	1.42
c5d	67	3.58	1.20
c6	67	2.35	1.36
c6d	67	3.38	1.08
c7	67	2.77	1.33
c7d	67	3.19	1.18
c8	67	2.11	1.17
c8d	67	3.26	1.26

c9	67	2.80	1.31
c9d	67	3.13	1.15
c10	67	2.25	1.22
c10d	67	3.37	1.27
c11	67	2.11	1.14
c11d	67	3.58	1.07
c12	67	2.59	1.36
c12d	67	3.50	1.19
c13	67	2.17	1.16
c13d	67	3.25	1.25
c14	67	2.71	1.25
c14d	67	3.16	1.23
c15	67	2.88	1.34
c15d	67	3.25	1.24
c16	67	2.37	1.30
c16d	67	3.70	1.10
c17	67	2.02	1.23
c17d	67	3.83	1.16
c18	67	2.17	1.23
c18d	67	3.23	1.37

c19	67	2.13	1.32
c19d	67	3.79	1.28
c20	67	2.04	1.16
c20d	67	3.61	1.11
c21	67	2.44	1.30
c21d	67	3.05	1.22
c22	67	1.91	1.19
c22d	67	3.74	1.23
c23	67	2.00	1.11
c23d	67	4.04	1.14
c24	67	1.65	.97
c24d	67	3.65	1.23
c25	67	2.28	1.41
c25d	67	3.64	1.21
c26	67	2.31	1.17
c26d	67	3.25	1.19
c27	67	2.73	1.33
c27d	67	3.20	1.20

EK 12. HER İKİ CİNSİYETE YÖNELİK ANALİZ TABLOSU

	Puanlar	
	Mizah	Cinsiyetçilik
C1	3.27 (1.16)	2.49 (1.33)
C2	3.58 (1.20)	2.73 (1.42)
C3	3.51 (1.19)	2.60 (1.36)
N1	3.22 (1.50)	1.32 (.59)
N2	3.52 (1.27)	1.28 (.57)
N3	3.54 (1.31)	1.62 (.97)
D1	1.40 (.73)	1.40 (.72)
D2	1.56 (.86)	1.36 (.78)
D3	1.58 (.86)	1.30 (.65)

Standart sapma değerleri parantez içinde verilmiştir.

EK 13. DEMOGRAFİK BİLGİLERE İLİŞKİN TABLOLAR

Deneyde Yer alan Katılımcıların Bölüm Bilgileri

Bölüm Adı	Sıklık	Yüzdelik
Adalet	1	.5
Adli Bilimler	1	.5
Amerikan Kültürü ve Edebiyatı	1	.5
Anestezi	3	1.4
Antropoloji	1	.5
Beslenme ve Diyetetik	2	.9
Bilgisayar Mühendisliği	3	1.4
Bilgisayar Öğretmenliği	1	.5
Biyoloji Bölümü	1	.5
Çeviribilim	1	.5
Çevre Mühendisliği	1	.5
Çağdaş Türk Lehçeleri	1	.5
Diş Hekimliği	6	2.8
Eczacılık	4	1.9
Ekonometri	1	.5

Elektrik Elektronik Mühendisliği	2	.9
Endüstri Mühendisliği	6	2.8
Felsefe	4	1.9
Fizik Bölümü	1	.5
Fizyoterapi	4	1.9
Fransız Dili ve Edebiyatı	1	.5
Fransızca Öğretmenliği	1	.5
Gıda Mühendisliği	1	.5
Grafik Tasarım	1	.5
Güzel Sanatlar	1	.5
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	2	.9
Havacılık ve Uzay Mühendisliği	2	.9
Hemşirelik	3	1.4
Hukuk	14	6.6
İç Mimarlık	2	.9
İktisat	1	.5
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	3	1.4

İngiliz Dilbilimi	2	.9
İngiliz Dili ve Edebiyat	1	.5
İngilizce Mütercim Tercümanlık	4	1.9
İngilizce Öğretmenliği	3	1.4
İstatistik	1	.5
İş Güvenliği	1	.9
İşletme	4	1.9
İtalyan Dili ve Edebiyatı	1	.5
Kimya Mühendisliği	6	2.8
Kimya Öğretmenliği	1	.5
Latin Dili ve Edebiyatı	1	.5
Makine Mühendisliği	4	1.9
Mekatronik Mühendisliği	2	.9
Metalürji ve Malzeme Mühendisliği	1	.5
Mimarlık	6	2.8
Moleküler Biyoloji ve Genetik	1	.5
Müzikoloji	1	.5

Okul Öncesi Öğretmenliği	6	2.8
Petrol ve Doğalgaz Mühendisliği	1	.5
Psikoloji	26	12.2
Radyo Televizyon ve Sinema	1	.5
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	3	1.4
Sağlık Yönetimi	1	.5
Sınıf Öğretmenliği	4	1.9
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	4	1.9
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	1	.5
Sosyal Hizmet Bölümü	15	7.0
Sosyoloji	1	.5
Şehir ve Bölge Planlama	1	.5
Tıbbi Laboratuvar Teknikeri	2	.9
Tıp	9	4.2
Turizm İşletmeciliği	1	.5

Türk Dili ve Edebiyatı	5	2.3
Türkçe Öğretmenliği	1	.5
Uçak Mühendisliği	1	.5
Uluslararası İlişkiler	6	2.8
Uluslararası Ticaret	1	.5
Veterinerlik Fakültesi	1	.5
Yazılım Mühendisliği	2	.9
Yönetim ve Bilişim Sistemleri	2	.9
<hr/>		
	211	100.0

Deneyde Yer Alan Katılımcıların Etnik Kökenleri

Etnik Köken	Sıklık	Yüzde
Ahıska Türkü	2	1.1
Balkan Türkü	1	.5
Çerkes	2	1.1
Çok karışık. Bilmiyorum	1	.5
Karaçay	1	.5
Kürt	3	1.6
Kürt-Türk	1	.5
Laz	1	.5
Makedon göçmeni	1	.5
Müslüman	1	.5
Tatar Türkü	1	.5
Türk	167	88.8

Türk-Alevi	1	.5
Türk-Kırım	1	.5
Türk-Kürt Karışık	1	.5
Türkiye	1	.5
Türkiye-Danimarka	1	.5
Türkmen	2	1.1
Toplam	188	100

Deneyde Yer Alan Katılımcıların Yaşları

Yaş	Sıklık	Yüzde
18	11	4,2
19	41	15,5
20	65	24,6
21	52	19,7

22	43	16,3
23	21	8,0
24	11	4,2
25	3	1,1
26	1	,4
27	4	1,5
28	2	,8
29	4	1,5
30	1	,4
33	1	,4
34	2	,8
Toplam	262	99,2

Deneyde Yer Alan Katılımcıların Ekonomik Düzeyleri

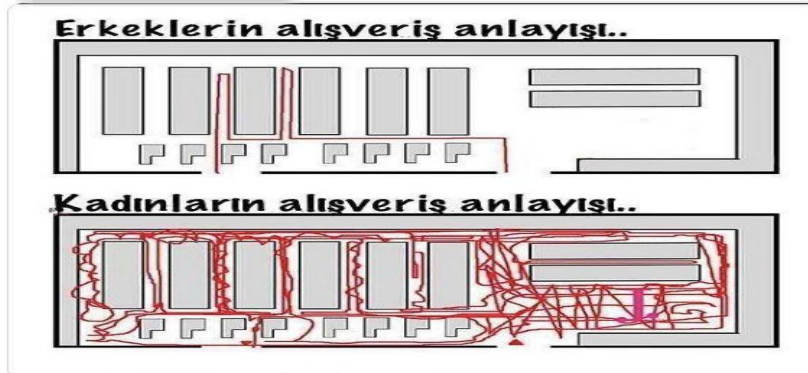
Aylık Gelir	Sıklık	Yüzde
1001-1500	14	5,3
1501-3000	22	8,3
3001-5000	50	18,9
5001 ve üzeri	172	65,2
Toplam	258	97,7

Deneyde Yer Alan Katılımcıların Medeni Durumları

Aylık Gelir	Sıklık	Yüzde
Bekar	186	70,5
Evli	15	5,7
İlişkisi var	61	23,1
Toplam	262	99,2

EK 14. TWEET SETİ

Cinsiyetçi Mizah Tweet Seti

Nötr Mizah Tweet Seti

...

Psikiyatri servisinde bir hasta peygamberliğini ilan etmiş, servisteki tüm hastalar onu peygamber olarak tanımış sadece biri hariç, konu ilgimizi çekince tanımayan o hastaya sorduk sen ne diyorsun diye; Ben öyle birini göndermedim dedi...

...

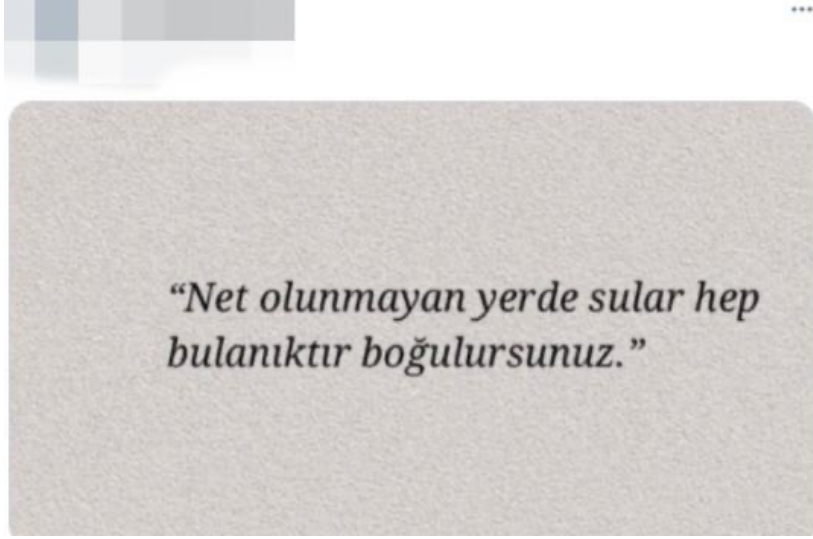
Yurtiçi kargo herkes evde bakalım şimdi napcaksın

...

Az önce geri geri yanaşan adama abi bagaj kapağının düğmesi açık kalmış dedim "kardeş geri vitese takınca o otomatik açılıyor altından geri vites kamerası çıkıyor yine de sağol" dedi. Abi biraz insafın varsa bu olayı çevrene anlatırken cümleye "Ya malın biri" diye giriş yapmazsın

Mizah İçermeyen Tweet Seti

Küçük Prens

EK 15. POZİTİF VE NEGATİF DUYGU DURUM ÖLÇEĞİ (PANAS)

Bu ölçek farklı duyguları tanımlayan birtakım sözcükler içermektedir. İçinde bulunduğunuz anda nasıl hissettiğinizi düşünüp her maddeyi okuyun. Uygun cevabı her maddenin yanında ayrılan yere (puanları daire içine alarak) işaretleyin. Cevaplarınızı verirken aşağıdaki puanları kullanın.

	Hiç Yansıtıyor	Yansıtıyor	Pek Yansıtıyor	Ne Yansıtıyor Ne Yansıtıyor	Kısmen Yansıtıyor	Yansıtıyor	Tamamen Yansıtıyor
1. İlgili	1	2	3	4	5	6	7
2. Sıkıntılı	1	2	3	4	5	6	7
3. Heyecanlı	1	2	3	4	5	6	7
4. Mutsuz	1	2	3	4	5	6	7
5. Güçlü	1	2	3	4	5	6	7
6. Suçlu	1	2	3	4	5	6	7
7. Ürkmüş	1	2	3	4	5	6	7
8. Düşmanca	1	2	3	4	5	6	7
9. Hevesli	1	2	3	4	5	6	7
10. Gururlu	1	2	3	4	5	6	7
11. Asabi	1	2	3	4	5	6	7
12. Uyanık	1	2	3	4	5	6	7
13. Utanmış	1	2	3	4	5	6	7
14. İlhamlı	1	2	3	4	5	6	7
15. Sinirli	1	2	3	4	5	6	7
16. Kararlı	1	2	3	4	5	6	7
17. Dikkatli	1	2	3	4	5	6	7
18. Tedirgin	1	2	3	4	5	6	7
19. Aktif	1	2	3	4	5	6	7
20. Korkmuş	1	2	3	4	5	6	7

EK 16. FOTOĞRAFLAR İLE OLUŞTURULAN ÖZGEÇMİŞ

ÖZGEÇMİŞ

MERT YILMAZ

Öğrenci

PROFİL

İsim

MERT YILMAZ

Doğum Yeri

ANKARA

Doğum Tarihi

12.11.2002

Telefon

0539 695 10 97

E-posta

mertyilmaz@gmail.com

SOSYAL MEDYA

TWITTER

mertyilmaz06

EĞİTİM

2020-devam

Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü
Lisans

2016-2020

Ankara Anadolu Lisesi
75/100

KULLANABİLDİĞİ PROGRAMLAR

- MS Office
- SPSS

EK 17. PARAVAN ÖYKÜ

Bu çalışma üniversite öğrencilerinin olası iş hayatlarındaki karar verme mekanizmalarını inceleme amacına sahiptir. Bu sebeple bu çalışmada sizden bir insan kaynakları direktörlüğünde çalışmakta olan uzman olduğunuzu düşünmenizi istiyoruz. Her bir uzmanın bir işe alma sürecine dair karar vermesi beklenmektedir. İnsan kaynakları uzmanı olarak bir sosyal medya şirketinde staj yapmak için başvuruda bulunan Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü son sınıf öğrencilerinin bilgilerini incelemeniz beklenmektedir. Bilindiği gibi artık çoğu kurum staj ve iş başvurularını incelerken kişilerin sosyal medya hesaplarını da inceleyip değerlendirmektedir. Bu nedenle size öğrencilerin hem özgeçmişleri hem de Twitter hesaplarında son paylaştıkları tweetler gösterilecektir. Sizden bir insan kaynakları uzmanı gibi size sunulan bilgilerin tamamını dikkatli bir şekilde incelemeniz istenmektedir (Lütfen size verilen profilde paylaşılmış olan tüm tweetleri ve özgeçmiş içerisinde verilen tüm bilgileri okuduğunuzdan emin olun). Tüm incelemeleriniz sonucunda çalışma bitiminde özgeçmişini ve sosyal medya profilini incelediğiniz kişinin staj başvurusunu kabul edip etmediğinizi olasılıksal olarak belirtmeniz beklenmektedir.

EK 18. PARAVAN ÖYKÜYLE UYUMLU BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma bir yüksek lisans tez çalışmasının ön çalışması olup, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ABAYHAN danışmanlığında, Genel Psikoloji bölümü Arş. Gör. Damla GÜLTEKİN tarafından yürütülmektedir. Araştırmanın yürütülmesi için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan izin alınmıştır. Araştırmada sosyal medyanın işe alma süreçlerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma süresince katılımcılardan beklenen kendilerine sunulan yönergeler kapsamında çoktan seçmeli soruları yanıtlamalarıdır. Bu süreç yaklaşık olarak 25-30 dakika sürecektir. Çalışmaya katılacak katılımcıların 18-25 yaş aralığında kadın üniversite öğrencisi olmaları gerekmektedir. Araştırma kapsamında sizden öncelikle demografik bilgi formunu doldurmanız ve ardından size verilen sosyal medya profillerini inceleyerek her bir profili karşınıza gelecek soruları cevaplayarak değerlendirmeniz istenmektedir.

Araştırma kapsamında sizden herhangi bir kişisel bilgi istenmemektedir. Mevcut çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama ya da çalışma esnasında ayrılma hakkına sahipsiniz. Çalışma sonunda aşağıda verilen iletişim bilgilerini kullanarak araştırmacılardan çalışma hakkında daha detaylı bilgi alabilirsiniz. İstedığınız takdirde çalışmadan verilerinizi çekme hakkınız bulunmaktadır. Çalışma süresince verdiğiniz bilgiler yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacak olup bireysel değerlendirilmeyecek ve asla üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Araştırmaya katılan tüm katılımcılar için fidan bağıışı yapılacaktır ve fidan bağıışını bildiren bir sertifika belirtmiş olduğunuz E-posta adresine gönderilecektir.

Araştırmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu çalışmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Araştırmaya katılmanın bilinen hiçbir zararı yoktur. Araştırmaya katılmayı kabul ettikten sonra herhangi bir şekilde rahatsızlık hissederseniz hiçbir neden belirtmeden araştırmanın herhangi bir aşamasında

çekilme hakkına sahipsiniz. Araştırmadan çekilmeniz durumunda herhangi bir olumsuz sonuçla karşılaşmanız söz konusu değildir. Herhangi bir aşamada, hiçbir neden belirtmeden araştırmadan çekilmeniz durumunda fidan bağışınız yapılacaktır ve belirtmiş olduğunuz E-posta adresine sertifikanız gönderilecektir. Herhangi bir sorunuz varsa araştırmacıya sorabilirsiniz. Araştırma bittikten sonra sorularınız olduğunda aşağıdaki iletişim adreslerinden araştırmacıya ulaşabilirsiniz.

(Katılımcının Beyanı)

Araştırmacının kendisi tarafından, katılmış olduğum araştırmanın gerçek amaçlarıyla ve benim katılma/katılmama hakkım ile ilgili bana verilen bilgileri okudum ve anladım. Araştırmaya katılmanın gönüllülük esasına dayandığını ve araştırmaya katıldıktan sonra istediğim zaman araştırmadan çekilebileceğimi, bunun herhangi bir olumsuz sonucu olmadığını araştırmadan çekilsem bile adıma fidan bağışının yapılacağını biliyorum. Bu araştırmaya katılmam halinde benden toplanan verilerin saklanmasına ve gizliliğe önem verileceğine inanıyorum. Verilerimin sadece bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve gizliliğe özen gösterilerek saklanacağı konusunda bana yeterli güven verildi.

Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Tarih:

Katılımcı:

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

E-posta:

İmza:

Araştırmacı:

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

E-posta:

İmza:

EK 19. ARAŞTIRMA AMAÇLI ÇALIŞMA İÇİN AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

(Araştırmacının Açıklaması)

Sayın Katılımcı;

Bu araştırma bir yüksek lisans tez çalışması olup Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ABAYHAN danışmanlığında, Genel Psikoloji bölümü Arş. Gör. Damla GÜLTEKİN tarafından yürütülmektedir. Araştırmanın yürütülmesi için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan izin alınmıştır. Araştırmanın asıl amacı; algılanan fiziksel çekiciliğin ve cinsiyetçi mizahın kişilerin öğ alma davranışları üzerindeki etkisini incelemektir. Birçok sosyal psikoloji araştırmasında olduğu gibi, incelenen konunun doğası gereği deneye girerken konu hakkında bilgi sahibi olmamanız, incelenecek olan tepkilerinizin ölçülebilmesi açısından önemli ve gereklidir. Bu nedenle "sosyal medyanın işe alma süreçlerindeki etkisinin incelenmesi" şeklinde paravan öykü oluşturmamız gerekiyordu.

Herhangi bir nedenden dolayı rahatsızlık duyduysanız ve bununla ilgili sorularınız varsa, istediğiniz zaman yanıtlamaya hazırız; araştırmacı ile ilgili iletişim bilgileri bu formda yer almaktadır. Araştırma oturumu sırasında doldurmuş olduğunuz soru formları ile ilgili her türlü bilginin araştırmanın bilimsel amaçları dışında kullanılmayacağını taahhüt ederiz. Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır ve katılım onayı vermeme hakkınız sabittir. Ancak, eğer bu bilgilendirmeyi aldığınızı ve çalışmaya katılımınızı ve vermiş olduğunuz bilgilerin bilimsel amaçlı kullanılması için bu formu onaylamanız gereklidir.

Araştırmaya katılan tüm katılımcılar için fidan bağıışı yapılacaktır ve fidan bağıışını bildiren bir sertifika belirtmiş olduğunuz E-posta adresine gönderilecektir. Verilerinizin kullanılmasına izin vermemeniz durumunda bunun herhangi bir olumsuz sonucunun olması söz konusu değildir, fidan bağıışınız

yapılacaktır ve belirtmiş olduğunuz E-posta adresine sertifikanız gönderilecektir. Teşekkür ederiz.

(Katılımcının Beyanı)

Araştırmacının kendisi tarafından, katılmış olduğum araştırmanın gerçek amaçlarıyla ve benim katılma/katılmama hakkım ile ilgili bana verilen bilgileri okudum ve anladım. Araştırmaya katılım sürecim ve benden alınan bilgilerin gizliliğine büyük özen ve saygıyla yaklaşılacağına inanıyorum. Araştırma sonuçlarının bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin önemle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Bu araştırmaya katılımımı onaylamak zorunda değilim ve onaylamayabilirim. Katılım onayını vermemle ilgili herhangi bir zorlayıcı davranışla karşılaşmış değilim. Onay vermezsem bunun herhangi bir olumsuz sonucu olmayacağını biliyorum. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma, belli bir düşünme süresi sonucunda, bu araştırmada “katılımcı” olmayı onaylıyorum. Bu konuda yapılmış olan daveti büyük bir memnuniyet ve gönüllülük içerisinde kabul ediyorum.

İmzalı bu formun bir kopyası bana E-posta yoluyla iletilecektir.

Tarih:

**Katılımcı:
Adı, Soyadı:**

**Adres:
Tel:
E-posta:
İmza:**

**Araştırmacı:
Adı, Soyadı:**

**Adres:
Tel:
E-posta:
İmza:**

EK 20. KOŞULLARA GÖRE KAYIŞIKLIK (SKEWNESS) VE BASIKLIK (KURTOSİS) DEĞERLERİNİN Z PUANLARI

	Koşullar			
	Algılanan fiziksel çekiciliği yüksek		Algılanan fiziksel çekiciliği düşük	
	Z _{Skewness}	Z _{Kurtosis}	Z _{Skewness}	Z _{Kurtosis}
Nötr mizah içeren tweetler	.74	-1.31	-.04	.86
Cinsiyetçi mizah içeren tweetler	.22	-.73	1.14	1.21
Mizah içermeyen tweetler	-.91	-.20	-.38	.86